

Päivi Salminen

**KIRJAT JA LUKEMINEN
PERHEARJESTA KIRJOITTAVISSA
AIKAKAUSLEHDISSÄ**

Tarkastelussa Kaksplus-, Meidän perhe- ja
Vauva-lehti

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2020

TIIVISTELMÄ

Päivi Salminen: Kirjat ja lukeminen perhearjesta kirjoittavissa aikakauslehdissä: tarkastelussa Kaksplus-, Meidän perhe- ja Vauva-lehti
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta
Huhtikuu 2020

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, miten kirjat ja lukeminen näkyvät perhearjesta kirjoittavissa aikakauslehdissä. Aineistolähtöisen tapaustutkimuksen kohteena on Kaksplus-, Meidän perhe- ja Vauva-lehden toimitettu sisältö vuosina 2018 ja 2019. Aineistoa tarkastellaan sekä määrällisesti että laadullisesti.

Tutkimuksessa havaitaan, että näissä lehdissä nimeltä mainitut kirjat voidaan jakaa suoriin kirjavinkkeihin ja välillisiin kirjavinkkeihin sen mukaan, millaisessa yhteydessä ne mainitaan. Suoralla kirjavinkillä tarkoitetaan kirjainintaa, jossa kirja on tekstin huomion keskipisteenä. Tällaiset kirjaesittelyt voivat olla palstoilla, joissa esitellään muitakin tuotteita tai lyhyissä haastatteluissa, joissa kirjailijaa haastatellaan kirjoittamastaan kirjasta. Välillisiä kirjavinkkejä on lehden sellaisessa toimitetussa sisällössä, jonka ensisijainen tarkoitus ei ole esitellä kirjoja. Niitä on lehtien pitkissä tietosisältöisissä artikkeleissa sekä henkilöhaastatteluissa. Tutkimuksessa havaitaan, että välilliset kirjavinkit voidaan teemoitella edelleen sen mukaan, mikä on niiden suhde siihen ympäristöön, jossa ne mainitaan. Artikkeleissa nimeltä mainitut kirjat voidaan jakaa lähteinä käytettyihin kirjoihin, haastatellun asiantuntijan kirjoittamiin kirjoihin, lisätietoa antaviin kirjoihin, keskustelun tueksi suositeltuihin kirjoihin sekä kirjallisuusesimerkkeinä mainittuihin kirjoihin. Henkilöhaastatteluissa nimeltä mainitut kirjat voidaan jakaa haastateltujen kirjoittamiin kirjoihin tai kirjoihin, joihin haastateltavalla on jokin muu yhteys, haastateltavan perheessä luettuihin kirjoihin sekä haastateltavan itse lukemiin kirjoihin. Lisäksi havaittiin, että välillisiä kirjavinkkejä voi saada haastatteluista, joissa kerrotaan kirjoista, joita ei mainita nimeltä, kirjasitaateista sekä toimituksen muussa yhteydessä mainitsemista kirjoista.

Lukeminen näkyi tutkimukseen valittujen lehtien teksteissä monin tavoin. Tutkimuksessa havaittiin, että myös lukemiseen liittyvät viittaukset voidaan teemoitella sen mukaan, millä tavalla ja missä merkityksessä lukemisesta artikkelissa puhutaan. Lukeminen voi yhdistyä rentoutumiseen, tai se voi viitata perheen yhteiseen hetkeen vaikkapa iltasadun muodossa. Lukeminen voi viitata tiedonhankintaan tai se voi olla oman identiteetin rakentamisen ja tunnetaitojen oppimisen väline. Lukemisesta voidaan puhua mekaanisena taitona ja kirjasta voidaan puhua esineenä. Lukemiseen voi myös liittyä ulkopuolelta asetettuja odotuksia tai arvostuksia. Lukeminen voi näkyä kuvissa artikkeleiden yhteydessä.

Avainsanat: aikakauslehdet, kirjallisuus, lasten- ja nuortenkirjallisuus, lukeminen

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	KÄSITTEET.....	2
3	VAPAA-AJAN LUKEMINEN TUTKIMUKSISSA	3
	3.1 Suomalaisten lasten lukutaito tutkimuksissa	3
	3.2 Lukuharrastus tutkimuksissa.....	6
4	TUTKIMUSASETELMA.....	10
	4.1 Tutkimuskysymykset.....	10
	4.2 Valittujen lehtien kuvailu.....	11
	4.2.1 Kaksplus	12
	4.2.2 Meidän perhe.....	13
	4.2.3 Vauva	14
	4.3 Aineiston kerääminen ja tutkimusmenetelmät.....	15
5	TUTKIMUSTULOKSET	18
	5.1 Kirjamainintojen määrä	18
	5.1.1 Kaksplus	18
	5.1.2 Meidän perhe.....	21
	5.1.3 Vauva	24
	5.2 Kirjamainintojen laatu.....	27
	5.2.1 Suorat kirjavinkit	27
	5.2.2 Välilliset kirjavinkit.....	37
	5.3 Kirjat ja lukuharrastus.....	57
	5.3.1 Lukeminen rentoutumisena.....	57
	5.3.2 Lukeminen perheen yhteisenä hetkenä	60
	5.3.3 Lukeminen tiedonhankintana	64
	5.3.4 Lukeminen identiteetin rakentamisen ja tunnetaitojen oppimisen välineenä	66
	5.3.5 Mekaaninen lukutaito.....	68
	5.3.6 Kirja esineenä	69
	5.3.7 Lukemiseen liittyy ulkopuolelta asetettuja odotuksia tai arvostuksia.....	70
	5.3.8 Lukeminen artikkelien yhteydessä olevissa valokuvissa.....	71
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	74
	LÄHTEET	78
	LIITE 1: TAULUKKO K1	80
	LIITE 2: TAULUKKO K2.....	85
	LIITE 3: TAULUKKO M1	88
	LIITE 4: TAULUKKO M2	91
	LIITE 5: TAULUKKO V1	95
	LIITE 6: TAULUKKO V2.....	97
	LIITE 7: TAULUKKO K3.....	99
	LIITE 8: TAULUKKO K4.....	104

LIITE 9: TAULUKKO M3	108
LIITE 10: TAULUKKO M4.....	112
LIITE 11: TAULUKKO V3	115
LIITE 12: TAULUKKO V4	117
LIITE 13: TAULUKKO A.....	119
LIITE 14: TAULUKKO B.....	120
LIITE 15.....	121

1 JOHDANTO

Huolipuhe lasten ja nuorten lukutaidon heikkenemisestä on viime aikoina lisääntynyt. Lukutaito on yhteydessä lukuharrastukseen ja lukemisen kulttuuriin. Vapaa-ajan lukemisen on tutkittu vahvistavan lukutaitoa. Mieleisen luettavan löytyminen lisää lukuinnostusta. Kirjastoissa edistetään lukuharrastusta monin tavoin: lapsille järjestetään satutuokioita, ja monet koululaisryhmät käyvät kirjastoissa kirjavinkkauksissa, jolloin kirjastonhoitaja suosittelee heille luettavaa.

Kirjakauppaliiton kokoamalla Mitä Suomi lukee? -listalla myydyimpien lasten kirjojen joukossa pysyttelevät kuukaudesta toiseen samat nimekkeet siitä huolimatta, että Suomessa julkaistaan paljon laadukasta lastenkirjallisuutta. Alkuponnahdus tälle tutkimukselle onkin kysymys: mistä lasten vanhemmat sekä muut lasten läheiset aikuiset saavat tietää, millaista lasten ja nuorten kirjallisuutta on tarjolla. He kun useimmiten tekevät ostopäätökset ja näin vaikuttavat siihen, mitä kodeissa luetaan. Miltä lasten- ja nuortenkirjallisuus näyttää aikakauslehdissä?

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan lasten- ja nuortenkirjallisuuden näkyvyyttä kolmessa perhearjesta kirjoittavassa aikakauslehdessä: Kaksplus-, Meidän perhe- ja Vauva-lehdessä. Lisäksi tarkastellaan, millaisissa yhteyksissä näissä lehdissä puhutaan kirjoista ja lukemisesta.

2 KÄSITTEET

Kirjavinkki tarkoittaa tässä tutkimuksessa kimmoketta, joka innostaa lukijan lukemaan jonkin kirjan. Kirjavinkiksi tai kirjainninnaksi lasketaan tässä yhteydessä minimissään se, että kirja mainitaan tekstissä nimeltä ilman muita kirjaan liittyviä tietoja, kuten kirjan tekijä tai kustantaja.

Kohtaamiskontaktiluku kertoo, kuinka monta kertaa lehden yksi keskimääräinen sivu tavoittaa kuluttajan. (Aikakausmedia 2019)

Kokonaistavoittavuus on luku, johon on laskettu lehden keskimääräisen numeron lukijamäärän lisäksi keskimääräisen viikon aikana lehden eri digitaalisia versioita käyttäneiden lukijoiden määrä. (Aikakausmedia 2019)

Lukijamäärä eli lukijaestimaatti kertoo, kuinka monta tuhatta lukijaa kunkin painetun lehden keskimääräisellä numerolla on. (Aikakausmedia 2019)

3 VAPAA-AJAN LUKEMINEN TUTKIMUKSISSA

Tässä luvussa tarkastelen lukemiseen, lukutaitoon ja lukuharrastukseen liittyvää viimeaikaista tutkimusta.

3.1 Suomalaisen lasten lukutaito tutkimuksissa

Suomalaiset lapset ja nuoret menestyvät hyvin kansainvälisissä lukutaitotutkimuksissa. Niissä on kuitenkin havaittu selkeä ero suomalaisten tyttöjen ja poikien lukutaidon tason välillä. Lisäksi heikkojen lukijoiden osuus näyttää olevan hienoisessa kasvussa. Vapaa-ajan lukuharrastus sen sijaan näkyy vaikuttavan positiivisesti myös lukutaitotutkimuksessa menestymiseen.

Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) on kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus, jossa tarkastellaan alakouluikäisten, pääosin neljäsluokkalaisten oppilaiden lukutaitoa eri maissa. Sen taustalla on kansainvälinen IEA-järjestö (International Association for the Evaluation of Educational Achievement). Tutkimuksessa tarkastellaan oppilaiden lukutaidon tasoa sekä siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Tutkimus toteutetaan viiden vuoden välein ja arvioinnin pohjana ovat osallistuvien maiden opetussuunnitelmat. Tutkimus toteutettiin ensimmäisen kerran vuonna 2001 ja Suomi on ollut mukana kahdesti: vuosina 2011 ja 2016. (Leino et al. 2017, 5.) PIRLS-kokeessa luetun ymmärtämistä arvioidaan tarkastelemalla kirjallisen kokemuksen saamista sekä tiedon hankkimista ja käyttämistä. Kirjallinen kokemuksen rakentumiselle lukijan on ymmärrettävä esimerkiksi, kenen näkökulmasta teksti on kirjoitettu, miten aika tekstissä kuluu ja millä tavoin ideat ilmaistaan. Tiedon hankinnan ja käyttämisen kannalta lukijan on osattava arvioida kriittisesti tekstiä hyödyntämällä aiempaa tietoaan tai vertailemalla tekstejä. (Leino et al. 2017, 7-8)

PIRLS-tutkimuksessa Suomi sijoittui vuonna 2016 viidennelle sijalle 50 osallistujamaan joukossa. Vuoden 2011 tutkimukseen verrattuna sijoitus laski kolme sijaa, mutta pistemäärien ero oli niin pieni, että tällä tutkimuksella mitatun lukutaidon voidaan sanoa

olevan yhä samalla tasolla. Tyttöjen ja poikien välinen piste-ero oli Suomessa hieman kansainvälistä keskiarvoa suurempi, mutta tutkimuksessa mukana olleiden Euroopan maiden suurin. Pistemäärien keskihajonta, joka kertoo oppilaiden välisen lukutaidon tason eroista, oli samaa luokkaa muiden Pohjoismaiden tulosten kanssa. (Leino et al. 2017, 15.)

Tarkasteltaessa lukutaitoa neljän suoritustason mukaan, erinomaisen suoritustason saavutti Suomessa 18 % oppilaista ja korkean suoritustason 62 % oppilaista, kun kansainvälisesti erinomaisen tason saavutti 10 % oppilaista ja korkean suoritustason 47 % oppilaista (Leino et al. 2017, 16). Suomalaiset oppilaat olivat hieman parempia tiedon hankkimiseen ja käyttämiseen liittyvissä tehtävissä kuin lukukokemuksen saamiseen liittyvissä tehtävissä, mutta moniin muihin maihin verrattuna ero oli kuitenkin hyvin pieni. Sen sijaan lukemisen tarkoituksen tarkastelu osoitti saman sukupuolieron kuin kokonaistutkimuskin. Suomessa tytöt olivat parempia sekä kaunokirjallisissa tehtävissä että tiedonhaku- ja -käytön osaamista mittaavissa tehtävissä. Tiedonhakemiseen ja yksinkertaisten päätelmien tekemiseen kohdistuvat tehtävät sujuivat suomalaislapsilta merkittävästi paremmin kuin luetun tulkittamista ja arviointia vaativat tehtävät. Tulos oli samansuuntainen kuin muissa Pohjoismaissa, mutta ero osa-alueiden välillä oli Suomessa suurempi. (Leino et al. 2017, 18-20.)

PIRLS-tutkimukseen osallistuneista suomalaisoppilaista 35 % ilmoitti lukevansa vapaa-ajallaan huvikseen ja 20 % ottaakseen asioista selvää. Tutkimuksessa osoittautui varsin selvästi, että ne oppilaat, jotka lukivat vapaa-ajallaan, menestyivät tämän tutkimuksen tehtävissä selvästi paremmin kuin ne, jotka eivät lukeneet vapaa-ajallaan huvikseen. Oppimiseen tähtäävällä vapaa-ajan lukemisella ei sen sijaan ollut suoraa yhteyttä lukutaitotutkimuksen tuloksiin. Jo puolen tunnin päivittäinen lukeminen vapaa-ajalla nosti pisteitä selvästi. Eri tekstilajien lukemisesta kaunokirjallisuuden lukemisella oli merkittävin suoraviivainen vaikutus tuloksiin. Tähän voi toisaalta vaikuttaa se, että puolet tutkimuksen tehtävistä käsitteli juuri kaunokirjallisia tekstejä. (Leino et al. 2017, 27)

Taustakyselyssä oppilaat vastasivat väittämiin, joiden avulla arvioitiin sitä, pitävätkö he lukemisesta paljon, jonkin verran vai vain vähän. Lukemisesta pitämisen ja tutkimuksessa saadun tuloksen välillä oli selvä kansallinen yhteys. Mielenkiintoista on, että suomalaislapsista vain 28 % ilmoitti pitävänsä lukemisesta paljon, kun kansainvälinen keskiarvo oli 43 %. Vain vähän lukemisesta pitäviä oli Suomessa 23 % kun kaikkien osallistujamaiden keskiarvo oli 16 %. Vaikka lukemisesta pitäviä oli Suomessa vähän, silti suomalaislasten luottamus omaan lukutaitoonsa oli kaikkien osallistujamaiden toiseksi korkein. 60 % suomalaisista oppilaista luotti omaan lukutaitoonsa paljon, 31 % jonkun verran ja vain 10 % vähän. Kansainvälisesti omaan lukutaitoonsa luotti paljon 45 % prosenttia osallistujista. Luottamus omaan lukutaitoon korreloi tutkimuksessa havaitun lukutaidon kanssa vahvasti maan sisällä, mutta ei maiden välillä. (Leino et al. 2017, 28-29)

Programme for International Student Assessment (PISA) on Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n toteuttama kansainvälinen tutkimus, jossa mitataan 15-vuotiaiden nuorten avaintaitoja: sitä, miten he osaavat etsiä, soveltaa ja tuottaa tietoa erilaisten ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi. Ensisijaisesti kyse on nuorten valmiuksista hyödyntää lukutaitoaan sekä matematiikan ja luonnontieteiden osaamistaan tulevaisuuden opinnoissaan sekä työ- ja arkielämän tilanteissa. (Leino et al. 2019, 8)

PISA-tutkimus toteutettiin vuonna 2018 seitsemännen kerran ja tällä kertaa pääarviointialueena on lukutaito. Lukutaidolla tarkoitetaan tässä yhteydessä tekstien ymmärtämistä, käyttöä, arviointia ja reflektointia. Lisäksi lukutaidolla tarkoitetaan sitä, miten lukija osaa hyödyntää lukutaitoaan saavuttaakseen tavoitteitaan, kehittääkseen taitojaan ja valmiuksiaan sekä osallistuakseen yhteiskuntaan. (Leino et al. 2019, 12). Lukutaidon osalta Suomesta saatiin arviointitulokset 5 649 nuorelta. Heistä hieman alle 86% oli peruskoulun 9-luokkalaisia. (Leino et al. 2019, 17) Suomalaisnuoret sijoittuivat PISA-tutkimuksessa OECD-maiden kärkisijoille lukutaidossa. Oppilaiden väliset erot sen sijaan ovat kasvaneet hieman. Tutkimuksessa oppilaat jaettiin kahdeksalle suoritustasolle lukutaidon suorituspistemäärien perusteella. Suoritustasot perustuvat

tehtävien vaikeustasoon, eli tietylle tasolle yltänyt pystyy suoriutumaan tämän tason lisäksi myös tätä alemman tason tehtävistä. Suomalaisista oppilaista ylsi kahdelle ylimmälle suoritustasolle reilu 14% eli suunnilleen yhtä moni kuin vuonna 2009. Yhteiskunnassa pärjäämisen näkökulmasta vaadittavana tasona on PISA-tutkimuksessa pidetty tasoa 2, jolle yltävä nuori tunnistaa vähintäänkin tekstin pääajatuksen ja osaa tehdä siitä yksinkertaisia tulkintoja. Tämän tai tätä paremman tason saavutti lähes 87% suomalaisista nuorista. Hieman alle 14% suomalaisista oppilaista jäi siis tämän tason alle. Näiden heikkojen lukijoiden määrä on kasvanut 5 prosenttiyksikköä vuodesta 2009. Tämä on huolestuttavaa, sillä kasvussa on niiden nuorten määrä, jotka eivät tavoita sellaista lukutaidon tasoa, jolla he voisivat osallistua aktiivisesti yhteiskuntaan ja jatkaa opintojaan ongelmitta. (Leino et al. 2019, 22-23)

3.2 Lukuharrastus tutkimuksissa

Lapsuuden aikaisella kirjallisuuden läsnäololla on elinikäisiä vaikutuksia. Luettavat tarinat antavat toimintamalleja tuleviin tilanteisiin ja auttavat ymmärtämään omaa ja toisten käytöstä. Yhteiset ääneen lukuhetket, kuten iltasatutuokiot, antavat mahdollisuuden keskustella mieltä askarruttavista aiheista tarinan avulla.

Kuvakirjojen lukeminen kehittää lapsen empatiakykyä ja auttaa valmistautumaan tosielämässä vastaan tuleviin tilanteisiin. Kuten kertomakirjallisuudessa yleensäkin, kuvakirjoissa käsitellään fiktiivisten hahmojen tunteita sekä sitä, miten nämä tulkitsevat toistensa tunteita. Kuvakirjoissa tämä viesti vahvistuu juuri kuvien ansiosta. Pienet lapset, joilla on vasta kapea elämäkokemus, pääsevät kuvakirjojen välityksellä eläytymään monenlaisiin tunteisiin ja tilanteisiin. (Nikolajeva 2013) Yhteinen lukutuokio kehittää lapsen sosiaalisemotionaalisia taitoja: kun aikuinen lukee lapselle ääneen tarinoita, hänen kasvojensa ilmeet ja äänenpainot yhdistyvät tarinassa kerrottuihin tunteisiin. Tällöin tarinassa kerrotut tunteet tulevat lapselle näkyviksi ja kuuluviksi. Kun lapsi saa aikuiselta mallin tunteille, hän tulee tietoisemmaksi sekä omista että muiden tunteista. Usein lapsen ja aikuisen yhteiseen lukuhetkeen liittyy tarinan lukemisen lisäksi

myös tarinasta keskustelua, jolloin lapsi kuulee ja oppii tarinan ja osaa tämän jälkeen kertoa sen omin sanoin. Näin lapsi voi tuntea itsensä päteväksi ja itsevarmaksi. Lukuhetkessä lapsi ja aikuinen voivat keskustella tarinan ohessa olevista kuvista ja lapsi voi vaikkapa kuvailla kansikuvassa näkemiään hahmoja, kirjaimia ja kuvioita. Aikuinen voi lisätä lapsen tietämystä ja ymmärrystä kertomalla, miten tarinan käsittelemät aiheet linkittyvät tosielämään ja johonkin lapselle tuttuun esimerkkiin. (Santos, Fettig & Shaffer 2012)

Lasten ja aikuisten yhteisten lukuhetkien tarjoamat monipuoliset keskustelumahdollisuudet havaittiin myös australialaistutkimuksessa, jossa tarkasteltiin nelivuotiaiden esikoululaisten ja heidän opettajiensa yhteisiä lukuhetkiä. Tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota siihen, millaisia keskusteluja lukuhetkien lomassa käydään. Havaittiin, että tarinan lukemisen ohessa keskusteltiin eniten kognitiivisista toiminnoista, kuten muistamisesta, tietämisestä, ajattelemisesta, kuvittelemisesta ja haaveilusta. Opettaja saattoi kysyä lapsilta, mistä he ajattelevat tarinan kertovan. Lisäksi puhuttiin paljon tunnetiloista: lapset saattoivat kertoa, miltä jokin tarinan kohta tuntui heistä tai miltä he arvelivat tarinan hahmosta tuntuvan. Keskustelut liittyivät lähes aina suoraan luettavaan tarinaan ja niitä aloittivat ja jatkoivat niin lapset kuin opettajatkin. Lapset eivät siis olleet passiivisia kuuntelijoita, vaan he kyselivät myös opettajilta, mitä nämä ajattelivat tarinoiden henkilöistä. (Martucci 2016)

Howard (2011) tutki vapaa-ajan lukuharrastuksen roolia kanadalaisten 12-15 vuotiaiden nuorten arjessa. Tutkimuksessa haastateltiin 68 nuorta, joista 70 % oli tyttöjä. Siitä, että nuoret lukivat hvin vuoksi, osoittautui olevan niin koulutuksellista kuin sosiaalista ja henkilökohtaistakin hyötyä. (Howard 2011, 46) Vapaa-ajan lukeminen on nuorille arjen tiedonhankinnan sekä itsensä kehittämisen väline. Sen avulla nuoret saavat taitoja, joita tarvitsevat siirtyessään nuoruudesta aikuisuuteen: se auttaa heitä oivaltamaan aikuisia ihmissuhteita, henkilökohtaisia arvojaan, kulttuurista identiteettiään, esteettisiä mieltymyksiään sekä ympäröivää maailmaa. Se kehittää heidän kykyään ymmärtää riskialtista käyttäytymistä. (Howard 2011, 53) Opiskelun kannalta hyödyllistä oli, että nuoret kokivat vapaa-ajan lukeminen parantavan heidän luku-, kirjoitus- ja

ajattelutaitojaan sekä auttaa selventämään heidän tulevaisuuden urasuunnitelmiaan. Vapaa-ajan lukemisen sosiaalisiksi hyödyiksi nuoret kokivat sen, että se auttaa heitä ymmärtämään paremmin ympäröivää maailmaa, kehittää heidän yhteiskunnallista vastuuntuntoaan ja empatiakykyänsä sekä vahvistaa vakaumuksiaan. Nuoret löysivät kirjoista elämänohjeita ja varoittavia esimerkkejä. Henkilökohtaisia syitä vapaanajan lukemiselle olivat viihtyminen kirjan parissa, pako arjen ongelmista, rentoutuminen ja rauhoittuminen sekä mielikuvituksen kehittäminen. (Howard 2011, 49-53)

Sullivan ja Brown havaitsivat tutkiessaan British Cohort Studyn (BCS70) tuloksia, että vapaa-ajan lukeminen vaikuttaa merkittävästi yksilön älylliseen kehitykseen, niin sanavarastoon, oikeinkirjoitukseen kuin matemaattiseen kykyynkin. BCS70-pitkittäistutkimus kohdistuu kaikkiin tietyllä viikolla vuonna 1970 Englannissa, Skotlannissa ja Walesissa syntyneisiin. Tutkimuksen osallistujista kerätään säännöllisesti haastattelemalla tietoja elämän eri osa-alueilta koulutuksesta työllistymiseen ja fyysisestä terveydestä mielenterveyteen. Sullivan ja Brown havaitsivat, että vapaa-ajan lukeminen vaikuttaa yksilön älylliseen kehitykseen neljä kertaa enemmän kuin se, onko vanhemmalla korkeakoulututkinto. (Sullivan 2015, 5)

Lukuintoa lisää se, että saa valita itselleen mieleistä luettavaa. Mieleisen luettavan löytyminen tekee lukemisen harjoittelusta mukavampaa, ja mitä mukavampaa on, sitä paremmin se alkaa sujua. Konkreettinen esimerkki tästä on UKLA:n tutkimuksen havainto.

United Kingdom Literacy Association UKLA tutki, miten opettajien tiedot ja asenteet lukemista ja kirjallisuutta kohtaan vaikuttavat heidän oppilaittensa kokemaan lukuiloon. Opettajat, jotka lukevat vapaa-ajallaan, osoittautuivat tarpeellisiksi roolimalleiksi oppilailleen, kun luotiin toiminnaltaan vastavuoroisuuteen perustuvia lukemiseen innostavia yhteisöjä. UKLA:n tutkimus kohdistui alakoulujen opettajiin, joiden opetettava aine ei suoraan liittynyt kirjallisuuteen. Tutkimuksen ensimmäisessä osiossa havaittiin, että vaikka tutkimukseen osallistuneet opettajat lukevat vapaa-ajallaan mielellään, he kuitenkin työssään hyödyntävät vain kapeaa lastenkirjallisuuden kaanonia ja omia lapsuuden suosikkejaan. Koska opettajat luottivat pääosin heille

tuttuihin teksteihin, heidän oppilailleen antamat lukusuositukset eivät kohdanneet oppilaiden mielenkiinnon kohteiden kanssa. Tutkimuksen toisessa osiossa opettajille annettiin lisää tietoa lastenkirjallisuudesta ja sen käyttömahdollisuuksista osana opetusta. Tällä tavoin pyrittiin lisäämään oppilaiden motivaatiota ja innostusta lukemista kohtaan. Opettajat saivat samalla tietoa lasten lukutottumuksista. Tuloksena kehittyi lukupiirejä, joiden toiminta oli vastavuoroista, kontrollointi muuttui hieman ja lukemiseen liittyvä vuorovaikutus kehittyi opettajan ja oppilaiden välillä sekä oppilaiden kesken. Oppilaiden vapaasti valitseman luettavan ja muun luettavan tekstin välille kehittyi erilaista vuorovaikutusta ja tekstin sisäistä puhetta. Opettajat tulivat tietoisemmiksi lukemiseen liittyvistä sosiaalisista ja affektiivisistä tekijöistä. Lisäksi osa opettajista ryhtyi lukuroolimalleiksi ja vaikutti tällä tavoin positiivisesti oppilaiden omiin lukijaidentiteetteihin. Osa opettajista alkoi arvostaa entistä enemmän lukemisen sosiaalista luonnetta ja he alkoivatkin kehittää vuorovaikutusta oppilaiden vanhempien, hoitajien, kirjastojen ja perheiden välillä sekä murtaa kodin ja koulun käytäntöjen välistä rajaa. Oppilaat, jotka alun perin suhtautuivat lukemiseen vastahakoisesti, kiinnostuivat lukemisesta. Heidän käsityksensä omista kyvyistään lukijana sekä itseluottamuksensa kohenivat. Heidän puheensa lukemisesta ja teksteistä muuttuivat spontaanimmaksi, tietoisemmaksi ja laajemmaksi. Nämä muutokset olivat yhteydessä siihen, että opettajilla oli käytössään enemmän tietoa lastenkirjallisuudesta ja sen hyödyntämisestä opetuksessa. Tutkimus osoitti, että halu lukea vaikuttaa positiivisesti lukutaitoon: oppilaat osoittivat nauttivansa enemmän lukemisesta sekä alkoivat lukea säännöllisemmin ja itsenäisemmin. (Cremin et al. 2014, 148-149.)

4 TUTKIMUSASETELMA

Lastenkirjainstituutin julkaisema Onnimanni-lehti selvitti 17 suositusta ja keskenään erilaisesta kotimaisesta aikakauslehdestä lastenkirja-aineiston vuoden 2017 syys-joulukuulta. Kyseinen ajankohta on vuoden vilkkainta aikaa kirjarintamalla, mutta tämä ei juurikaan näy tutkituissa lehdissä: toimituksellisessa aineistossa mainitaan yhteensä vain 64 lasten- tai nuortenkirjaa tai kirjasarjaa. Lastenkirjat saavat useimmiten pienen tilansa – vinkin, puffin tai miniesittelyn – makasiinisivulla tai sekalaisten palstalla. Onnimannin tutkimista lehdistä Meidän perhe on ainut, jossa lastenkirjoilla on vakiopaikka, tosin sekin pieni. Onnimannin huomio on, että lehtien toimituksissa ei tunnuta tuntevan tai seurattavan lasten- ja nuortenkirjallisuutta, eikä huomioida edes palkittuja kirjoja tai käännöshittejä. (Korolainen 2018) Halusin paneutua tähän pulmaan tarkemmin. Kuten edellisessä luvussa käsitellyissä tutkimuksissakin havaittiin, lukuharrastuksella on lukuisia elämänmittaisia positiivisia vaikutuksia. Vanhempien rooli lukuinnostuksessa on suuri. Miten lukeminen näkyy perhearjessa kirjoitettavissa lehdissä, joiden kohderyhmää lasten vanhemmat ovat? Minua kiinnostaa, mitä kirjoja näissä lehdissä näkyy ja millä tavoin ne niissä näkyvät.

4.1 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tarkoitus on vastata seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä lasten- ja nuortenkirjoja on esillä tutkimukseen valituissa lehdissä?
- Millä tavoin kirjat näkyvät tutkimukseen valituissa lehdissä?
- Millaisissa yhteyksissä kirjoista ja kirjojen lukemisesta puhutaan tutkimukseen valituissa lehdissä?

Näihin kysymyksiin pyritään vastaamaan tarkastelemalla tutkimusaineistoa sekä määrällisesti että laadullisesti.

4.2 Valittujen lehtien kuvailu

Tässä luvussa kerron, miksi tutkimukseen on valittu juuri nämä lehdet ja miten valinta tapahtui. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan tiettyä ilmiötä, joten on tärkeää, että tiedonlähde on tarkoitukseen sopiva ja hyödyllinen niin, että siitä saadaan tutkittavan aiheen kannalta mahdollisimman paljon irti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 74). Tässä tutkimuksessa halutaan kartoittaa, mitä kirjoja ja miten kirjat ja lukeminen näkyvät perhearjesta kirjoittavissa lehdissä. Tämän takia on tärkeää, että tutkimukseen valitaan lehtiä, jotka kirjoittavat perhearjesta. Jotta aineisto ei jäisi laihaksi, on hyödyllistä, että tarkasteluun valittavista lehdistä myös löytyy kirjallisuusaiheisia tekstejä. Tutkittavat lehdet on siis valittava harkiten.

Tutkittavien lehtien valinta aloitetaan tutustumalla kotimaisiin laajalevikkisiin aikakauslehtiin. Aluksi tarkastellaan yhdeksää eri lehteä. Lehdet valitaan niiden mediakortissa ilmoitetun lukijamäärän, lukijaprofiilin ja kokonaistavoittavuuden perusteella (Mediakortit, 2018). Nämä lehdet ovat Eeva, ET-lehti, Kaksplus, Kodin Kuvalehti, Kodin Pellervo, Kotivinkki, Me Naiset, Meidän perhe, Vauva. Kustakin lehdestä käydään läpi 4-5 numeroa. Näin saadaan käsitys siitä, mitkä lehdistä kirjoittavat eniten lapsiperheille suunnattuja artikkeleita ja mainitsevat kirjoja teksteissään. Tällä tavoin päädytään ottamaan tutkimuksen kohteeksi Kaksplus-, Meidän perhe- ja Vauva-lehdet. Meidän perhe -lehden valitsemista mukaan tähän tutkimukseen puoltaa myös se, että kyseinen lehti sai Onnimanni-lehden tutkimuksessa positiivisen maininnan lastenkirjojen näkyvyydestä.

Sen myötä, että tutkimus kohdistetaan kolmeen lehteen suuremman lehtimäärän sijaan, tutkimuksen luonne täsmentyy tapaustutkimukseksi. Tutkimus ei ole yleistettävissä muihin aikakauslehtiin, ei edes niihin lehtiin, joiden joukosta kolme tutkittavaa lehteä valittiin. Tämä on tyypillistä tapaustutkimuksille (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tapaustutkimuksissa yleistämistä tärkeämpää onkin tapauksen kokonaisvaltainen ymmärtäminen ja tarkka raportointi (Saarela-Kinnunen & Eskola 2015).

4.2.1 Kaksplus

Kaksplus-lehti ilmestyy vuonna 2018 10 kertaa. Vuonna 2019 Kaksplus-lehti ilmestyy 8 kertaa. Kaksplus-lehden lukijamäärä on 49 000 vuonna 2018 ja sillä on 60 000 kohtaamiskontaktia. Sen äärellä vietetään keskimäärin 58 minuuttia. Lukija lukee samaa lehteä keskimäärin 2,4 kertaa. (KMT 2018) Kaksplus-lehteä julkaisee Otavamedia Oy. Se on osa Otava-konsernia, jonka liiketoimintaan kuuluu yleisen kirjallisuuden kustantaminen, oppimisen palvelut, kauppa, aikakauslehtien kustantaminen, verkkopalvelut ja markkinapaikat (Otava, 2019).

Kaksplus-lehti siirtyy kokonaan verkkoon vuoden 2020 alusta. Tätä aiemmin ilmestyvässä printtilehdessä julkaistaan kirja-arvioita. Toimituksen raati valitsee kustantajien lähettämistä lastenkirjoista kiinnostavimmat, jotka halutaan nostaa esille lehdessä. Valinta esille nostettavista kirjoista tehdään lukemalla tai selailemalla kirjat. Raadin jäsenet lukevat kirjoja myös kotona lapsilleen ja katsovat, mitkä kirjoista herättävät näissä eniten ihastusta. Vain pieni osa kustantajien lähettämistä kirjoista päätyy lehteen. Tavoitteena on valita erilaisia, eri kustantajilta olevia kirjoja, jotka ovat mieluiten kotimaisia. (Hurtig 2020)

Kaksplus-lehdessä tuottajana tämän tutkimuksen kohdevuosina toiminut Elisa Hurtig toteaa, että lasten- ja nuortenkirjallisuutta tarvitsee ehdottomasti nostaa esille. Hänen mukaansa lukemisen hyötyjä ei voi kyllin korostaa: se kehittää lasten mielikuvitusta, oppimista, lisää sanavarastoa, parantaa keskittymiskykyä ja opettaa kieltä. Lisäksi vieretysten lukeminen luo läheisyyttä ja auttaa lasta jatkamaan lukuharrastusta läpi elämän. Kirjojen esiin nostaminen voi innostaa vanhempaa tarttumaan sellaisiin kirjoihin, joihin tämä ei muuten ehkä tarttuisi. Lisäksi se muistuttaa lukemisen tärkeydestä ja innostaa lukemaan lapselle. (Hurtig 2020) (ks. myös Liite 15)

4.2.2 Meidän perhe

Meidän perhe -lehden lukijamäärä on 50 000 vuonna 2018. Sillä on 73 000 kohtaamiskontaktia. Lehden parissa vietetään keskimäärin 60 minuuttia ja lukija lukee sen yhtä numeroa keskimäärin 3 kertaa. (KMT 2018.) Meidän perhe -lehteä julkaisee Sanoma Media Finland Oy. Sanoma-konserniin kuulu monia sanoma- ja aikakauslehtiä, radio- ja televisiokanavia ja verkkomedioita (Sanoma Media Finland 2019).

Meidän perhe -lehti ilmestyy vuonna 2018 11 kertaa. Mediakortin mukaan lehden ensimmäinen numero ilmestyy helmikuussa. Lehden kannessa mainitaan kuukausi, jolloin lehti ilmestyy, mutta lehden numerointi ei ilmene kannesta. Joulukuussa ilmestyy lehti, joka on kannen mukaan joulutammikuun lehti. Mediakortin mukaan joulukuun lehti on numeroltaan 12 ja helmikuun lehti on numeroltaan 1-2. Vuonna 2019 Meidän perhe -lehti ilmestyy 11 kertaa ja lehden numerointi alkaa samalla tavalla helmikuun lehdestä numerolla 1-2 kuin vuonna 2018. Joulukuussa ilmestyvä joulukuun 2019 – tammikuun 2020 -lehti on numeroltaan 12/2019.

Meidän perhe -lehdessä on kirjallisuusaiheista vastaava tuottaja, joka valitsee lehteen laadukkaana ja kiinnostavana pitämiään kirjoja, jotka ilahduttavat sekä vanhempia että lapsia. Ääneen luettavuus on tärkeää. Lehden jokaisessa numerossa on kolme kirja-arviota. Tarkoituksena on esitellä luettavaa monen ikäisille, sillä lehden lukijat ovat vanhempia, joilla on lapsia taaperoista teineihin. Toisinaan tuottaja etsii kiinnostavia kirjoja jostain tietystä temasta, esimerkiksi eläinaiheisia kirjoja. Lukuisat kustantajat lähettävät toimitukseen kirjoja pyytämättä ja vain murto-osa niistä päätyy lehteen. Tuottaja tutustuu toimitukseen lähetettyihin kirjoihin. Hän voi myös tilata kirjasta arvostelukappaleen tiedotteen perusteella. (Moisio 2020)

Meidän perhe -lehdessä on kirja-arvioiden lisäksi toisinaan esimerkiksi kirjailijahaastatteluja. Lehden kirjallisuusaiheista vastaavan tuottajan Heidi Moisio mukaan kirjojen esiintuominen lehdessä on todella tärkeää. Hän toteaa vanhempien olevan tärkeässä roolissa lasten lukemaan kannustamisessa, ja heidän auttamisensa

valintojen tekemisessä tuntuu mielekkäältä tavalta tukea kasvatusta, mikä on yksi lehden tärkeä tehtävä. (Moisio 2020) (ks. myös Liite 15)

4.2.3 Vauva

Vauva-lehden lukijamäärä on 45 000 vuonna 2018. Sillä on 66 000 kohtaamiskontaktia. Vauva-lehden parissa vietetään keskimäärin 48 minuuttia ja lehden samaa numeroa luetaan keskimäärin 2,6 kertaa. (KMT 2018.) Vauva-lehteä julkaisee Sanoma Media Finland oy, eli se on Meidän perhe -lehden tavoin osa Sanoma-konsernia. (Sanoma Media Finland 2019)

Vauva-lehti ilmestyy 10 kertaa vuonna 2018. Mediakortin mukaan Vauva-lehden vuoden ensimmäinen numero ilmestyy helmikuussa. Numerointi ei ilmene lehden kannesta, vaan kannessa mainitaan kuukausi, jolloin lehti ilmestyy. Joulukuussa ilmestyy lehden numero 12, joka on kannen mukaan joulu-tammikuun lehti. Tällöin helmikuun lehti on numeroltaan 1-2. Kesäkuussa ilmestyy lehti, joka kannen mukaan kesä-heinäkuun lehti ja mediakortin mukaan numeroltaan 6-7. Vuonna 2019 Vauva-lehti ilmestyy 10 kertaa. Lehden numerointi on samanlainen kuin vuonna 2018, joten myös vuoden 2019 ensimmäinen numero (1-2) ilmestyy helmikuussa ja kesäkuussa ilmestyy kesä-heinäkuun numero (6-7). Vauva-lehti uudistuu vuonna 2019 ja ensimmäinen uudistunut lehti ilmestyy huhtikuussa. Uudistuksen myötä lehteen tulee uusia palstoja, ja osa palstoista pysyy ennallaan.

Vauva-lehdessä on kirjallisuusaiheista vastaava tuottaja. Hän valitsee palstoille ja lahjavinkijuttuihin vuoden aikana ilmestyneitä kiinnostavimpia ja laadukkaimpia lastenkirjoja, jotka erottuvat esimerkiksi kuvituksensa puolesta edukseen tai niissä on muutoin kekseliäs lähestymistapa. Kirjojen valinnassa otetaan huomioon, että lapset lukevat kirjoja kaikilla aisteillaan eli tunnustelevat, kuuntelevat ja maistelevat niitä. Niissä voi siis olla ääninappeja, luokkuja tai muuta tutkittavaa. Lisäksi kirja voi innostaa ja ilahduttaa myös vanhempaa. Tuottaja myös huolehtii, että lehdessä on esillä eri kustantajien kirjoja sekä erityyppisiä kirjoja kuten kuvakirjoja, satuja, loruja, runoja,

luukkukirjoja tai pahvisivuisia kirjoja. Kustantajat lähettävät tiedotteita ja arvostelukappaleita uutuuskirjoista ja tuottaja valitsee niiden perusteella Vauva-lehden kohderyhmälle sopivimmat kirjat. Vauva-lehden kohderyhmää ovat odottajat ja 0-3 -vuotiaiden vanhemmat. Vain murto-osa näistä kirjanäytteistä päätyy lehteen, sillä Vauva-lehdessä ei ole varsinaista juttupaikkaa, jossa kirjoja esiteltäisiin enemmän. Kirjat eivät ole suuri painopistealue lehdessä. (Huolman 2020)

Vauva-lehden kirjallisuusaiheista vastaava tuottaja Sanna Huolman kokee, että lastenkirjallisuutta tarvitsee nostaa esille, sillä hänen mukaansa vauvalle kannattaa tutkitusti lukea jo, kun hän on vielä kohdussa. Pienelle vauvalle ja taaperolle lukeminen kehittää puhumaan oppimista ja on tärkeää vuorovaikutusta läheisen aikuisen kanssa. Lisäksi lukeminen on hauska läheinen hetki ja tärkeä osa päivärytmin ja rutiinien rakentumista. Vauva-lehti kannustaa vanhempia lukemaan lapsilleen myös lapsen kasvua, kehitystä ja kasvatusta käsittelevissä artikkeleissaan. (Huolman 2020) (ks. myös Liite 15)

4.3 Aineiston kerääminen ja tutkimusmenetelmät

Tämän tutkimuksen aineisto on kerätty joulukuun 2019 ja helmikuun 2020 välisenä aikana. Aineisto on kerätty silmäilemällä tutkimukseen valitut lehdet läpi. Näin löydetty kirjaesittelyt ja kirjamaininnat sekä lukemista käsittelevät tekstit kirjataan aluksi taulukkoon, jossa on sarakkeet 1) lasten- tai nuortenkirjaesittely 2) aikuisille suunnatun kirjan esittely 3) yleisesti muuta lukemiseen liittyvää. Tällä tavoin pystytään kartoittamaan aineiston määrää ja laatua. Kirjoihin ja lukemiseen liittyvät tekstit pyritään kirjoittamaan taulukkoon muistiin juuri niin kuin ne ovat lehdessä, jotta niihin on myöhemmin oivallista palata aineistoa tarkemmin tarkasteltaessa ja jotta aineiston määrällisen tarkastelun lisäksi aineiston laadullinen tarkastelu olisi mahdollisimman sujuvaa. Minimissään kirjamaininnaksi lasketaan se, että kirja mainitaan tekstissä nimeltä ilman muita kirjaan liittyviä tietoja, kuten kirjan tekijä tai kustantaja. Muistiin kirjoitetaan myös ne tilanteet, joissa artikkelissa haastatellaan henkilöä, jonka

haastattelussa kerrotaan kirjoittaneen kirjan, vaikka kirjaa ei mainittaisikaan tekstissä nimeltä.

Tässä tutkimuksessa tarkasteltavat lukemiseen liittyvät tekstit liittyvät nimenomaan kirjojen lukemiseen. Tutkimuksesta on jätetty pois lukemiseen liittyvät viittaukset, jotka liittyvät jonkin muun kuin kirjojen lukemiseen. Esimerkiksi mahdollisia blogitekstien tai uutisten lukemiseen viittavia tekstejä ei ole huomioitu tässä tutkimuksessa.

Jo aineiston kokoamisvaiheessa aineistosta nousee esiin toistuvia teemoja. Jo tässä vaiheessa ilmenee, että tarkastelluista lehdistä löytyvät kirjainninnat voidaan jakaa kahteen ryhmään sen mukaan, millaisessa yhteydessä ne mainitaan. Käytän näistä nimityksiä suorat kirjavinkit ja välilliset kirjavinkit. Kun kirja on tekstissä huomion keskipisteenä, kyseessä on suora kirjavinkki. Kun artikkelin ensisijainen tarkoitus ei ole esitellä kirjoja, mutta siinä mainitaan niitä nimeltä, on kyse välillisestä kirjavinkistä.

Suoria kirjavinkkejä on palstoilla, joilla esitellään tuotteita. Tällaisia palstoja on kaikissa tutkimukseen valituissa lehdissä ja ne ovat usein koottu jonkin tietyn teeman ympärille. Välillisiä kirjavinkkejä saa artikkeleista, jotka käsittelevät jotain tiettyä aihetta. Usein näissä artikkeleissa saatetaan mainita kirjoja, joista saa lisätietoa artikkelin käsittelemästä aiheesta ja lisäksi monissa artikkeleissa on käytetty lähteenä kirjoja, jotka mainitaan artikkelin lopussa. Välillisiä kirjavinkkejä on tarjolla myös henkilöhaastatteluissa, joissa haastateltava voi mainita kirjoja tai haastattelun yhteydessä voidaan mainita haastateltavan kirjoittamia kirjoja, vaikka itse haastattelu käsittelee muuta aihetta kuin kirjallisuutta tai lukemista.

Tässä tutkimuksessa aineistoa tarkastellaan aineistosta esiin nousevista teemoista käsin sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti. Kyseessä on kuvaileva tutkimus, sillä tarkoituksena on tarkastella sitä, millä tavoin kirjat ja lukeminen näkyvät valituissa lehdissä sen sijaan, että selvitetäisiin, millaiset toimitukselliset valinnat vaikuttavat tähän näkyvyyteen. Kuvaileva eli deskriptiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin mikä, kuka, millainen, missä ja milloin, kun selittävä eli kausaalinen tutkimus keskittyy selvittämään ilmiöiden välisiä syy-seuraussuhteita (Heikkilä 2014, 13-14). Suorien

kirjavinkkien kohdalla tarkastellaan, mitä tietoja mainituista kirjoista kerrotaan ja millaisia kirjoja ne näiden tietojen mukaan ovat. Välillisten kirjavinkkien kohdalla tarkastellaan, millainen rooli mainitulla kirjalla tekstissä on. Havaitaan, että välilliset kirjavinkit voidaan teemoitella edelleen sen mukaan, millainen suhde kirjainnalla on siihen ympäristöön, jossa se esiintyy. Teemoittelun avulla tekstimassasta etsitään aineistolähtöisesti sen tekstejä yhdistäviä seikkoja eli teemoja (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Lisäksi lukemista käsittelevät tekstit jaetaan tämän tutkimuksen analyysissä teemoihin sen mukaan, millaisia merkityksiä lukeminen saa teksteissä.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa tarkastelen tuloksia. Tarkastelen aluksi luvussa 5.1, kuinka monia kirjoja tutkimukseen valituissa lehdissä mainitaan ja mikä on lasten- ja nuortenkirjojen osuus kirjoista. Lisäksi tarkastelen määrällisesti tilanteita, joissa lehdissä mainitaan lukeminen. Luvussa 5.2 tarkastelen, millä tavoin ja millaisissa yhteyksissä kirjoja mainitaan. Havaitseen, että kirjamaininnat voidaan jakaa suoriin kirjavinkkeihin ja välillisiin kirjavinkkeihin. Suoria kirjavinkkejä on pääosin palstoilla, joissa esitellään erilaisia tuotteita, myös kirjoja. Tarkastelen suoria kirjavinkkejä tarkemmin luvussa 5.2.1. Välillisiä kirjavinkkejä löytyy tietosisältöisistä artikkeleista sekä henkilöhaastatteluista. Tarkastelen välillisiä kirjavinkkejä tarkemmin luvussa 5.2.2. Luvussa 5.3 tarkastelen, millaisissa yhteyksissä lukemisesta puhutaan tutkimukseen valituissa lehdissä.

5.1 Kirjamainintojen määrä

Tässä luvussa tarkastelen kirjamainintojen määriä Kaksplus-, Meidän perhe- ja Vauva-lehdessä. Tarkastelen, kuinka monta kirjaa mainitaan kussakin lehdessä yhteensä sekä keskimäärin kussakin lehden numerossa. Lisäksi tarkastelen, mikä on lasten- ja nuortenkirjojen osuus näistä kirjoista. Tarkastelen, miten mainitut kirjat jakautuvat suoriin kirjavinkkeihin sekä välillisiin kirjavinkkeihin kussakin lehdessä. Lisäksi tarkastelen määrällisesti tilanteita, joissa lehdissä puhutaan lukemisesta, vaikka kirjoja ei mainittaisikaan nimeltä. Taulukossa B (Liite 14) on yhteenveto siitä, minkä verran näissä lehdissä puhutaan lukemisesta eri yhteyksissä.

5.1.1 Kaksplus

Kaksplus-lehdessä vuonna 2018 nimeltä mainitut kirjat ovat taulukossa K1 (Liite 1). Taulukon tiedot perustuvat siihen tietoon, joka kirjoista on lehdessä siinä yhteydessä, jossa ne on mainittu lehdessä. Mikäli kirja esitellään lehdessä, taulukossa on merkintä Suora kirjavinkki -sarakkeessa. Mikäli kirja mainitaan lehdessä ilman tarkempaa

esittelyä, esimerkiksi haastattelun yhteydessä tai artikkelin lähdeoteksena, merkintä on ruudussa Välillinen kirjavinkki. Taulukko havainnollistaa lasten- ja nuortenkirjojen määrän suhdetta aikuisille suunnattujen kirjojen määrään. Arvio ensisijaisesta kohderyhmästä perustuu tietoihin, jotka kirjasta annetaan lehdessä siinä yhteydessä, jossa se mainitaan. Vain lehdessä tekstissä nimeltä mainitut kirjat on merkitty taulukkoon.

Kaksplus-lehdessä mainitaan nimeltä 151 kirjaa vuonna 2018. Näistä 94 on lasten- ja nuortenkirjoja. Aikuisille suunnattuja kirjoja mainitaan nimeltä 57 kappaletta. Lähes kaksi kolmasosaa (62%) lehdessä mainituista kirjoista on lasten- ja nuortenkirjoja. Kaksplus-lehti ilmestyy 10 kertaa vuonna 2018, joten jokaisessa numerossa mainitaan keskimäärin 15 kirjaa. Lasten- ja nuorten kirjoja mainitaan jokaisessa lehdessä keskimäärin 9,4 kappaletta. Aikuisten kirjoja mainitaan keskimäärin 5,5. Eniten lasten- ja nuortenkirjoja mainitaan numerossa 2/2018, jossa mainitaan nimeltä jopa 18 kirjaa. Vähiten lasten- ja nuortenkirjoja mainitaan numerossa 3/2018, jossa mainitaan vain yksi kirja.

Vuonna 2018 Kaksplus-lehdessä esitellään yhteensä 75 kirjaa. Puolet (50%) vuonna 2018 lehdessä mainituista kirjoista esiintyy siis suorina kirjavinkkeinä palstalla, jossa esitellään tuotteita. Näistä 51 on lasten- ja nuortenkirjoja. Aikuisille suunnattuja kirjoja esitellään 24 kappaletta vuosikerrassa. Tällaisia suorina kirjavinkkejä on lehden jokaisessa numerossa. Keskimäärin jokaisessa numerossa esitellään 7,3 kirjaa. Eniten kirjaesittelyitä on numeroissa 4/2018 ja 8/2018, joissa kummassakin esitellään 11 kirjaa. Numerossa 4/2018 esitellyistä kirjoista 10 on lasten- ja nuortenkirjoja, numerossa 8/2018 esitellyistä kirjoista lasten- ja nuortenkirjoja on kahdeksan. Vähiten kirjaesittelyitä on numerossa 3/2018, jossa esitellään 2 kirjaa. Näistä toinen suunnattu lapsille, toinen aikuisille. Kaikista lehdessä mainituista lasten- ja nuorten kirjoista yli puolet (55%) on kirjaesittelyitä eli suorina kirjavinkkejä.

Kaksplus-lehdessä mainitaan vuonna 2018 nimeltä 76 kirjaa artikkelien ja haastatteluiden yhteydessä. Tällaiset välilliset kirjavinkit voidaan jakaa sen mukaan, missä yhteydessä ne lehdessä mainitaan. Artikkeleissa lähteinä käytettyjä kirjoja

mainitaan seitsemän ja artikkeleihin haastateltujen asiantuntijoiden kirjoittamia kirjoja kolme. Kaksi kirjaa mainitaan, koska niistä saa lisätietoa artikkelissa käsiteltyihin aiheisiin. Kaksi kirjaa mainitaan esimerkkinä artikkelissa käsiteltävään aiheeseen. Henkilöhaastatteluissa mainitaan kahdeksan haastateltujen kirjoittamaa lasten- ja nuortenkirjaa sekä 11 aikuisille suunnattua kirjaa. Yksi kirja mainitaan, koska haastateltavalla on jokin muu yhteys kirjaan, kuin se, että on sen tekijä. Yhdeksän kirjaa mainitaan, koska niitä on luettu haastateltavan perheessä. Kaksi kirjaa mainitaan, koska haastateltava on itse lukenut ne. Tämän lisäksi mainitaan 30 kirjaa muissa yhteyksissä. Tarkastelen tätä tarkemmin luvussa 5.2.2 Muissa yhteyksissä mainitut kirjat. Hieman yli puolet (57%) välillisistä kirjavinkeistä on lasten- ja nuortenkirjoja, 43 kirjaa.

Lukeminen mainitaan seitsemässä Kaksplus-lehden artikkelissa vuonna 2018. Näistä kahdessa lukemiseen viitataan rentoutumisena ja kolmessa perheen yhteisenä hetkenä. Kahdessa artikkelissa lukeminen merkitsee identiteetin rakentamisen ja tunnetaitojen oppimisen välinettä.

Kaksplus-lehdessä vuonna 2019 nimeltä mainitut kirjat ovat taulukossa K2 (Liite 2). Taulukko on koottu samojen periaatteiden mukaisesti kuin edellä käsitelty taulukko K1 (Liite 1). Kaksplus-lehden vuoden 2019 vuosikerrassa mainitaan nimeltä yhteensä 81 kirjaa. Näistä 56 on lasten- ja nuortenkirjoja ja 25 aikuisille suunnattuja kirjoja. Vaikka nimeltä mainittujen kirjojen kokonaismäärä on laskenut viime vuodesta, saavat lasten- ja nuorten kirjat yhä aikuisille suunnattuja kirjoja enemmän näkyvyyttä. Yli kaksi kolmasosaa (69%) lehdessä nimeltä mainituista kirjoista on lasten- ja nuortenkirjoja, joten lasten- ja nuortenkirjojen osuus on jopa hieman kasvanut viime vuodesta. Kaksplus-lehti ilmestyy kahdeksan kertaa vuonna 2019, joten lehdessä mainitaan nimeltä keskimäärin 10 kirjaa jokaisessa numerossa. Lasten- ja nuortenkirjoja mainitaan keskimäärin 5,1 kappaletta jokaisessa numerossa ja aikuisille suunnattuja kirjoja keskimäärin 2,3. Eniten lasten- ja nuortenkirjoja mainitaan numerossa 8/2019, jossa niitä mainitaan nimeltä 12 kirjaa. Numerossa 2/2019 ei mainita yhtään lasten- tai nuortenkirjaa nimeltä.

Lähes kaksi kolmasosaa (65%) lehdessä mainituista kirjoista esiintyy palstalla, jolla esitellään tuotteita. Tällaisia suoria kirjavinkkejä on Kaksplus-lehdessä 53 kappaletta vuonna 2019. Näistä 50 on lasten- ja nuortenkirjaesittelyitä ja vain kolme aikuisille suunnattujen kirjojen esittelyitä. Lasten- ja nuortenkirjat saavat merkittävästi näkyvyyttä kirjaesittelyissä. Keskimäärin jokaisessa lehden jokaisessa numerossa esitellään 6,6 kirjaa. Keskimäärin jokaisessa numerossa esitellään 6,3 lasten- ja nuortenkirjaa ja vain 0,3 aikuisille suunnattua kirjaa. Eniten kirjoja esitellään vuoden viimeisessä numerossa 8/2019, jossa esitellään yhteensä 12 kirjaa. Kaikki numerossa 8/2019 esitellyt kirjat ovat lasten- ja nuortenkirjoja. Vähiten kirjoja esitellään numerossa 4/2019, jossa esitellään vain yksi kirja. Myös tämä on lastenkirja.

Suurin osa (89%) kaikista lehdessä mainituista lasten- ja nuortenkirjoista on kirjaesittelyitä eli suoria kirjavinkkejä. Vain kuusi lasten- ja nuortenkirjaa mainitaan lehdessä jossain muussa yhteydessä. Tällaisista muussa yhteydessä lehdessä mainituista kirjoista käytetään tässä tutkimuksessa nimitystä välilliset kirjavinkit. Yhteensä välillisiä kirjavinkkejä on Kaksplus-lehdessä 28 kappaletta vuonna 2019. Niistä kuusi mainitaan artikkelin lähteenä ja kuusi artikkelin aiheeseen lisätietoa antavana kirjana. Yksi kirja mainitaan, koska sitä suositellaan keskustelun tueksi. Henkilöhaastatteluissa mainitaan kaksi haastateltavan kirjoittamaa aikuisille suunnattua kirjaa. Lisäksi 13 kirjaa mainitaan lehdessä muussa yhteydessä. Tarkastelen tätä tarkemmin luvussa 5.2.2 Muissa yhteyksissä mainitut kirjat. Lukeminen mainitaan yhdessä artikkelissa, jossa siihen viitataan toimintona, johon liittyy ulkopuolelta asetettuja odotuksia tai arvostuksia.

5.1.2 Meidän perhe

Meidän perhe -lehdessä vuonna 2018 nimeltä mainitut kirjat on taulukossa M1 (liite 3). Taulukossa olevat tiedot perustavat siihen tietoon, joka kirjasta on kerrottu lehdessä. Merkintä Suora kirjavinkki -sarakkeessa viittaa siihen, että kirja esitellään lehdessä. Mikäli kirja on mainittu lehdessä nimeltä ilman tarkempaa esittelyä, kyseessä on välillinen kirjavinkki. Taulukko havainnollistaa lasten- ja nuortenkirjojen määrän

suhdetta aikuisille suunnattujen kirjojen määrään. Kohderyhmäjaottelu on arvio, joka perustuu niihin tietoihin, jotka kirjasta annetaan yhteydessä, jossa se mainitaan. Kirjoilla ei toki ole ikärajaa ja epäselvissä tilanteissa jaottelu onkin tehty ensisijaiseksi arvioidun kohderyhmän mukaan. Kuvissa näkyviä kirjoja ei ole merkitty taulukkoon, ellei niitä mainita myös tekstissä.

Meidän perhe -lehdessä mainitaan vuonna 2018 yhteensä 75 kirjaa nimeltä. Näistä 52 on lasten- ja nuortenkirjoja ja 23 aikuisille suunnattuja kirjoja. Lasten- ja nuortenkirjat saavatkin näkyvyyttä lehden jokaisessa numerossa. Meidän perhe -lehti ilmestyy 11 kertaa vuonna 2018 ja jokaisessa lehdessä mainitaan keskimäärin 6,8 kirjaa nimeltä. Keskimäärin lehden jokaisessa numerossa mainitaan 4,7 lasten- tai nuortenkirjaa, kun aikuisille suunnattuja kirjoja mainitaan keskimäärin kaksi jokaisessa numerossa. Vähiten lasten- ja nuortenkirjoja on toukokuun 5/2018 numerossa, jossa mainitaan kolme lastenkirjaa. Eniten lasten- ja nuortenkirjoja mainitaan helmikuun 1-2/2018, jossa niitä on kahdeksan.

Valtaosa (70%) lehdessä mainituista kirjoista on esillä palstalla, jolla esitellään tuotteita. Tällöin ne ovat suoria kirjavinkkejä. Vuonna 2018 Meidän perhe -lehdessä esitellään yhteensä 50 kirjaa. Esitellyistä kirjoista 39 on lasten- tai nuortenkirjoja. Jokaisessa lehdessä esitelläänkin vähintään kolme lasten- tai nuortenkirjaa. Aikuisille suunnattujen kirjojen esittelyitä on yksitoista. Aikuisille suunnattuja kirjoja esitellään keskimäärin joka toisessa numerossa. Lasten- ja nuortenkirjoja esitellään eniten vuoden alussa ilmestyneissä numeroissa 1-2/2018 ja 3/2018, joissa kummassakin esitellään viisi lasten- ja nuortenkirjaa. Useassa lehden numerossa lasten- ja nuortenkirjoja esitellään kolme, joka onkin vähin määrä kirjaesittelyitä jokaisessa numerossa. Kaikista lehdessä mainituista lasten- ja nuortenkirjoista yli kolme neljäsosaa (78%) mainitaan kirjaesittelyiden yhteydessä.

Meidän perhe -lehdessä mainitaan 25 kirjaa artikkelien ja haastatteluiden yhteydessä vuonna 2018. Tällaiset suorat kirjavinkit voidaan jakaa tarkemmin sen mukaan, millaisessa yhteydessä ne mainitaan. Yksi kirja mainitaan artikkelin lähteenä, kolme kirjaa mainitaan, koska ne ovat artikkeliin haastatellun asiantuntijan kirjoittamia. Kaksi

kirjaa mainitaan, koska niistä saa lisätietoa artikkelin käsittelemästä aiheesta. Yksi kirja mainitaan, koska sitä suositellaan käytettäväksi keskustelun tukena, yksi mainitaan esimerkkinä kirjallisuudesta. Henkilöhaastatteluissa mainitaan yksi haastateltavan kirjoittama lasten- tai nuortenkirja ja kahdeksan aikuisille suunnattua kirjaa. Haastatteluissa mainitaan viisi haastateltavien perheissä luettua kirjaa ja kolme haastateltavan itse lukemaa kirjaa. Välillistä kirjavinkeistä puolet (52%) eli 13 on lasten- ja nuortenkirjoja.

Lukeminen mainitaan 18 artikkelissa Meidän perhe -lehdessä vuonna 2018. Näistä kahdessa lukeminen yhdistetään rentoutumiseen, viidessä perheen yhteiseen hetkeen ja neljässä tiedonhankintaan. Kolmessa artikkelissa lukeminen merkitsee identiteetin rakentamisen ja tunnetaitojen oppimisen välinettä. Lisäksi kahdessa artikkelissa puhutaan lukutaidon kehittämisestä ja kahdessa artikkelissa viitataan kirjaan esineenä.

Meidän perhe -lehdessä vuonna 2019 nimeltä mainitut kirjat ovat taulukossa M2 (Liite 4). Taulukko on koottu samojen periaatteiden mukaan kuin edellä esitelty taulukko M1 (liite 3). Meidän perhe -lehdessä mainitaan nimeltä 91 kirjaa vuonna 2019. Lehti ilmestyy vuoden aikana 11 kertaa. Lehdessä mainitut kirjat jakautuvat tasaisesti lasten- ja nuortenkirjoihin sekä aikuisille suunnattuihin kirjoihin. Mainituista kirjoista 46 on lasten- tai nuortenkirjaa ja 45 aikuisille suunnattua kirjaa. Kirjat ovat näkyvillä lehden jokaisessa numerossa. Keskimäärin jokaisessa numerossa mainitaan nimeltä 8,3 kirjaa. Lapsille ja nuorille suunnattujen kirjojen mainintojen osuus on laskenut edellisestä vuosikerrasta vain vähän, mutta aikuisille suunnattujen kirjojen määrä on kasvanut merkittävästi. Jokaisessa numerossa mainitaan keskimäärin 4,2 lasten- ja nuortenkirjaa. Aikuisille suunnattuja kirjoja mainitaan keskimäärin 4,1 lehden jokaisessa numerossa. Eniten kirjoja mainitaan lokakuun 10/2019 numerossa, jossa mainitaan nimeltä yhteensä 17 kirjaa. Vähiten kirjoja mainitaan joulukuun 12/2019 numerossa, jossa mainitaan nimeltä neljä kirjaa.

Lähes puolet (47%) Meidän perhe -lehdessä vuonna 2019 nimeltä mainituista kirjoista on suoria kirjavinkkejä eli ne esiintyvät palstalla, jolla esitellään tuotteita. Kirjaesittelyitä on yhteensä 43 kpl. Näistä esittelyistä 28 on lasten- tai nuortenkirjoja. Aikuisille

suunnattuja kirjoja esitellään 15. Lähes kaksi kolmasosaa esitellyistä kirjoista on siis lasten- tai nuortenkirjoja. Kirjaesittelyjä on lehden jokaisessa numerossa. Jokaisessa numerossa esitellään 2-4 lasten- ja nuortenkirjaa ja 1-3 aikuisille suunnattua kirjaa. Kaikista lehdessä mainituista lasten- ja nuortenkirjoista reilusti yli puolet (60%) mainitaan kirjaesittelyissä eli suorina kirjavinkeinä.

Välillisiä kirjavinkkejä eli artikkelien ja haastatteluiden yhteydessä mainittuja kirjoja on 48 kappaletta Meidän perhe -lehdessä vuonna 2019. Näistä kuusi mainitaan, koska niitä on käytetty artikkelissa lähteenä. Artikkeleihin haastateltujen asiantuntijoiden kirjoittamia kirjoja mainitaan myös kuusi. Yksi kirja mainitaan, koska siitä saa lisätietoa artikkelin käsittelemään aiheeseen. Kolmea mainittua kirjaa suositellaan keskustelun tueksi. Henkilöhaastatteluissa mainitaan kaksi haastateltavan kirjoittamaa lasten- ja nuortenkirjaa ja 17 aikuisille suunnattua kirjaa. Haastatteluissa mainitaan viisi kirjaa, joita on luettu haastateltavan perheessä sekä kahdeksan kirjaa, joita haastateltava on itse lukenut. Välillisistä kirjavinkeistä reilu kolmasosa (37,5%) eli 18 kirjaa on kirjoitettu lapsille ja nuorille.

Lukeminen mainitaan 14 artikkelissa vuonna 2019. Näistä kolmessa lukeminen merkitsee rentoutumista ja kolmessa perheen yhteistä hetkeä. Yhdessä artikkelissa lukemiseen viitataan tiedonhankintana ja neljässä identiteetin rakentamisen ja tunnetaitojen oppimisen välineenä. Yhdessä artikkelissa puhutaan kirjasta esineenä ja kahdessa artikkelissa lukemiseen viitataan toimintana, johon liittyy ulkopuolelta asetettuja odotuksia tai arvostuksia.

5.1.3 Vauva

Vauva-lehdessä vuonna 2018 mainitut kirjat ovat taulukossa V1 (Liite 5). Taulukossa olevat kirjan tiedot ovat kuten ne on mainittu lehdessä. Merkintä Suora kirjavinkki - sarakkeessa tarkoittaa, että kirja esitellään lehdessä. Merkintä Välillinen kirjavinkki - sarakkeessa tarkoittaa, että kirja on mainittu jonkin haastattelun yhteydessä ilman, että haastattelu olisi varsinaisesti käsitellyt kyseistä kirjaa, tai että kirjaa on käytetty lähteenä

jossakin artikkelissa. Taulukko havainnollistaa lasten- ja nuortenkirjojen määrän suhdetta aikuisille suunnattujen kirjojen määrään. Kohderyhmäjaottelu on arvio, joka perustuu niihin tietoihin, jotka kirjasta on annettu lehdessä. Kuvissa näkyviä kirjoja ei ole merkitty taulukkoon, ellei niitä mainita tekstissä.

Vauva-lehdessä mainitaan vuonna 2018 yhteensä 37 kirjaa nimeltä. Näistä 17 on lasten- tai nuortenkirjoja ja 20 aikuisille suunnattuja kirjoja. Vauva-lehti ilmestyy 10 kertaa vuonna 2018. Jokaisessa numerossa mainitaan nimeltä keskimäärin 3,7 kirjaa. Lasten- ja nuortenkirjoja mainitaan keskimäärin 1,7 kappaletta jokaisessa lehdessä ja aikuisille suunnattuja kirjoja 2 kappaletta. Aikuisille suunnatut tietokirjat saavat lehdessä huomattavasti enemmän näkyvyyttä kuin lasten- ja nuortenkirjat. Poikkeuksen tähän tekee marraskuun numero 11/2018, jossa esitellään kymmenen lastenkirjaa joululahjaksi. Kaksi kolmasosaa koko vuonna lehdessä mainituista lasten- ja nuortenkirjoista on siis lehden yhdessä artikkelissa. Kun tämän lisäksi lehden samassa numerossa olevassa toisessa artikkelissa mainitaan kolme muuta lastenkirjaa, on siis yli kolme neljäsosaa koko vuonna mainituista lasten- ja nuorten kirjoista lehden yhdessä numerossa.

Vauva-lehdessä vuonna 2018 mainituista 37 kirjasta 23 kirjaa (62%) on palstalla, jolla esitellään tuotteita. Näistä suorista kirjavinkeistä 12 on lasten- ja nuortenkirjoja. Kuten jo edellä mainittiin, esitellyistä lastenkirjoista kymmenen on marraskuun numerossa 11/2018. Vuosikerrassa esitellään kymmenen aikuisille suunnattua kirjaa. Lähes jokaisessa numerossa esitelläänkin jokin aikuisille suunnattu kirja. Poikkeuksena ovat kesä-heinäkuun 6-7/2018, elokuun 8/2018 ja lokakuun 10/2018 numerot, joissa ei esitellä aikuisille suunnattuja kirjoja. Lisäksi maaliskuun 3/2018 numerossa esitellään kolme aikuisille suunnattua kirjaa. Kaikista lehdessä nimeltä mainituista lasten- ja nuortenkirjoista kolme neljäsosaa (75%) mainitaan kirjaesittelyiden yhteydessä.

Välillisiä kirjavinkkejä eli artikkelien ja haastatteluiden yhteydessä mainittuja kirjoja on Vauva-lehdessä 14 vuonna 2018. Näistä neljä mainitaan artikkelin lähteenä. Kolme mainitaan, koska ne ovat artikkeliin haastatellun asiantuntijan kirjoittamia. Yksi kirja mainitaan lisätietona artikkelin käsittelemään aiheeseen. Kolme kirjaa mainitaan

esimerkkinä kirjallisuudesta. Henkilöhaastatteluissa mainitaan yksi haastatellun kirjoittama lasten- tai nuortenkirja. Lisäksi mainitaan kaksi haastateltavan lukemaa kirjaa. Välillisistä kirjavinkeistä kolme (21%) on lasten- ja nuortenkirjoja.

Lukeminen mainitaan neljässä artikkelissa vuoden 2018 Vauva-lehdissä. Näistä kahdessa lukemiseen viitataan perheen yhteisenä hetkenä, yhdessä puhutaan kirjasta esineenä. Lisäksi yhdessä artikkelissa lukeminen merkitsee identiteetin rakentamisen ja tunteiden oppimisen välinettä.

Vauva-lehdessä vuonna 2019 nimeltä mainitut kirjat ovat taulukossa V2 (Liite 6). Taulukko on koottu samojen periaatteiden mukaan kuin edellä käsitelty taulukko V1 (Liite 5). Vuonna 2019 Vauva-lehdessä mainitaan nimeltä yhteensä 30 kirjaa. Lehti ilmestyy 10 kertaa vuoden aikana, joten keskimäärin jokaisessa lehdessä mainitaan kolme kirjaa nimeltä. Vuosikerrassa mainituista kirjoista lasten- ja nuortenkirjoja on kymmenen. Loput 20 kirjaa ovat aikuisille suunnattuja. Aikuisille suunnatuilla kirjoilla on siis myös vuonna 2019 lehdessä parempi näkyvyys kuin lasten- ja nuortenkirjoilla. Suurin osa (67%) kirjoista, 20 kirjaa, on suoria kirjavinkkejä eli ne esiintyvät palstalla, jolla esitellään tuotteita. Kymmenen kirjoista mainitaan muussa yhteydessä. Kirjaesittelyistä 13 on aikuisille suunnattuja kirjoja ja 7 lasten- ja nuortenkirjoja. Vuonna 2019 joulun alla ilmestyvässä numerossa ei esitellä erityisesti lastenkirjoja pukinkonttiin, kuten edellisvuonna tehtiin. Sen sijaan lasten- ja nuortenkirjojen esittelyt on ripoteltu edellisvuotta väljemmin useampaan lehteen. Lähes jokaisessa numerossa esitellään viimevuotiseen tapaan jokin aikuisille suunnattu kirja. Toukokuun 5/2019, elokuun 8/2019 ja joulukuun 12/2019 numeroissa ei esitellä aikuisille suunnattuja kirjoja. Kaikista lehdessä mainituista kymmenestä lasten- ja nuortenkirjasta seitsemän on suoria kirjavinkkejä.

Vauva-lehdessä mainitaan artikkelien ja haastatteluiden yhteydessä 10 kirjaa vuonna 2019. Tällaiset välilliset kirjavinkit voidaan jakaa sen mukaan, millaisessa yhteydessä ne mainitaan. Kolme kirjaa mainitaan artikkeleiden lähteinä. Yksi kirja mainitaan, koska sen on kirjoittanut asiantuntija, jota on haastateltu artikkeliin. Yksi kirja mainitaan esimerkkinä kirjallisuudesta. Henkilöhaastatteluissa mainitaan yksi haastateltavan

kirjoittama lasten- tai nuortenkirja ja kaksi aikuisille suunnattua kirjaa. Haastatteluissa mainitaan yksi haastateltavan perheessä luettu kirja. Lisäksi yksi kirja mainitaan muussa yhteydessä nimeltä. Välillisissä kirjavinkeissä mainitaan kolme lasten- ja nuortenkirjaa (30% kaikista välillisistä kirjavinkeistä).

Lukeminen mainitaan kymmenessä Vauva-lehden artikkelissa vuonna 2019. Näistä kahdessa lukeminen yhdistyy rentoutumiseen ja neljässä perheen yhteiseen hetkeen. Kolmessa artikkelissa lukeminen merkitsee tiedonhankintaa. Yhdessä artikkelissa lukemiseen viitataan identiteetin rakentamisen ja tunnetaitojen oppimisen välineenä.

5.2 Kirjamainintojen laatu

Tässä luvussa tarkastelen, millaisissa yhteyksissä kirjoja mainitaan tutkimukseen valituissa lehdissä sekä mitä tietoja näistä kirjoista kerrotaan siinä yhteydessä, jossa ne mainitaan nimeltä. Tarkastelen siis kirjamaininnan laatua. Havaitseen, että lehdessä mainitut kirjat voidaan jakaa suoriin kirjavinkeihin sekä välillisiin kirjavinkeihin sen mukaan, millainen suhde mainitulla kirjalla on siihen, millaisessa ympäristössä se mainitaan. Suorissa kirjavinkeissä mainittu kirja on huomion kohteena. Välillisiä kirjavinkkejä löytyy artikkeleista ja henkilöhaastatteluista, joiden pääasiallisena aiheena on usein jokin muu kuin mainittu kirja.

5.2.1 Suorat kirjavinkit

Tässä luvussa tarkastelen lähemmin Kaksplus-, Meidän perhe- ja Vauva-lehdistä löytyviä suoria kirjavinkkejä. Niitä on pääosin palstoilla, joissa esitellään kirjoja sekä palstoilla, joilla esitellään tuotteita. Usein nämä palstat on koottu jonkin tietyn teeman ympärille. Pieni osa esittelyistä on lyhyissä haastatteluissa, joissa kirjan tekijää haastatellaan kirjasta ja näin tekstin pääpaino on esiteltävässä kirjassa.

Tarkastelen, mitä tietoja kirjoista kerrotaan niiden esittelyn yhteydessä ja millä palstoilla kirjaesittelyitä on. Tarkastelen myös, miten lehdissä esiteltävät kirjat jakautuvat eri kustantamoiden mukaan sekä kuinka uusia nämä kirjat ovat.

Kaksplus

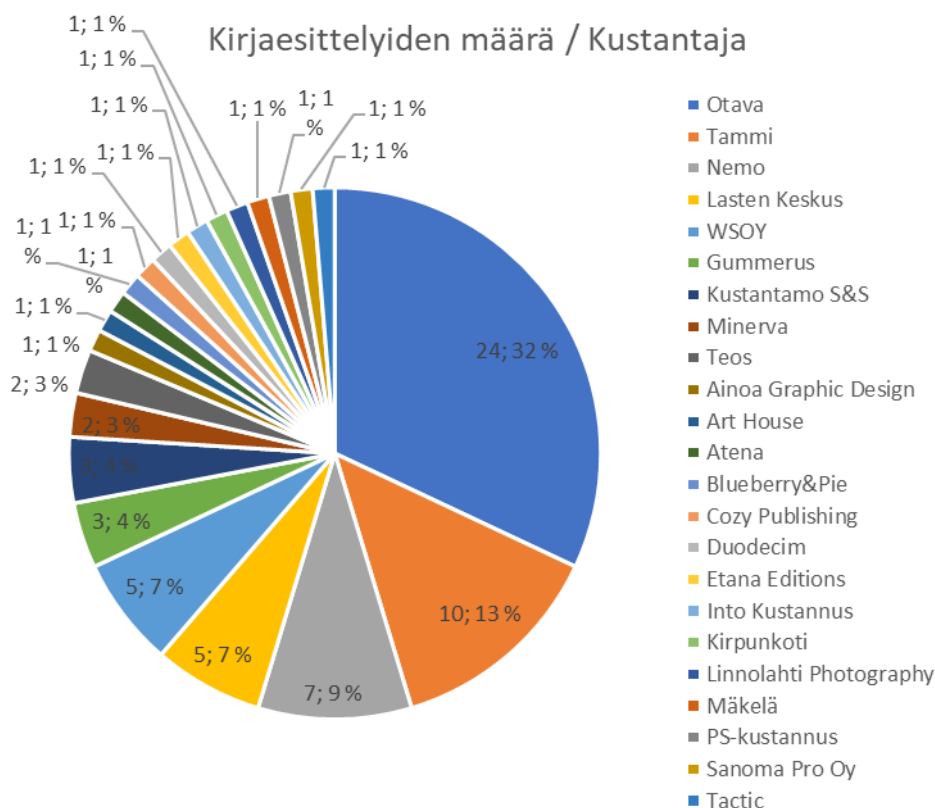
Kaksplus-lehdessä on kirjaesittelyitä useimmiten Mitäs nyt? -palstan Pieneen mieleen -osiossa. Palsta on lehden jokaisessa numerossa ja sen Pieneen mieleen -osiossa on aina seitsemän ajankohtaista vinkkiä, jotka on koottu jonkin tietyn aiheen ympärille. Esimerkiksi numeroissa 3/2018 ja 4/2019 vinkit ovat lapsille suunnattuja näytelmiä eri teattereista ja kesäteattereista. Monet palstalla esiteltävistä vinkeistä ovat kirjoja. Nämä kirjat ovat usein suunnattu joko suoraan lapsille tai käsittelevät lasten kasvatukseen liittyviä teemoja. Kaksplus-lehdessä esitellään vuonna 2018 yhteensä 75 kirjaa ja näistä 62 on Mitäs nyt? -palstalla.

Pienemmissä määrin kirjat saavat näkyvyyttä Ihana arki -palstalla sekä muualla Mitäs nyt? -palstalla, joissa esitellään tuotteita teemoittain. Tällöin mukana voi olla myös teemaan sopivia kirjoja. Vuonna 2018 Ihana arki -palstalla esitellään neljä kirjaa. Kolme kirjaa esitellään Liikuntaa, missä välissä? -artikkelin yhteydessä ja kolme kirjaa Potta haltuun -artikkelissa. Huhtikuun ja joulukuun äiti -henkilöhaastattelujen yhteydessä esitellään heidän kirjansa. Lisäksi Kauden parhaat -jutussa esitellään yksi kirja.

Kirjaesittelyiden yhteydessä on kahta lukuun ottamatta esiteltävän kirjan kansikuva. Kaikista kirjoista on lyhyt teksti, jossa kerrotaan kirjasta. Kirjan hintaa ei pääsääntöisesti mainita. Hinta mainitaan 11 kirjaesittelyn yhteydessä. Hinnan mainitseminen ei näytä riippuvan palstasta, jolla kirja esitellään.

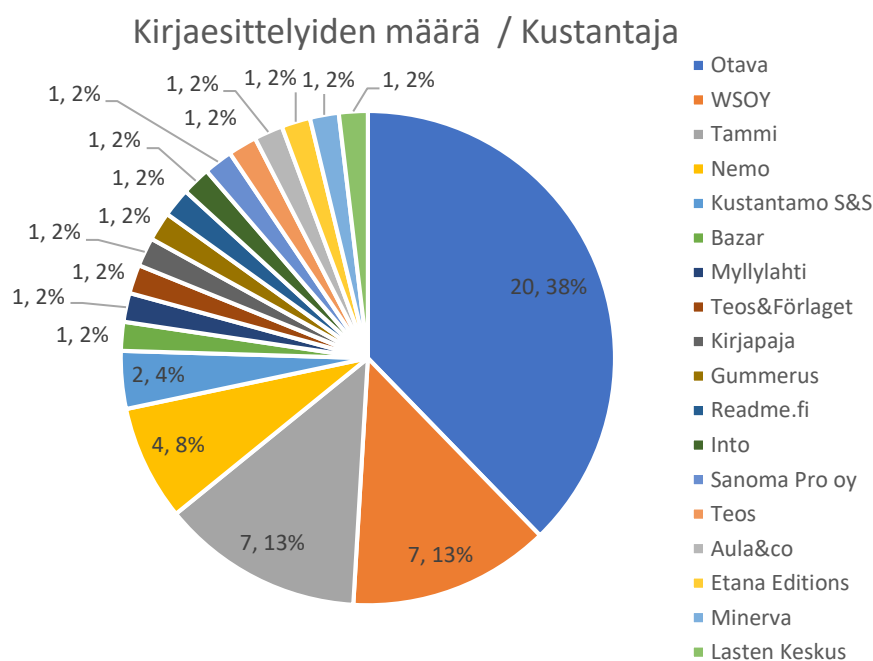
Kaksplus-lehdessä on esillä kirjoja niin isoilta kustantajilta kuin pienemmiltäkin. Lehdessä esitellään 23 eri kustantamon kirjoja, joten esiteltävät kirjat edustavat laajasti eri kustantamoiden valikoimia. Oma konserni saa kuitenkin eniten näkyvyyttä, sillä lähes kolmasosa esiteltävistä kirjoista, 23 kirjaa, on Otavan kustantamia. Nemon kustantamia

kirjoja esitellään seitsemän. Otava ja Nemo ovat kummatkin osa Otava-konsernia, johon myös Kaksplus-lehti kuuluu. Kustantaja mainitaan kirjaesittelyn yhteydessä lähes aina. Vain kolmen kirjan esittelyn kohdalta puuttuu tieto kustantajasta. Oheiseen taulukkoon on koottu, kuinka monta kirjaa kultakin kustantamolta esitellään:

Esiteltävät kirjat ovat pääosin melko uusia. Yli puolet esitellyistä kirjoista, 39 kirjaa, on julkaistu vuonna 2018. Esitellyistä kirjoista 14 on julkaistu vuonna 2017. Kuusi kirjaa on vuodelta 2016 ja kolme kirjaa vuodelta 2010. Kaksi kirjaa on julkaistu vuonna 2015 ja kaksi vuonna 2012. Lisäksi esitellään yksittäiset kirjat vuosilta 2013, 2011, 2008, 2007, 2006, 1995 ja 1979. Vuoden viimeisessä numerossa 10/2018 esitellään kirja, joka julkaistaan seuraavana vuonna 2019. Julkaisuvuosi mainitaan lehdessä vain yhden kirjaesittelyn yhteydessä. Kaksplus-lehdessä vuonna 2018 esitellyjen kirjojen tiedot ovat taulukossa K3 (Liite 7). Taulukon tiedot ovat ensisijaisesti lehdestä. Tietoja on täydennetty muista lähteistä, mikäli ne puuttuvat lehdestä, jotta tietoja voidaan vertailla.

Kaksplus-lehdessä esitellään vuonna 2019 yhteensä 53 kirjaa. Myös tällä kertaa Otava-konsernin kustantamot saavat eniten näkyvyyttä, sillä esitellyistä kirjoista reilu kolmasosa, 20 kirjaa, on Otavan kustantamia ja neljä kirjaa Nemon kustantamia. Kustantaja mainitaan kirjaesittelyjen yhteydessä lehden kahdessa ensimmäisessä numerossa. Muista kirjaesittelyistä kustantajatieto puuttuu. Kustantaja mainitaan kymmenen kirjan kohdalla. Oheisesta taulukosta ilmenee, kuinka monta kirjaa kultakin kustantamolta esitellään:

Suurin osa kirjaesittelyistä on edellisen vuoden tapaan Mitäs nyt? -palstalla. Tällä palstalla esitellään 42 kirjaa. Kaksi kirjaa esitellään Ihana arki -palstalla. Tammikuun äiti - sekä Kesäkuun äiti -henkilöhaastatteluiden yhteydessä esitellään kummassakin yksi kirja. Vuoden viimeisessä numerossa 8/2019 esitellään tuotteita joululahjaksi. Näiden tuotteiden joukossa esitellään seitsemän kirjaa.

Jokaisesta esiteltävästä kirjasta on lyhyt esittelyteksti. Kirjan kansikuva on kirjaesittelyn yhteydessä kahta kirjaa lukuun ottamatta. Nämä kaksi kirjaa esitellään henkilöhaastattelujen yhteydessä artikkeleissa Tammikuun äiti ja Kesäkuun äiti. Kirjojen hintoja ei pääsääntöisesti mainita. Kymmenen kirjan hinta mainitaan. Näistä seitsemän

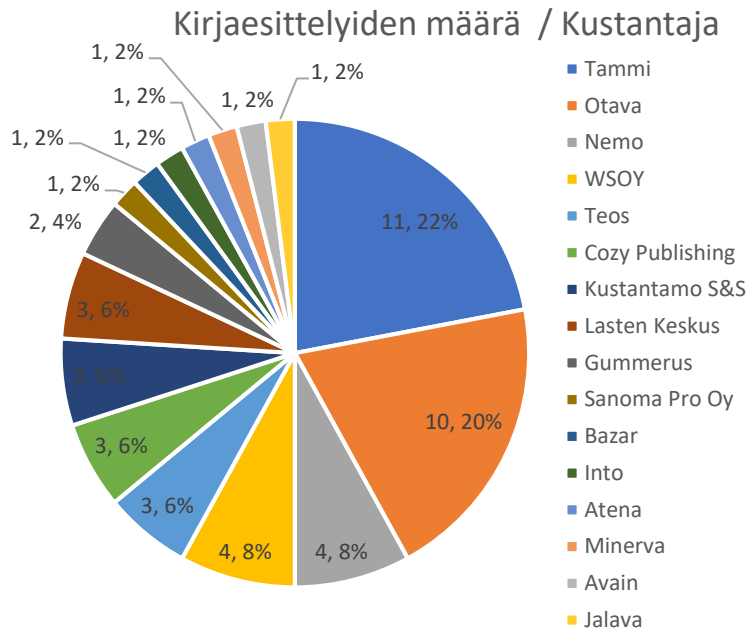
on joululahjoja esittelevällä palstalla numerossa 8/2019. Vain yhden kirjan kohdalla mainitaan kirjan julkaisuvuosi. Esiteltävät kirjat ovat melko uusia. Suurin osa, 36 kirjaa, on julkaistu vuonna 2019 ja yksitoista vuonna 2018. Kolme esiteltyä kirjaa on julkaistu vuonna 2017 ja kaksi vuonna 2012. Kaksplus-lehdessä vuonna 2019 esiteltyjen kirjojen tiedot ovat taulukossa K4 (Liite 8). Taulukon tiedot ovat ensisijaisesti lehdestä. Mikäli tiedot puuttuvat lehdestä, niitä on täydennetty muista lähteistä, jotta tietoja voidaan vertailla.

Meidän perhe

Meidän perhe -lehdessä esitellään vuonna 2018 yhteensä 50 kirjaa. Kirjoja esitellään lehdessä pääosin kolmella eri palstalla. Suurin osa kirjaesittelyistä on Mitä tehtäis? -palstalla, jolla on myös oma osionsa kirjoille. Tällä palstalla esitellään yhteensä 32 kirjaa. 12 kirjaa esitellään Kaikki kotona -palstalla. Helppo nakki -palstalla esitellään ruokaohjeiden yhteydessä kolme kirjaa. Yksi kirja esitellään Mun juttu -palstalla, jolla esitellään lasten omia juttuja. Tällä kertaa palstalla haastatellaan letittämistä harrastavaa tyttöä, joka on kirjoittanut aiheesta kirjan.

Isot kustantamot saavat suurimman näkyvyyden kirjaesittelyissä. Esitellyistä kirjoista viidesosa, 11 kirjaa, on Tammen kustantamia. Lisäksi Tammen kanssa samaan Werner Söderström Osakeyhtiöön kuuluvien WSOY:n kustantamia kirjoja esitellään neljä ja Bazarin kustantamia yksi. Toinen viidesosa, kymmenen kirjaa, on Otavan kustantamia. Otavan kanssa samaan Otava-konserniin kuuluvan Nemon kustantamia kirjoja esitellään myös neljä. Näkyvyys jakautuu siis tasaisesti näiden isojen kustantamoiden kesken. Yksi esiteltävistä kirjoista kuuluu Sanoma Pro oy:n kustantamaan Oppi&ilo-sarjaan. Sanoma Pro oy on osa Sanoma-konsernia kuten Meidän perhe -lehtikin.

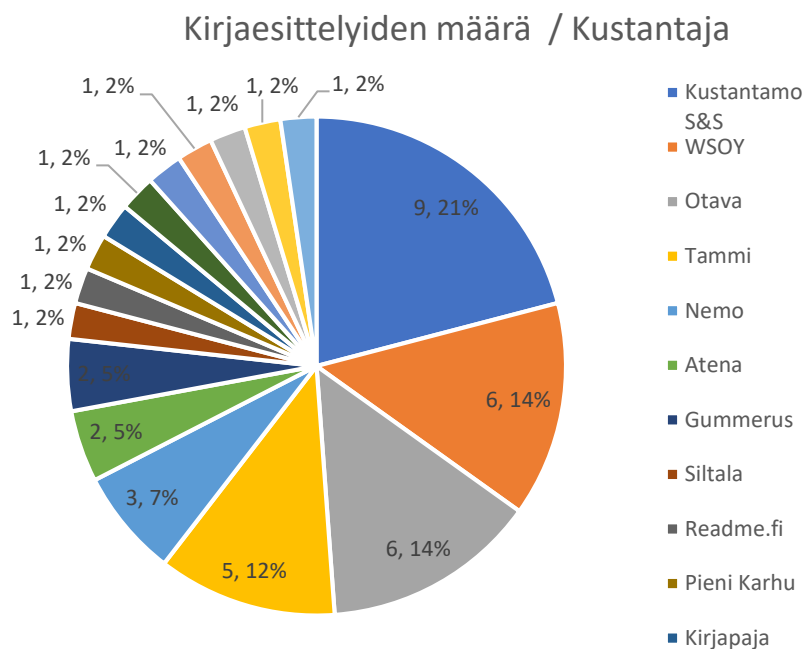
Kustantaja mainitaan lähes aina kirjaesittelyn yhteydessä. Vain kahden kirjan kohdalta puuttuu tieto kustantajasta. Oheisesta taulukosta ilmenee, kuinka monta kirjaa lehdessä esitellään kultakin kustantamolta:

Kirjojen esittelyn yhteydessä ei ole yleensä mainittu kirjan julkaisuvuotta. Vain yhdessä esittelyssä mainitaan julkaisuvuosi. Kirjat ovat uusia. Suurin osa, 42 kappaletta esitellyistä kirjoista on julkaistu vuonna 2018. Loput kahdeksan kirjaa on julkaistu vuonna 2017. Jokaisen kirjaesittelyn yhteydessä on esiteltävän kirjan kansikuva sekä lyhyt teksti, jossa kerrotaan kirjasta. Hinta mainitaan yhtä lukuunottamatta kaikissa kirjaesittelyissä. Meidän perhe -lehdessä vuonna 2018 esiteltävien kirjojen tiedot ovat taulukossa M3 (Liite 9). Taulukon tiedot ovat ensisijaisesti lehdestä. Vertailun mahdollistamiseksi tietoja on täydennetty muista lähteistä, mikäli ne puuttuvat lehdestä.

Vuonna 2019 Meidän perhe -lehdessä esitellään yhteensä 43 kirjaa. Näistä viidesosa eli yhdeksän kirjaa on Kustantamo S&S:n kustantamia, jolta esiteltiin edellisenä vuonna vain kolme kirjaa. Isot kustantamot saavat yhä hyvin näkyvyyttä, sillä WSOY:ltä esitellään kuusi ja Tammelta viisi kirjaa. Näiden lisäksi samaan Werner Söderström Osakeyhtiöön kuulualta Readme.fi:ltä esitellään yksi kirja. Lehdessä esitellyistä kirjoista kuusi on Otavan kustantamia ja kolme myös Otava-konserniin kuuluvan Nemon kustantamia. Myös tänä vuonna esitellään yksi Sanoma Pron kustantama kirja. Kustantaja mainitaan

lähies aina kirjaesittelyn yhteydessä. Kahden kirjan kohdalta tieto kustantajasta puuttuu. Oheisesta taulukosta ilmenee, kuinka monta kirjaa kultakin kustantamolta esitellään:

Kirjaesittelyiden yhteydessä ei mainita kirjojen julkaisuvuotta. Kirjat ovat uusia, sillä yhtä lukuun ottamatta kaikki lehdessä esitellyt kirjat on julkaistu vuonna 2019. Yksi kirjoista on julkaistu vuotta aiemmin, vuonna 2018. Jokaisesta kirjasta on lyhyt esittelyteksti. Kolmea lukuun ottamatta kaikista kirjoista mainitaan hinta. Lähes kaikista kirjoista on esittelyn yhteydessä myös kansikuva. Kahden kirjan kohdalla on kuva kirjan sisäsivuilta. Neljän kirjaesittelyn yhteydessä ei ole lainkaan kuvaa kirjasta.

Meidän perhe -lehti uudistuu vuonna 2019. Ensimmäinen uudistunut numero on maaliskuussa ilmestynyt 3/2019. Kirjojen näkyvyyden näkökulmasta suurin muutos on, että lehden alkupuolelle tulee Puheenaihe-niminen palsta. Tällä palstalla esitellään usein kolme kirjaa. Lisäksi samalla sivulla on lyhyt ajankohtainen henkilöhaastattelu. Usein haastateltava on kirjailija ja samalla esitellään lyhyesti myös tuore kirja. Puheenaihe -palstalla esitellään yhteensä 32 kirjaa. Lisäksi viisi lehdessä esitellyistä kirjoista esiintyy Mitä tehtäis? -palstalla ja neljä Helppo nakki -palstalla. Kaikki kotona -

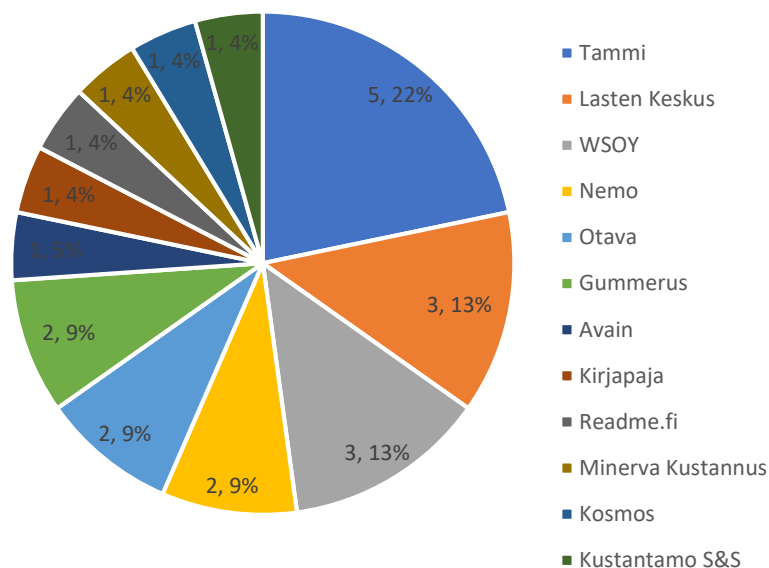
palstalla esitellään kaksi kirjaa. Meidän perhe -lehdessä vuonna 2019 esiteltyjen kirjojen tiedot ovat taulukossa M4 (Liite 10). Taulukon tiedot ovat ensisijaisesti lehdestä. Mikäli tiedot puuttuvat lehdestä, niitä on täydennetty muista lähteistä, jotta tietoja voidaan vertailla.

Vauva

Vuonna 2018 Vauva-lehdessä esitellään yhteensä 23 kirjaa. Kirjoja esitellään pääosin kahdella palstalla. Muruset-palstalla esitellään ajankohtaisia tuotteita sekä nostetaan esille ajankohtaisia ilmiöitä. Tällä palstalla on Rusinat pullasta -osio, jossa pääosin esitellään tuotteita lyhyesti. Lisäksi Muruset-palstalla on Hän-niminen osio, jossa haastatellaan ajankohtaista henkilöä. Haastateltava henkilö voi olla ajankohtainen kasvo siksi, että hän on juuri julkaissut kirjan. Tällaisissa tilanteissa haastattelussa esitellään myös kirja ja haastattelu käsittelee pääosin kirjaa. Seitsemän esitellyistä kirjoista on Muruset-palstalla. Toinen palsta, jolla on kirjaesittelyjä, on nimeltään Ostoskori. Tällä palstalla kootaan jonkin tietyn teeman ympärille esiteltäviä tuotteita. Tällaisia teemoja ovat esimerkiksi potan käytön harjoittelu helmikuun (1-2/2018) numerossa ja odotusaikaan sopiva liikunta toukokuun (5/2018) numerossa. Ostoskori-palstalla esitellään viisi kirjaa. Aihe vapaa -palstalla esitellään yksi kirja. Kirjaesittelyt painottuvat vuoden viimeiseen lehteen, sillä marraskuun numerossa 11/2018 on Lahjaksi lukuhetkiä -palsta, johon on koottu joululahjavinkkejä. Tällä palstalla esitellään kymmenen kirjaa. Vauva-lehden kesä-heinäkuun (6-7/2018), elokuun (8/2018) sekä lokakuun (10/2018) numeroissa ei ole yhtään kirjaesittelyä.

Esiteltävät kirjat ovat pääosin suurilta kustantamoilta. Werner Söderström Osakeyhtiöön kuuluvilta Tammelta (5 kirjaa), WSOY:ltä (3 kirjaa), Readme.fi:lta (1 kirja) ja Kosmokselta (1 kirja) esitellään yhteensä 10 kirjaa. Otavalta ja Nemolta esitellään kummaltakin kaksi kirjaa, joten Otava-konserni jää tässä sen varjoon. Sanoma-konserniin kuuluvien kustantajien tuotteita ei esitellä lehdessä. Kustantaja ilmoitetaan lehdessä kirjan esittelyn yhteydessä kahta kirjaa lukuun ottamatta.

Kirjaesittelyiden määrä / Kustantaja

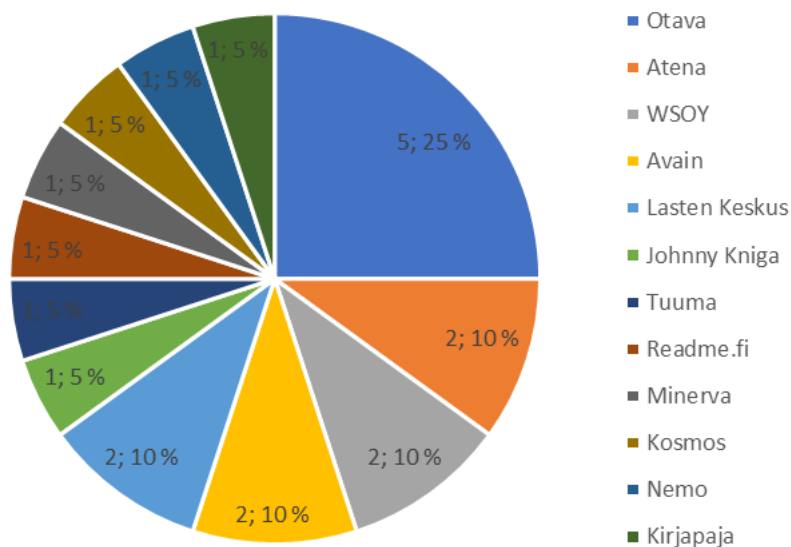
Kirjan julkaisuvuosi mainitaan lähes jokaisen kirjaesittelyn yhteydessä. Neljän kirjan kohdalla tieto julkaisuvuodesta puuttuu. Suurin osa esiteltävistä kirjoista on julkaistu vuonna 2018. Vain kolme kirjoista on julkaistu tätä aiemmin: vuonna 2012, 2015 ja 2017, joten nekin ovat melko uusia.

Kirjan esittelyn yhteydessä kirjasta on aina lyhyt teksti. Lähes kaikkien kirjaesittelyiden yhteydessä on myös kuva kirjan kannesta. Kahden kirjaesittelyn kohdalla kansikuva puuttuu. Kumpikin näistä esittelyistä on osa kirjan kirjoittajan lyhyttä haastattelua, jossa haastateltava kertoo nimenomaan kirjastaan. Vauva-lehdessä vuonna 2018 esiteltyjen kirjojen tiedot ovat taulukossa V3 (Liite 11). Taulukon tiedot ovat ensisijaisesti lehdestä. Vertailun mahdollistamiseksi tietoja on täydennetty muista lähteistä, mikäli ne puuttuvat lehdestä.

Vauva-lehdessä esitellään vuonna 2019 yhteensä 20 kirjaa. Näistä neljäsosa eli viisi kirjaa on Otavan kustantamia. Loput esitellyt kirjat jakautuvat tasaisesti kustantamoiden välille niin, että kultakin kustantamolta esitellään 1-2 kirjaa. Kuitenkin Werner Söderström Osakeyhtiö ja Otava-konsernin välinen jako näkyy tässäkin: WSOY:ltä (2 kirjaa), Johnny Knigalta (1 kirja), Readme.fi:ltä (1 kirja) ja Kosmokselta (1 kirja) esitellään

yhteensä 5 kirjaa. Nemolta esitellään kaksi kirjaa, joten esitellyistä kirjoista seitsemän on Otava-konserniin kuuluvilta kustantajilta. Sanoma-konserniin kuuluvien kustantajien tuotteita ei esitellä tänäkään vuonna. Kustantaja mainitaan lehdessä jokaisen kirjaesittelyn yhteydessä.

Kirjaesittelyiden määrä / Kustantaja

Kirjojen julkaisuvuosi mainitaan esittelyn yhteydessä lähes aina. Vain kolmesta kirjaesittelystä puuttuu tieto julkaisuvuodesta. Kaikki kirjat ovat vuodelta 2019. Yksi kirjoista on julkaistu alun perin vuonna 1967 ja siitä on otettu uusi painos vuonna 2019. Lehdessä kirjan esittelyn yhteydessä mainitaan, että kirja on näköispainos.

Kaikki kirjat esitellään lyhyellä tekstillä, jossa kerrotaan kirjasta. Kansikuva näkyy 13 kirjan esittelyn yhteydessä. Kirjan hinta mainitaan kymmenen kirjan esittelyn yhteydessä.

Huhtikuussa 2019 ilmestyy uudistunut Vauva-lehti (4/2019). Kirjoja on aiemmin esitelty eniten Muruset-palstalla. Tällä palstalla muutos ei ole suuri, ja palstalla esitellään kirjoja edelleen samaan tapaan kuin aiemminkin. Aiemmin Muruset-palstalla ollut Rusinat pullasta -osio on uudistuksessa nostettu omaksi Rusinat pullasta -palstakseen. Samoin

aiemmin Muruset-palstalla ollut Hän-niminen henkilöhaastatteluosio on uudistuksen jälkeen oma palstansa nimeltään Hän. Esitellyistä kirjoista kymmenen on Rusinat pullasta -palstalla. Muruset-palstalla esitellään viisi kirjaa ja Hän-palstalla esitellään viisi kirjaa. Toukokuun 5/2019 numerossa ei esitellä yhtään kirjaa. Vauva-lehdessä vuonna 2019 esiteltyjen kirjojen tiedot ovat taulukossa V4 (Liite 12). Taulukon tiedot ovat ensisijaisesti lehdestä. Mikäli tiedot puuttuvat lehdestä, niitä on vertailun mahdollistamiseksi täydennetty muista lähteistä.

5.2.2 Välilliset kirjavinkit

Tässä luvussa käsittelen kirjavinkkejä, joita lukija voi saada lehden pitkistä artikkeleista ja henkilöhaastatteluista. Tarkastelun kohteena on siis kirjojen näkyvyys lehden sellaisessa toimitetussa sisällössä, jonka ensisijainen tarkoitus ei ole esitellä kirjoja. Nämä artikkeleissa ja henkilöhaastatteluissa nimeltä mainitut kirjat ovat välillisiä kirjavinkkejä. Tarkastelen myös tekstissä mainittujen kirjojen suhdetta siihen ympäristöön, jossa ne mainitaan. Teen tämän jakamalla lehdissä mainitut kirjat ryhmiin sen mukaan, millaisissa yhteyksissä ne mainitaan. Tiedot, jotka kirjoista mainitaan tässä luvussa, mainitaan lehdessä kirjan yhteydessä.

Kirjat artikkeleissa

Kaikissa kolmessa tutkimukseen valitussa lehdessä on säännöllisesti informatiivisia pitkiä artikkeleita, joissa tarkastellaan esimerkiksi perhearkea ja lapsen kasvua ja kasvatusta. Tässä luvussa tarkastelen näissä artikkeleissa nimeltä mainittuja kirjoja. Havaitseen, että lehdissä mainitut kirjat voidaan jakaa sen mukaan, millaisissa yhteyksissä ne artikkeleissa mainitaan. Tässä luvussa kartoitan näitä kirjoja tämän aineistosta nousevan jaottelun mukaisesti. Kirjoja on voitu käyttää artikkelin lähteenä. Kirja voidaan mainita, koska sen on kirjoittanut asiantuntija, jonka haastattelua on käytetty artikkelin lähteenä. Kirjasta voi saada lisätietoa artikkelissa käsitellystä aiheesta. Lisäksi kirjaa

voidaan suositella lasta askarruttavan asian käsittelyn tueksi tai kirja voidaan mainita esimerkkinä. Yhteistä näille kirjavinkeille on se, että todennäköisesti lukija tarttuu niihin, koska on kiinnostunut artikkelin aiheesta. Näillä kirjavinkeillä on aina jokin yhteys siihen teemaan, jota artikkeli, jossa ne mainitaan, käsittelee.

Taulukossa A (Liite 13) on yhteenveto välillisten kirjavinkkien määrästä sen mukaan, missä yhteydessä ne on lehdessä mainittu. Tarkastelen seuraavaksi tätä jaottelua tarkemmin ja annan esimerkkejä siitä, kuinka kirjat näkyvät kussakin yhteydessä. Täydelliset listat välillisistä kirjavinkeistä ja niiden esiintymisyhteydestä ovat taulukoissa K1 ja K2, M1 ja M2 sekä V1 ja V2. (Liitteet 1-6)

Lähteinä käytetyt kirjat

Tietosisältöisissä artikkeleissa voidaan mainita nimeltä kirjoja, joita on käytetty artikkelien lähteinä. Tällöin kirja mainitaan joko itse tekstissä tai tekstin yhteydessä. Lähteenä käytetyn kirjan nimi voi lukea pienikokoisella tekstillä tekstin lopussa tai sivun reunassa. Kirjasta ei yleensä kerrota muita tietoja kuin nimi ja tekijä. Näiden lisäksi voidaan kertoa julkaisuvuosi ja/tai kustantaja. Yleensä kirjaa tai sen sisältöä ei kuvailla millään tavalla.

Kaksplus-lehdessä mainitaan vuonna 2018 seitsemän kirjaa ja vuonna 2019 kuusi kirjaa, joita on käytetty artikkelien lähteinä. Meidän perhe -lehdessä mainitaan yksi kirja vuonna 2018 ja kuusi kirjaa vuonna 2019. Vauva-lehdessä mainitaan vuonna 2018 neljä kirjaa artikkeleiden lähteenä ja vuonna 2019 kolme kirjaa. Seuraavaksi joitakin esimerkkejä tällaisista kirjainnoista.

Kaksplus-lehden numerossa 4/2018 *Mikä lastani vaivaa?* -artikkeli (s. 24-27) käsittelee tukitoimia, joita perhe voi saada oireilevalle lapselle, jolla ei ole vielä diagnoosia oireilleen. Tekstin lähteenä mainitaan Jaana Parikan, Niina Halonen-Malliarakisin ja Anita Puustjärven kirja ***Vaikeudesta voimaksi***. Numerossa 5/2018 on artikkeli *Piirrä*

satu selkään (24-26), jossa kerrotaan satuhieronnasta. Sen lähteenä on käytetty Sanna Tuovisen kirjaa **Satuhieronta – Läsnaolevan kosketuksen ja sadun taikaa**.

Kaksplus-lehden numeron 2/2019 *Mitä minä teen sinun kanssasi?* -artikkeli (s. 10-13) käsittelee uhmaikää. Artikkelissa mainitaan lähteenä Raisa Cacciatoren kirjoittama **Kiukkukirja** sekä Alfvenin ja Hofstenin kirjoittama **Uhmakirja**. Numeron 5/2019 artikkelissa *Vältä parisuhteen karikot* (s. 6-9) puhutaan parisuhteen kipinä ylläpitämisestä. Tekstissä mainitaan kirja **Sexfullness – Yhdessä jaettu nautinto**. Artikkelin yhteyteen on koottu infolaatikkoon vinkkejä otsikolla *Älä unohda kommunikointia*. Tämän lähteeksi mainitaan Julia Thurénin ja Raisa Mattilan kirjoittama **Lapsiperheen parisuhdekirja**. Numerossa 7/2019 *Korvamatoja kotiin viemisinä* -artikkelissa (s. 8-13) tutkitaan vauvamuskarin suosion salaisuutta. Lähteenä mainitaan Ulla Piispasen kirja **Muskarisoppa -reseptejä varhaisiän musiikkikasvatukseen**.

Meidän perhe -lehden helmikuun numeron 1-2/2019 artikkeli *Valmiina lähtöön* käsittelee sitä, miltä vanhemmasta tuntuu ikääntyä, kun oma lapsi on kohta aikuinen. Artikkelin lopussa mainitaan lähteenä Heli Pruukin ja Terhi Ketola-Huttusen kirja **Vihainen nainen – hyvä paha aggressio?** Toukokuun numeron 5/2019 *Epidemia*-artikkeli kertoo teinityttöjen lisääntyneestä ahdistuksesta. Artikkelissa mainitaan ohimennen, että vloggaaja Mansikkka eli Maiju Voutilainen kirjoittaa mielenterveysongelmista ja niistä selviämisestä kertovan runokokoelmansa **Itke minulle taivas** esipuheessa saaneensa itse eniten apua kirjoittamisesta ja kehottavansa tämän takia kaikkia etsimään itselleen sopiva tava jäsentää ajatuksia sanoiksi, kuviksi tai musiikiksi.

Vauva-lehdessä mainitaan vuonna 2018 lähdetiedoissa kirjat **Terve suu** maitohampaiden hoidosta kertovassa artikkelissa *Helppo hymyillä! Hampaat kuin helmet* maaliskuun numerossa 3/2018 ja **Lapsen hoito ja kehitys** käsien hallintaa käsittelevässä artikkelissa *Omin käsin – monta taitoa hyppysissä* kesä-heinäkuun numerossa 6-7/2018. *Tylyys tekee hyvää* -artikkeli toukokuun numerossa 5/2019 opettaa, ettei taaperon turhautumista kannata lääkittää älylaitteilla ja nopeatempoisella virtuaaliviihdykkeellä. Artikkelin lopussa mainitaan lähteenä Silja Kosolan, Mona

Moisalan ja Päivi Ruokoniemen toimittama kirja ***Lapset, nuoret ja älylaitteet – Taiten tasapainoon.***

Haastatellun asiantuntijan kirjoittamat kirjat

Tietosisältöisissä artikkeleissa voidaan mainita nimeltä kirjoja, koska artikkelien lähteinä käytetään aiheen asiantuntijan haastattelua. Tällöin tekstissä voidaan mainita, että haastateltava on kirjoittanut aiheesta kirjan, vaikka itse kirjaa ei olekaan käytetty tekstissä lähteenä. Tällaisissa tilanteissa kirja mainitaan usein haastateltavan asiantuntijan esittelyn yhteydessä. Se voi olla itse tekstissä tai tekstin yhteydessä. Kirjasta voidaan mainita nimen lisäksi pelkästään tieto, että haastateltava on kirjoittanut sen, tai kirjaa voidaan kuvailla lyhyesti. Kirjan aihe liittyy usein artikkelissa käsiteltävään aiheeseen, koska haastateltava on juuri kyseisen aiheen asiantuntija. Kirja voi kuitenkin käsitellä jotain muutakin aihetta. Kirjan mainitsemisen yhteydestä ei aina käy ilmi, mitä aihetta kirja käsittelee.

Kaksplus-lehdessä mainitaan vuonna 2018 kolme haastateltavan asiantuntijan kirjoittamaa kirjaa artikkelin yhteydessä. Vuonna 2019 Kaksplus-lehdessä ei mainita yhtään haastateltavan kirjoittamaa kirjaa. Meidän perhe -lehdessä mainitaan vuonna 2018 kolme ja vuonna 2019 kuusi haastateltavan kirjoittamaa kirjaa. Vauva-lehdessä tällaisia kirjoja mainitaan vuonna 2018 kolme ja vuonna 2019 yksi.

Kaksplus-lehden numeron 2/2018 *Turvassa*-artikkeli (s. 18-21) kertoo Helena ja Arto Peltomaasta, jotka ovat sijaisvanhempina SOS-lapsikylässä. Artikkelin lopussa on SOS-lapsikylään yläasteella muuttaneen Anthony Ubaudin haastattelu. Hän kertoo, miten sijaisperheeseen muuttaminen teki hänen arjestaan normaalia. Artikkelissa kerrotaan myös, että hän työskentelee nykyään valokuvaajana ja viime vuonna julkaistiin hänen kirjansa ***Suuria unelmia***, johon hän kuvasi julkisuuden henkilöitä. Numerossa 5/2018 *Äiti on vähän väsynyt* -artikkeli (s. 34-35), joka käsittelee pienten lasten äitien uupumista ja pahoinvointia. Juttuun on haastateltu psykologi Hannele Törröstä ja tekstissä

mainitaan, että hän on kirjoittanut teoksen **Vauvan kanssa vanhemmaksi**, jossa käsitellään vanhempien selviämistä hankalista tilanteista.

Meidän perhe -lehden helmikuun numeron 1-2/2018 *Suuria tunteita* -artikkeliin on haastateltu Väestöliiton asiantuntija, terveydenhoitaja ja seksuaaliterapeutti Anne Pelanderia. Artikkelin lopussa mainitaan, että hän on ollut mukana tekemässä **Tyttöjuttuja**-kirjaa. Huhtikuun numeron 4/2018 artikkelissa *Äiti hei, onko meillä varaa?* käsitellään sitä, miten lapselle kannattaa puhua rahasta. Artikkelisiin on haastateltu **Lapset ja raha** -kirjan kirjoittajaa Nina Nordlundia. Lokakuun numeron 10/2018 *Älä lannista lapsen luovuutta* -artikkelissa varhaisen tiedekasvatuksen tutkija Jenni Vartiainen kertoo oman näkökulmansa lasten luovuuskasvatukseen. Tekstin lopussa mainitaan, että hän on kirjoittanut **Mistä syntyy tuulen voima?** -tiedekasvatuskirjan.

Meidän perhe -lehden elokuun numeron 8/2019 *Treenien rikkoma tyttö* -artikkeli kertoo Taika-tytöstä, joka joutui lopettamaan kilpavoimistelun rasitusvammojen takia. Artikkelissa puhutaan lasten vaativista urheiluharrastuksista myös yleisellä tasolla. Juttuun on haastateltu fysioterapeutti ja osteopaatti Tiina Lehmuskoskea, jonka kerrotaan kirjoittaneen aiheesta kirjan **Urheileva lapsi – vastuullinen vanhempi**. Vauva-lehden toukokuun numeron 5/2018 *Tuuti lullaa* -artikkeliin on haastateltu Anna Keski-Rahkosta, jonka kerrotaan perehtyneen lasten nukahtamispulmiin kirjassaan **Unihiekkaa etsimässä**. Elokuun numeron 8/2018 Bloggaaja vastaa -osiossa kysytään etä-äitiydestä blogia kirjoittavalta Helka Beltiltä, onko ero lapsiperheessä katastrofi. Belt kertoo vastauksessaan myös pian ilmestyvästä esikoiskirjastaan **Lapsellinen ero**, joka kertoo lapsiperheiden erilaisista huoltajuusratkaisuista ja eroista.

Lisätietoa antavat kirjat

Tietosisältöisten artikkelien yhteydessä mainitaan kirjoja, joista voi saada lisätietoa artikkelissa käsitellystä aiheesta. Tällöin kirjaa ei ole välttämättä käytetty tekstin lähteenä. Kirja voidaan mainita tekstissä tai tekstin yhteydessä olevassa infolaatikossa.

Kaksplus-lehdessä mainitaan kaksi tällaista kirjaa vuonna 2018 ja kuusi kirjaa vuonna 2019. Vuoden 2018 Meidän perhe -lehdissä suositellaan lukemaan lisätietoja kahdesta kirjasta ja vuoden 2019 yhdestä kirjasta. Vauva-lehdessä mainitaan yksi kirja vuonna 2018. Vuonna 2019 Vauva-lehdessä ei vinkata yhtään aiheisiin lisätietoa antavaa kirjaa.

Kaksplus- ja Meidän perhe -lehdissä on palsta, jossa asiantuntija vastaa lukijoiden kasvatusaiheisiin kysymyksiin. He antavat vastauksissaan myös lukusuosituksia aiheesta lisätietoa antavista kirjoista. Kaksplus-lehden Kysy Suvilta! -palstalla (s. 23) psykologi, psykoterapeutti Suvi Laru vastaa vanhempien kysymyksiin. Numerossa 2/2018 palstalla on kysymys, joka käsittelee lapsen seksuaalisuutta. Laru mainitsee vastauksessaan kirjan ***Keho on leikki – avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä.*** Meidän perhe -lehden Janna vastaa -palstalla lastenpsykiatri Janna Rantala vastaa lukijoiden kysymyksiin. Joulukuun numerossa 12/2018 palstalla käsitellään lapsen nukuttamista. Vastauksensa lopussa Rantala antaa vinkin, että ”monenlaisia hyviä unikouluja löytyy esimerkiksi ***Unihiekkaa etsimässä*** -teoksesta”.

Kaksplus-lehden numerossa 1/2019 *Näin vauva muodostuu* -artikkelissa (s.16-19) kerrotaan viikko viikolta, miten raskaus etenee. Tekstin yhteydessä suositellaan luettavaksi kirjoja raskauden etenemisestä. Suositeltavat kirjat ovat Anna-Paula Sariolan, Mika Nuutilan ja Susanna Sainion kirjoittama ***Odottavan äidin käsikirja***, Kati Rajasaaren ***Yhdeksän kuukautta elämästäni***, Kaisa Jaakkolan ***Reipas rakas raskaus*** sekä Matilda Katajamäen ja Outi Gyldénin ***Suomalainen vauvakirja***. Mainituista kirjoista ei kerrota artikkelissa tämän enempää. Saman lehden 1/2019 artikkeli *Rituaaleja, joita muut eivät voi käsittää* (s. 22-25) kertoo lapsen pakko-oireista. Artikkelin lopussa mainitaan lukuvinkkeinä Sami Leppämäen ja Tuula Savikujan toimittama kirja ***OCD ja pakko-oireet*** sekä Raisa Cacciatoren kirja ***Keho on leikki – avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikäisellä.*** Vauva-lehden marraskuun numerossa 11/2018 kerrotaan vauvan satuhieronnasta, jossa yhdistyvät kosketus ja tarina. Tekstin lopussa mainitaan satuhieronnasta kertova kirja ***Satupilven hattaralla – satuhierontaa vauvalle***, jonka ovat kirjoittaneet Sanna Tuovinen ja Kati Penttinen.

Keskustelun tueksi suositellut kirjat

Artikkeleissa mainitaan joitakin kirjoja, joita voi hyödyntää, kun käsittelee lapsen kanssa jotakin lasta askarruttavaa aihetta. Tällaiset kirjat voivat olla esimerkiksi kuvakirjoja tai lapsille ja nuorille suunnattuja tietokirjoja. Kirjoja voi käyttää keskustelun innoittajana tai tukena. Nämä kirjat mainitaan artikkelin tekstissä ja niistä kerrotaan nimen ja tekijätietojen lisäksi, miksi juuri näitä kyseisiä kirjoja kannattaa käyttää tukena tilanteeseen, johon niitä suositellaan.

Kaksplus-lehdessä ei mainita kirjoja tässä yhteydessä vuonna 2018, mutta vuonna 2019 lehdessä mainitaan yksi tällainen kirja. Meidän perhe -lehdessä mainitaan vuonna 2018 yksi kirja ja vuonna 2019 kolme kirjaa askarruttavien aiheiden käsittelyyn. Vauva-lehdessä ei mainita tällaisia kirjoja kumpanakaan vuonna. Vaikka tällaisia keskustelun tueksi suositeltuja kirjoja ei kovin suurta määrää näissä lehdissä mainitakaan, voi niiden perusteella kuitenkin päätellä, että lehdet haluavat rohkaista vanhempia käyttämään apuna kirjoja, kun kyseessä on seksuaalikasvatuksen ja mielenterveyden teemat. Lisäksi jo se, että keskustelun tueksi suositellaan kirjoja, viittaa siihen, että lehdet haluavat rohkaista vanhempia keskustelemaan lastensa kanssa näistä aiheista.

Kaksplus -lehden numerossa 6/2019 artikkeli *Ihan viaton peppukuva* (s. 24-25) antaa vanhemmalle vinkkejä, miten suhtautua, kun lapsi tutkiskelee omaa kehoaan tai toisen kehoa. Jutun kirjoittaja kysyy neuvoa Väestöliiton lastenpsykiatri Raisa Cacciatorelta ja saa neuvoksi katsella yhdessä lapsen kanssa lastenkirjojen kuvia ja nimetä niistä kehonosia, piirtää alastomia tyyppejä tai tehdä paperinukkeja. Lisäksi neuvossa mainitaan vastikään Cacciatorelta on ilmestynyt kirja ***Pipunan ikioma napa***, joka on ”lastenkirja, jonka tarinaan on upotettu kehotuntemusta ja turvataitoja”.

Meidän perhe -lehden helmikuun numeron 1-2/2018 *Suuria tunteita* -artikkelissa puhutaan nuorten seurustelusta ja siitä, millaisia ajatuksia se voi herättää vanhemmissa sekä siitä, miten aiheesta kannattaisi puhua nuorten kanssa. Artikkelissa mainitaan, että seksistä puhumisen avuksi voi ottaa aihetta käsitteleviä kirjoja tai nettimateriaaleja.

Artikkelissa mainitaan pojille suunnattu **Pakko kysyä** -kirja. Meidän perhe -lehden syyskuun numerossa 9/2019 käsitellään seksuaalikasvatusta artikkelissa *Sano suoraan vain*. Tekstissä mainitaan, että tietoa voi välittää myös puhumatta ja tätä varten on olemassa kirjallisuutta. Erityisesti pojille suunnatun ruotsalaisen Inti Chavez Perezin kirjan **Respektiä – seksikirja pojille** kerrotaan saaneen asiantuntijoilta ylistävää palautetta.

Meidän perhe -lehden marraskuun numerossa 11/2019 *Mikset sä jaksat mitään?* -artikkelissa (s.46-49) neuvotaan, miten lapselle voi kertoa aikuisen mielenterveysongelmista, esimerkiksi vanhemman masennuksesta:

”Luekaa yhdessä. Kun omat sanat eivät riitä, vanhemman sylissä luettu kuvakirja tulee apuun. Moni kirja voi tuoda tietoa ja luoda toivoa, kuten Ilja Karsikkaan **Amos ja surupuu** ja Minna Hintsalan **Tepa tahtoo tietää**.”

Kirjallisuusesimerkkeinä mainitut kirjat

Asiapitoisissa artikkeleissa voidaan mainita kirjoja nimeltä esimerkkeinä käsiteltävästä teemasta, vaikkapa kuvakirjoja esimerkkeinä lastenkirjallisuudesta. Kaksplus-lehdessä mainitaan kaksi kirjaa tällaisessa yhteydessä vuonna 2018, ei yhtään vuonna 2019. Meidän perhe -lehdessä mainitaan esimerkkinä yksi kirja vuonna 2018, mutta ei yhtään vuonna 2019. Vauva-lehdessä tällaisia kirjoja mainitaan kolme vuonna 2018 ja yksi vuonna 2019.

Kaksplus-lehden numerossa 2/2018 Mitäs nyt? -palstan Äiti testaa -osiossa (s. 15) esitellään BookBeat -sovellus, joka tarjoaa äänikirjoja sekä lapsille että aikuisille. Tekstissä mainitaan lastenkirjasarja **Lasse-Maijan etsivätoimisto** esimerkkinä kirjasta, jota lapset voivat kuunnella sovelluksen avulla. Kaksplus-lehden numerossa 4/2018 Mitäs nyt? -palstalle (s.16) on koottu vinkkejä, kuinka selviytyä automatkasta lasten kanssa. Yhtenä vinkkinä mainitaan äänikirjasovellukset. Tekstissä mainitaan kirja **Saariston lapset** esimerkkinä äänikirjasta: ”äänikirjasovelluksista löytyy laajoja

valikoimia erilaisia kirjoja. Takapenkki pysyy hiljaisena, ja yllättäen kuskikin uppoutuu Saariston lasten tarinaan.”

Meidän perhe -lehden syyskuun numerossa 9/2018 Mistään kotoisin? -artikkeli käsittelee lapsen kasvattamista, kun perhe on muuttanut ulkomaille ja vanhemmat törmäävät vieraan kulttuurin tapoihin. Artikkeleihin on haastateltu kasvatustieteen tohtori Saija Benjaminia, joka on väitöskirjassaan tutkinut nuoria, jotka ovat muuttaneet useaan kertaan maasta toiseen. Tekstissä mainitaan **Seitsemän veljestä** esimerkkinä suomalaisesta klassikkokirjallisuudesta, jolloin teoksen mainitseminen toimii tehokeinona:

”Suomalaisuus voi kulkea mukana niin, että luetaan suomalaista kirjallisuutta tai vietetään suomalaisia juhlapyhiä. Benjamin kannustaa pitämään mukana sellaisia perinteitä, jotka ovat tärkeitä vanhemmille itselleen. Lapselle ei tarvitse lukea Seitsemää veljestä pelkästä velvollisuudentunnosta”.

Vauva-lehden marraskuun numeron 11/2018 *Bloggaaja vastaa* -osiossa Tiia Aaltonen vastaa kysymykseen, miten valita lapselle kirja pukinkonttiin. Tiia Aaltonen blogga lastenkirjoista ja lukemisesta. Hän mainitsee kirjat **Pikku Siili** ja **Ronja Ryövärintytär** esimerkkeinä klassikoista, jotka kasvavat lapsen mukana, kun **Tiina-kirjat** ovat esimerkkejä kirjoista, joiden ajankuva voi tuntua nyky lapsesta vieraalta. Vauva-lehden maaliskuun numeron 3/2019 *Ota syliin ja lue* -artikkelissa mainitaan Kirsi Kunnaksen **Tiitiäisen satupuu**. Kirjoittaja Virve Järvinen aloittaa artikkelin kertomalla, että isovanhemmat ovat lahjoittaneet runokirjan vauvalle, ja kyseistä kirjaa on luettu suvussa lapsille aina. Samalla hän pohtii, onko tästä jatkumosta vauvalle mitään hyötyä. Tiitiäisen satupuu toimii tässä yhteydessä johdatuksena tekstin aiheeseen ja samalla sen mainitseminen tuo asiapitoiseen artikkeliin omakohtaisuutta.

Kirjat henkilöhaastatteluissa

Tutkimukseen valituissa lehdissä on runsaasti henkilöhaastatteluita, joissa kerrotaan jonkin tunnetun henkilön perhearjesta. Tällöin artikkeli keskittyy haastateltavaan

henkilöön. Tässä luvussa tarkastelen näissä haastatteluissa mainittuja kirjoja. Myös tässä tapauksessa kirjat voidaan jakaa sen mukaan, millaisissa yhteyksissä ne mainitaan haastatteluissa, eli millainen suhde haastateltavalla on haastattelussa mainittuun kirjaan. Tässä luvussa kartoitan kirjoja tämän aineistosta nousevan jaottelun mukaisesti. Haastattelun yhteydessä voidaan mainita haastateltavan kirjoittama kirja. Haastateltava voi liittyä haastattelussa mainittuun kirjaan myös jostain muusta syystä kuin siitä, että on kirjoittanut sen. Haastateltava voi mainita kirjan, jota on lukenut yhdessä perheensä kanssa tai kirjan, jolla on lukenut itse. Tällaisista tilanteista saataville kirjavinkeille on yhteistä se, että lukija tarttuu niihin todennäköisesti siksi, että haastateltava henkilö vaikuttaa hänestä mielenkiintoiselta. Näillä kirjoilla on aina jokin yhteys henkilöön, jonka haastattelun yhteydessä nämä kirjat mainitaan nimeltä.

Taulukossa A (Liite 13) on yhteenveto välillisten kirjavinkkien määrästä sen mukaan, missä yhteydessä ne on lehdessä mainittu. Tarkastelen seuraavaksi tätä jaottelua tarkemmin ja annan esimerkkejä siitä, kuinka kirjat näkyvät kussakin yhteydessä. Täydelliset listat välillisistä kirjavinkeistä ja niiden esiintymisyhteydestä ovat taulukoissa K1 ja K2, M1 ja M2 sekä V1 ja V2 (liitteet 1-6).

Haastateltujen kirjoittamat lasten- ja nuortenkirjat

Haastattelun yhteydessä voidaan mainita haastateltavan kirjoittama lasten- tai nuortenkirja. Haastattelu voi käsitellä jotain muuta aihetta kuin kirjaa. Kirja voidaan mainita itse haastattelussa tai haastattelun yhteydessä olevassa infolaatikossa, jossa haastateltava esitellään lyhyesti. Tällainen esittely voi olla myös tekstin lopussa. Lisäksi kirja voidaan mainita kuvatekstissä, vaikka siihen ei varsinaisessa tekstissä viitattaisikaan. Mikäli haastateltavan kirjoittama kirja mainitaan haastattelussa, sitä voidaan myös kuvailla muutamilla sanoilla. Lisäksi haastateltava voi kertoa kirjan kirjoitusprosessista. Kirjasta kerrotaan vähemmän tietoja, jos se mainitaan tekstin ohessa haastateltavan esittelyn yhteydessä. Tällöin kirjasta kerrotaan usein lähinnä, milloin se on ilmestynyt tai ilmestymässä.

Kaksplus-lehden henkilöhaastatteluissa mainitaan vuonna 2018 kahdeksan haastateltavan kirjoittamaa lasten- tai nuortenkirjaa, vuonna 2019 ei yhtään. Meidän perhe -lehdessä mainitaan vuonna 2018 yksi ja vuonna 2019 kaksi tällaista kirjaa. Vauva-lehdessä mainitaan yksi haastateltavan kirjoittama lasten- tai nuortenkirja vuonna 2018 sekä yksi vuonna 2019. Seuraavaksi muutamia esimerkkejä.

Kaksplus-lehden numerossa 5/2018 on kuvittaja Maja Säfströmin haastattelu (s. 54-57), jossa mainitaan, että hänen ensimmäinen lastenkirjansa **Fantastiska fakta om djur** ilmestyi 2016 ja on käännetty 12 kielelle, mutta kirjan suomenkielistä nimeä ei mainita. Numerossa 6/2018 Veera Salmi kertoo haastattelussaan (s. 6-9) tyttärensä selektiivisestä mutismista. Tekstissä kerrotaan, että on tekeillä elokuva, joka perustuu Salmen kirjoittamaan **Puluboi ja poni** -lastenkirjasarjaan, johon on tulossa myös uusi osa. Lisäksi tekeillä on uusi osa Salmen kirjoittamaan **Päiväkoti Heippakamu** -lastenkirjasarjaan. Tekstissä mainitaan myös Salmen kirjoittama **Mauri**-sarja. Numerossa 7/2018 kirjailija Paula Norosen haastattelu *Näytän lapsille oman epävarmuuteni* (s.6-9) käsittelee rohkeutta. Noronen kertoo, että rohkeus on yksi hänen lempiteemojaan ja hän käsittelee sitä kirjottamassaan **Supermarsu**-lastenkirjasarjassa. Tekstissä mainitaan **Supermasun rohkeuskirja**.

Meidän perhe -lehden huhtikuun numerossa 4/2018 Heini Saraste puhuu otsikolla *Älä syötä lapselle omia ennakkoluulojasi* (s.43) siitä, että aikuisten on hyvä pohtia, millaista mallia he näyttävät erilaisuuden kohtaamisessa. Jutun lopussa mainitaan, että Saraste on tehnyt Kynnys ry:n kanssa lapsille tarkoitetun **Voihan vammainen** -kuvasanakirjan vammaisuudesta. Meidän perhe -lehden helmikuun numerossa 1-2/2019 näytelmäkirjailija Heini Junkkaala kertoo haastattelussaan *Vanhemman pitää asettaa omat rajansa* (s.58-60) kasvatukseen liittyvistä oivalluksistaan. Haastattelun lopussa mainitaan, että hänen lastenkirjansa **Kymmenen tikkua laudalla** on juuri ilmestynyt. Toukokuun numerossa 5/2019 kirjailija Hannele Lampela kertoo haastattelussaan *Onneksi lapseni ei aina tottele minua* (s. 46-48) arjestaan ja pojastaan. Samalla mainitaan, että Lampelan viides **Prinsessa Pikkiriikki** -kirja ilmestyy tänä keväänä. Tekstissä kerrotaan, että Lampela alkoi kirjoittaa tomerasta rämäpästä kertovia kirjoja

äitiyslomalla lapsen päiväunilla. Vauva-lehden huhtikuun numeron 4/2018 2XPerhe-palstalla (s.48) kerrotaan Johanna Witickin perheestä. Kuvatekstissä mainitaan Witickin ensimmäinen lastenkirja **Ossi Orava ja maailman suurin käpy**. Haastattelussa Johanna Witick kertoo haaveestaan kirjoittaa lisää kirjoja. Vauva-lehden huhtikuun numeron 4/2019 Käännekohta-palstalla Maria Kangaskortetin haastattelu Haaveista suurin (s. 34-38) käsittelee endometrioosia. Haastattelun yhteydessä kerrotaan, että Kangaskortetin esikoiskirja **Ruutuvapaata – puuhaa leikki-ikäisille** ilmestyy huhtikuussa.

Haastateltujen kirjoittamat aikuisille suunnatut kirjat

Samaan tapaan kuin haastattelun yhteydessä voidaan mainita haastateltavan kirjoittama lasten- tai nuortenkirja, voidaan kertoa myös haastateltavan kirjoittamasta aikuisille suunnatusta kirjasta. Tällöinkin itse haastattelu voi käsitellä aivan muuta aihetta kuin kirjaa. Usein tieto haastateltavan kirjoittamasta kirjasta onkin kuvatekstissä, erillisessä infolaatikossa tekstin ohessa tai pienikokoisella tekstillä haastattelun lopussa. Henkilöhaastatteluiden yhteydessä mainitaan huomattavasti enemmän aikuisille suunnattuja haastateltavien kirjoittamia kirjoja kuin lasten- ja nuortenkirjoja. Tähän toki vaikuttaa haastateltavan valinta. Osassa haastatteluja on katkelmia haastateltavan kirjoittamasta kirjasta ja osasta haastateltava kertoo haastattelussaan. Suurin osa kirjoista kuitenkin vain mainitaan haastattelun yhteydessä ilman sen kummempaa esittelyä tai niistä kerrotaan vain, milloin ne julkaistaan/julkaistiin.

Kaksplus-lehdessä mainitaan vuonna 2018 yksitoista ja vuonna 2019 kaksi kirjaa aikuisille suunnattua haastateltavan kirjoittamaa kirjaa. Meidän perhe -lehdessä mainitaan kahdeksan tällaista kirjaa vuonna 2018 ja vuonna 2019 mainittuja kirjoja on 17. Vauva-lehden haastatteluissa ei mainita vuonna 2018 yhtään haastateltavan kirjoittamaa aikuisille suunnattua kirjaa, sen sijaan vuonna 2019 niitä mainitaan kaksi. Seuraavaksi joitakin esimerkkejä haastattelujen yhteydessä mainituista haastateltavien kirjoittamista kirjoista.

Kaksplus-lehden numerossa 1/2018 Satu Rämön haastattelun *Islannissa ei eletä lapsen ehdoilla* (s. 46-47) yhteydessä mainitaan, että hänen uusi kirjansa ***Islantilainen kodinonni – perhe-elämää viikinkien malliin*** ilmestyy maaliskuussa. Numerossa 4/2018 on Irene Naakan haastattelu *Kaikki tunteet sallittu* (s. 42-45), jossa hän avaa raskausaikanaan kokemiaan tunteita. Artikkelissa on katkelmia Irene Naakan ***kirjasta Hullu kuin äidiksi tullut – äitiyden pilvilinnat ja todellisuus***.

Meidän perhe -lehden huhtikuun numerossa 4/2018 Pippa Laukka puhuu itsetunnosta haastattelussaan *Kotona kaikki tunteet ovat sallittuja* (s. 58-60). Hän kertoo myös tyttärensä linan kanssa kirjoittamastaan kirjasta ***Luonnollisesti paras***. Lokakuun numeron 10/2018 Käännekohta-palstan artikkelissa *Viimeiseen euroon* (s. 76-81) haastatellaan Jenna Mäkelää, joka on kärsinyt peliriippuvuudesta. Jennan mainitaan kirjoittaneen peliriippuvuudestaan kirjan ***Kun pelihimo ottaa vallan***.

Meidän perhe -lehden maaliskuun numeron 3/2019 Käännekohta-palstan *Aamutähteni*-artikkelissa (s. 74-79) haastatellaan Aino Leppästä, joka on saanut tyttärensä Jennyn 17-vuotiaana. Jutun yhteydessä mainitaan, että hänen ***Positiivinen yllätys*** -kirjansa julkaistaan maaliskuussa 2019. Huhtikuun numerossa 4/2019 näyttelijä Sara Parikka puhuu äitiydestä ja ruuhkavuosista haastattelussaan *Perheen puolustaja* (s. 24-28). Haastattelun yhteydessä mainitaan, että hänen kirjansa ***365 – Ilon ja inspiraation vuosi*** julkaistiin alkuvuodesta. Lisäksi artikkeli *Puh, pah, pelistä pois* (s. 68-72) kertoo Hanna Vellingin kokemuksen uusperhe-elämästä ja siinä tapahtuneesta erosta. Hän mainitsee esikoisromaaninsa ***Kirjosieppo*** ja tekstissä on katkelma romaanista. Huhtikuun numerossa 4/2019 kirjailija Kicki Sehlstedt kertoo haastattelussaan *Kysy lapseltasi, mitä nettiin kuuluu* (s. 54-56), että lasten ja nuorten netissä kokema ahdistelu ja kiinni jääneiden pedofiilien toiminta ovat olleet sysäyksenä hänen kirjansa ***Älä silmä pieni*** kirjoittamiselle.

Toukokuun numerossa 5/2019 muusikko Astrid Swanin haastattelun *Äiti on tässä* (s. 26-30) yhteydessä kerrotaan, että Swanin ***Viimeinen kirja – Kirjoituksia elämästä*** on juuri ilmestynyt. Haastattelun mukaan hän kertoo kirjassa elämästään alkoholistin lapsena, laulaja-lauluntekijänä ja parantumattomasti sairaana äitinä ja äitipuolena. Vauva-lehden

maaliskuun numeron 3/2019 *En osannut nauttia vauvasta* -artikkelissa (s. 66-70) Maiju Majamaa kertoo kokemastaan synnytyksen jälkeisestä masennuksesta. Tekstin lopussa kerrotaan, että kirjoittaja on yksi ***Äiti aallokossa – kun vauvan mukana tulikin masennus*** tekijöistä.

Haastateltavan muu yhteys kirjaan

Haastateltava voi liittyä haastattelussaan mainittuun kirjaan myös jostain muusta syystä kuin että on sen kirjoittaja. Tällainen tapaus on Kaksplus-lehdessä vuonna 2018. Muissa lehdissä ei mainita kirjoja tällaisessa yhteydessä. Kaksplus-lehden numeron 6/2018 Heinäkuun isä -palstalla (s.11) on imitaattori ja näyttelijä Jarkko Tammisen haastattelu, jossa kerrotaan, että Tammisen ensimmäinen lastenteatteriesityksen ohjaus Sängynaluskansa perustuu Ella Brigattin kirjaan ***Sängynaluskansa***.

Haastateltavan perheessä luetut kirjat

Haastateltava voi mainita kirjan nimeltä, koska hän kertoo lukeneensa kirjan perheensä kanssa tai perheensä suosikkikirjoista. Tällöin kirja mainitaan yleensä haastattelun varsinaisessa tekstissä. Haastateltava voi myös pohtia haastattelussa omaa suhdettaan mainitsemaansa kirjaan tai ajatuksia, joita kirjan lukeminen on herättänyt perheessä. Monet viittauksista linkittyvät iltasatuhetkiin, joten kirjan maininnan yhteydessä haastateltava voi pohtia, mitä perheen yhteinen lukuhetki hänelle tai hänen perheelleen merkitsee. Monet haastateltavista mainitsevat tunnettuja lastenkirjoja niiden sarjan tai päähenkilön nimellä pikemmin kuin puhuisivat tietyistä yksittäisistä kirjoista. Haastatteluissa mainitaankin ”klassikoita, kuten Peppi Pitkätossua ja Punahilkkaa”, ”Risto Rappääjiä tai Pekka Töpöhäntiä” ja ”Onnelia ja Annelia”.

Kaksplus-lehdessä mainitaan vuonna 2018 yhdeksän kirjaa, vuonna 2019 lehdessä ei mainita kirjoja tässä yhteydessä. Meidän perhe -lehdessä mainitaan sekä vuonna 2018

että vuonna 2019 viisi haastateltavan perheen kesken luettua kirjaa. Vauva-lehdessä ei mainita yhtään perheen kesken luettua kirjaa vuonna 2018 ja yksi kirja vuonna 2019.

Kaksplus lehden numerossa 1/2018 kirjailija Satu Rämö kertoo haastattelussa *Islannissa ei eletä lapsen ehdoilla* (s. 46-47) lukevansa mielellään lapsilleen, jotka ovat myös itse innokkaita lukemaan:

”Nuorempi haluaa kuunnella **Reuhurinnettä** ja hän on sellainen liima-aivo, että hänellä jää heti päähän, että tuossa on Pöntinen ja tuo tuossa on Musti. Esikoinen pitää Kurenniemen **Onnelista ja Annelista** ja se on myös minun mielestäni hyvä. Harmi, ettei niitä tule enää uusia.”

Numerossa 2/2018 Kansanedustaja Jani Toivola kertoo haastattelussaan *Nautinko vauva-ajasta tarpeeksi?* (s. 63) iltasadun lukemisen olevan hänen lempihetkensä ja lukevansa tyttärelleen klassikoita, kuten **Peppi Pitkätossua** ja **Punahilkkaa**. Numeron 6/2018 Hyvää yötä, rakas -artikkelissa (s. 16-19) kolme äitiä kertoo nukuttamisrutiineistaan. Yksi äideistä mainitsee iltasadut osana iltarutiinia. Hänen mukaansa iltasatuhetken tarvitaan kahta vanhempaa: toinen lukee kahdelle nuorimmalle **Risto Rämpääjää** tai **Pekka Töpöhäntiä**, toinen isoveljelle **Harry Pottereita**. Numerossa 7/2018 näyttelijä Antti Luusuaniemi kertoo haastattelussaan *Saunomisen jälkeen olen parempi isä* (s. 32-33) rakastavansa iltasatuhetkiä ja pääsevänsä oikein loistamaan heittäytyessään eri rooleihin kirjaa lukiessaan. Hän kertoo lukeneensa viimeksi Astrid Lindgrenin **Ronja Ryövärintyttären**. Numerossa 9/2018 näyttelijä-ohjaaja-kirjailija Josephine Bornebusch kertoo haastattelussaan (s.38-39) lukevansa pojalleen iltasatuja, ja kaiken autoihin ja juniin liittyvän kiinnostavan poikaa. Hän kertoo lukeneensa pojalleen myös **Lasse-Maijan etsivätoimisto** -kirjoja, joihin hänen uusin elokuvaohjaustyönsä perustuu.

Meidän perhe -lehden elokuun numerossa 8/2018 kirjailija Vera Vala kertoo haastattelussaan (s. 58-60), lukeneensa tyttärensä kanssa esimerkiksi **Iltasatuja kapinallisille tytöille**. Myös näyttelijä Anna-Maija Tuokko kertoo lukeneensa iltasaduksi **Iltasatuja kapinallisille tytöille**. Tuokon haastattelu *Tällaisena kuin olen* (s.20-22) on syyskuun numerossa 9/2018. Marraskuun numerossa 11/2018 Jukka

Itkonen kertoo haastattelussaan *Kirjat auttavat tietämään, mitä lapseni ajattelee* (s. 66-68) perheensä yhteisistä lukuhetkistä. Hän mainitsee haastattelussa Astrid Lindgrenin **Saariston lapset**, Veera Salmen **Puluboin** ja Jo Nesbon kirjoittaman **Tohtori Proktorin**.

Meidän perhe -lehden toukokuun numerossa 5/2019 muusikko Astrid Swan kertoo haastattelussaan *Äiti on tässä* (s. 26-30) sairastumisestaan ja siitä, miten hän alkoi käsitellä yhteisten lukuhetkien avulla omaa ja lapsensa kuolemanpelkoa. Hän luki lapselleen paljon satukirjoja, kuten **Peppi Pitkätossua** ja **Onnelia ja Annelia**, joissa päähenkilöt olivat menettäneet vanhempansa tai jostain muusta syystä perheettömiä. Hän kertoo myös odottaneensa pitkään, kunnes lapsi olisi valmis **Veljeni leijonamielen** lukemiseen.

Vauva-lehden lokakuun numerossa 10/2019 käsitellään vanhempien eri mielipiteitä lapsiluvusta artikkelissa *Mieheni ei halua lisää lapsia* (s. 64-68). Tekstissä kirjoittaja pohdiskelee, miten nopeasti hänen pienet vauvansa kasvoivat ”toimeliaiksi pikkupojiksi, joiden kanssa on jännää käydä metsäretkillä pelata jalkapalloa ja lukea iltasaduksi **Kolmea iloista rosvoa.**”

Haastateltavan lukemat kirjat

Haastateltava voi kertoa lukeneensa kirjan hankkiakseen tietoa aiheesta tai viihtyäkseen. Haastateltava voi myös mainita kirjan, koska se on tehnyt häneen ison vaikutuksen. Tällaiset kirjat mainitaan haastattelun varsinaisessa tekstissä. Kirjan mainitsemisen lisäksi haastateltava voi kertoa omasta suhteestaan mainitsemaansa kirjaan: miksi juuri kyseinen kirja on ollut merkittävä hänelle, miten hän on saanut kyseisestä kirjasta apua tai uusia näkökulmia.

Kaksplus-lehdessä mainitaan kaksi tällaista kirjaa vuonna 2018, ei yhtään kirjaa vuonna 2019. Meidän perhe -lehdessä mainitaan kolme haastateltavaa inspirointua kirjaa vuonna 2018 ja kahdeksan vuonna 2019. Vauva-lehdessä mainitaan vuonna 2018 kaksi

kirjaa, joita haastateltava on käyttänyt tiedonlähteenä. Vuonna 2019 Vauva-lehdessä ei mainita kirjoja tässä yhteydessä.

Meidän perhe -lehden helmikuun numerossa 1-2/2018 3xPerhe-palstan *Ain laulain työtäs tee* -artikkelissa (s.34) haastatellaan perheitä, joissa on luovaa työtä tekevä vanhempi. Taikuri Janne Raudaskoski mainitsee lapsena inspiroituneensa koulun kirjastosta löytyneestä Solmu Mäkelän **Taikakirjasta** ja arvelee, että ilman kirjastoa hänestä ei ehkä olisi tullut taikuri. Kesäkuun numerossa 6/2018 Mun juttu -palstalla (s. 29) 11-vuotias Kerttu kertoo saaneensa maalausharrastukseensa inspiraation **Lydian salaisuus** -nimisestä kirjasta. Kerttu kertoo myös kuuntelevansa usein äänikirjoja maalatessaan, esimerkiksi **Harry Potteria**.

Meidän perhe -lehden toukokuun numerossa 5/2019 ohjaaja Jonas Berghäll kertoo haastattelussaan (s. 6), että hän löysi lukemisen teini-ikäisenä roolipeliharrastuksen kautta, kun kaveri suositteli hänelle **Taru Sormusten herrasta** -klassikkoa. Lokakuun numerossa 10/2019 Mun juttu -palstalla (s. 29) Nuutti 9 v. esittelee oman harrastuksena, joka on äänikirjojen kuunteleminen. Nuutti mainitsee suosikeikseen kauhutarinat, kuten **Lasilapset**, **Hopeapoika** ja **Kivienkelit**. Häneen mukaansa hyviä ovat olleet myös **Sammon vartijat** ja **The Ghost Network, Neropatin päiväkirjat** ja **Harry Potterit**.

Kaksplus-lehden numerossa 1/2018 *Keneen kannattaa luottaa* -artikkeliin (s. 32-34) on haastateltu äitejä odottajan ja tuoreen vanhemman tiedonhankinnasta. Yksi haastateltavista kertoo lukeneensa kirjoja **Unihiekkaa etsimässä** ja **Pehmeä matka höyhensaarille** ja saaneensa niistä apua. Vauva-lehden lokakuun numeron 10/2018 artikkelissa *Vauvan mukana tuli piinaava pelko* (s. 66-69) Irene Naakka kertoo raskauden jälkeisestä masennuksestaan. Hän kertoo alkaneensa ymmärtää itseään paremmin luettuaan Karen Kleimanin ja Amy Wenzelin kirjan **Dropping the Baby and Other Scary Thoughts: Breaking the Cycle of 254 Unwanted Thoughts in Motherhood** sekä **Äidin kielletyt tunteet** -kirjan.

Muissa yhteyksissä mainitut kirjat

Edellä mainittujen lisäksi on joitakin muita tilanteita, joissa kirjat saavat näkyvyyttä tutkimukseen valituissa lehdissä. Haastattelun yhteydessä voidaan mainita, että haastateltava on kirjoittanut kirjan, mutta jättää kirjan nimi mainitsematta. Lisäksi pääosin Kaksplus-lehdessä näkyy kirjoja nimiltä, kun niitä siteerataan tai kun toimituksen äidit mainitsevat niitä.

Nimeltä mainitsemattomat kirjat

Muutamien haastatteluiden yhteydessä kerrotaan, että haastateltava on kirjoittanut kirjan, mutta kirjaa ei kuitenkaan mainita nimeltä. Tämäkin on potentiaalinen lukuvinkki, sillä lukija voi inspiroitua haastattelusta ja etsiä kirjan käsiinsä.

Kaksplus-lehden numerossa 1/2018 on juontaja Anni Hautalan haastattelu Rennosti keittiössä (s. 48-51), jossa hän jakaa reseptivinkkejään. Haastattelussa kerrotaan, että Hautalaa on pyydetty tekemään ruokakirja, mutta kirjaa ei mainita nimeltä. Numerossa 6/2018 Veera Salmen haastattelussa (s. 6-9) kerrotaan, että hänellä on tekeillä romaani aikuisille. Kirjaa ei mainita nimeltä. Kaksplus-lehden numerossa 8/2019 Äitiyden askeleet -palstalla (s. 38-39) on Hanna Parviaisen haastattelu lapsiarjesta ja kuopuksen keliakiasta. Hän mainitsee haastattelussa, että hänen kaikki raskautensa ovat alkaneet helposti, mikä hävettää häntä, sillä hän on tehnyt gradunsa lapsettomuudesta ja toimittanut lapsettomuusaiheisen kirjan. Kirjaa ei mainita haastattelussa nimeltä.

Meidän perhe -lehden huhtikuun numerossa 4/2018 Hanna Gullichenin haastattelussa *Kaikki irti hetkestä* (s. 18-22) kerrotaan tämän olevan kokki-ruokakirjailija, mutta ei mainita teoksia nimeltä. Joulukuun numerossa 12/2018 muusikko Paleface Karri Miettisen haastattelun *Opetan lapsilleni, että luovuutta voi treenata* (s. 66-68) lopussa mainitaan, hän kirjoittaa neljättä kirjaansa. Jutussa ei mainita kirjoja nimeltä. Meidän perhe -lehden joulukuun numerossa 12/2019 Elina ja Sofia -tubettajien haastattelussa

Alapeukku ei pelota (s. 10-16) kerrotaan, että Tammi julkaisee tulevana keväänä heidän kirjansa. Kirjaa ei mainita nimeltä.

Siteeratut kirjat

Kaksplus-lehdessä julkaistaan säännöllisesti sitaatteja kirjoista. Sitaatissa mainitaan yleensä kirjan tekijät ja nimi, lisäksi mahdollisesti julkaisuvuosi ja/tai kustantaja. Kirjaa, josta sitaatti on, ei kuitenkaan esitellä mitenkään. Sitaatin yhteydestä ei käy ilmi, miksi sitaatti on valittu. Voisi sanoa, että Kaksplus-lehdessä on tapana ripotella kirjaviittauksia sivuilleen. Etevästi valittu sitaatti voi myös houkutella lukijan kirjan ääreen.

Vuonna 2018 Kaksplus-lehdessä mainitaan yhdeksän kirjaa Mitäs nyt? -palstalla olevissa sitaateissa. Sitaatit ovat keskenään hyvin vaihtelevia, esimerkiksi numerossa 3/2018 (s.13) on sitaatti Tove Janssonin kirjasta ***Sanojen lahja*** ja numerossa 4/2018 (s. 14) Satu Rämön kirjasta ***Islantilainen kodinonni – Perhe-elämää viikinkien malliin***. Tove Janssonin kirjasta oleva sitaatti on Pikku Myyn toteamus siitä, miten äidit ovat aina läsnä. Satu Rämön kirjasta oleva sitaatti sen sijaan käsittelee synnytyspelosta puhumista vieraalla kielellä silloin, kun se on vaikeaa äidinkielelläkin.

Numerossa 10/2018 (s. 16) on sitaatti Michelle Obaman kirjasta ***Minun tarinani***. Samasta kirjasta on myös toinen sitaatti toisaalla lehden samassa numerossa, keskenmenoä käsittelevän *Sykettä ei enää ole* -artikkelin (s. 26-29) yhteydessä. Vuonna 2019 Kaksplus-lehdessä mainitaan nimeltä seitsemän kirjaa Mitäs nyt? -palstalla olevissa sitaateissa. Lisäksi numerossa 1/2019 Näin vauva muodostuu -artikkelin (s. 16-19) yhteydessä on sitaatti Anna Wahlgrenin ***Lapsikirjasta***. Täydelliset listat tällaisista välillisistä kirjavinkeistä ja niiden esiintymisyhteydestä ovat taulukoissa K1 ja K2 (Liitteet 1 ja 2). Sitaateissa mainitut kirjat on merkitty taulukkoon numerolla 11 Muissa yhteyksissä mainitut kirjat.

Toimituksen äitien mainitsemat kirjat

Kaksplus-lehdessä on tapana esitellä toimituksen äidit lehden alkusivuilla kysymällä heiltä jokin perhearkeen liittyvä kysymys. Tässä yhteydessä kirjat saavat usein näkyvyyttä.

Kaksplus-lehden 2/2018 Toimituksen äidit -palstalla (s.4) toimituksessa työskentelevät äidit kertovat omat suosikkinsa lastenkirjoista tai -elokuvista. Lastenkirjoista mainitaan Astrid Lindgrenin kirjat Saariston lapset ja Eemeli, Sven Nordquistin Viiru ja Pesonen, Ronja Ryövärintytär, Mauri Kunnaksen Yökirja, Astrid Lindgrenin Mio poikani Mio, sekä kotimaisiin lastenkirjoihin perustuvat elokuvat Risto Räppääjät ja Tatu ja Patu. Kaksplus-lehden 5/2018 Toimituksen äidit -palstalla (s. 4) toimituksen äidit kertovat, mitä kirjoja heidän lapsensa lukevat. Vastauksessa mainitaan Ällö eläinkirja, Harry Potter, Supermarsu, Ella, Don Rosan Aku Ankka -albumit, Lukupalat-sarja, Maisa, Puppe, Onni, Kepler, Tärkeitä tietoja eläimistä, Jukka-Hukka-tunnetaitokirjat.

Kaksplus-lehden 3/2019 Toimituksen äidit -palstalla (s. 6) toimituksen äidit kertovat tärkeimmät iltarutiininsa. Usea vastaa iltasadun lukemisen. Kirjoista mainitaan Guinnessin ennätystenkirja ja Lasse-Maijan etsivätoimisto. Kaksplus-lehden 5/2019 Toimituksen äidit -palstalla (s.4) toimituksen äidit kertovat omista arjen hengähdyshetkistään. Kaksi vastaajaa kertoo vetävänsä arjen keskellä henkeä lukemalla kirjaa. Yksi vastaaja kertoo, että äänikirjat toimivat automatkalla hyvin matkapahoinvoinnista kärsivälle lapselle. Hän mainitsee LasseMaijat, Supermarsut ja Saariston lapset.

Lisäksi Vauva-lehden marraskuun numeron 11/2019 pääkirjoituksessa (s.3) päätoimittaja Hanna-Mari Arosilta kertoo kirjoittaneensa raskausaikanaan tulevalle lapselleen kirjeitä, joissa hän listasi asioita, jotka sillä hetkellä tuntuivat suurilta:

”Lauluja, joita hyräilin kasvavalle vatsalle (Anna Puu, Red hot chili peppers). Kirjoja, joita tuleva isä luki vatsan läpi (Postia Tiikerille, kyllä vain). Lumen syvyys (40 cm)...”

5.3 Kirjat ja lukuharrastus

Tässä luvussa tarkastelen, millaisissa yhteyksissä lukemisesta puhutaan tutkimukseen valituissa lehdissä. Lukemisesta puhuttaessa ei välttämättä mainita kirjoja nimeltä.

Havaitsen, että tutkimukseen valituissa lehdissä olevat viittaukset lukemiseen voidaan jakaa sen mukaan, millaisen merkityksen lukeminen artikkelissa saa. Lukeminen voi olla rentoutumista, tai se voi viitata perheen yhteiseen hetkeen vaikkapa iltasadun muodossa. Lukeminen voi viitata tiedonhankintaan tai se voi olla oman identiteetin rakentamista ja tunnetaitojen oppimisen väline. Lukemisesta voidaan puhua mekaanisena taitona ja kirjasta voidaan puhua esineenä. Lukemiseen voi myös liittyä ulkopuolelta asetettuja odotuksia tai arvostuksia. Lisäksi lukeminen voi näkyä artikkelien yhteydessä olevissa kuvissa, jolloin kyse on pääosin henkilöhaastatteluista.

Lukeminen voi saada saman artikkelin eri kohdissa monia eri merkityksiä. Siksi sama artikkeli voidaan mainita tässä luvussa useassa kohdassa. Taulukossa B (Liite 14) on yhteenveto siitä, minkä verran artikkeleissa puhutaan lukemisesta kussakin tässä luvussa käsitellyssä yhteydessä.

5.3.1 Lukeminen rentoutumisena

Monessa artikkelissa viitataan lukemiseen rauhallisena hetkenä, rentoutumisena, rauhoittumisena, hemmotteluna, ”aikana itselle”. Aineistossa on tällaisia viittauksia yhdeksässä artikkelissa: Kaksplus-lehdessä kaksi, Meidän perhe -lehdessä viisi ja Vauva-lehdessä kaksi.

Kaksplus-lehden numerossa 1/2018 kirjailija Satu Rämö kertoo haastattelussa *Islannissa ei eletä lapsen ehdoilla* (s.46-47) olevansa kokkirjojen suurkuluttaja. Lisäksi hän kertoo hemmottelevansa itseään kuuntelemalla äänikirjoja ja urheilemalla. Kaksplus-lehden numerossa 5/2018 artikkelissa *Ruuhkavuodet maailmalla – onko niitä?* (s. 18-22) yksi haastatelluista on Shirley, jonka kerrotaan syventyvän lukemaan kirjaa lasten nukahdettua.

Meidän perhe -lehden helmikuun numerossa 1-2/2018 artikkeli *Kun kaikki on ihan tyhmää* (s. 30-33) antaa vanhemmille vinkkejä lapsen myönteisen ajattelun vahvistamiseen. Tekstissä ei puhuta lukemisesta, mutta artikkelin yhteydessä on lapsen sitaatti:

””Tältä lapsesta tuntuu... hakea hyvää mieltä: ”Kun joku asia harmittaa ja haluaa tulla paremmalle mielelle, siinä auttaa, kun lukee vähän aikaa kirjaa. Saa olla yksin.” *Aaro, 6*”.

Sitaatissa lukeminen viittaa mielestäni rauhalliseen hetkeen, voimien keräämiseen, itsensä piristämiseen ja yksin oloon omassa rauhassa.

Meidän perhe -lehden toukokuun numerossa 5/2018 3XPerhe-palstalla (s. 36) haastatellaan perheitä siitä, miten he järjestävät vanhemmille omaa aikaa. Koististen perhe vastaa, että ”akut latautuvat parhaiten kotona ilman kummempaa ohjelmää. Silloin meillä luetaan harlekiineja ja pelataan pleikkarilla jalkapallopelejä Fifaa.” Lukeminen rinnastuu tässä rentouttavaan puuhaan. Meidän perhe -lehden elokuun numeron 8/2019 *Tilaa minulle* -artikkelissa (s. 30-33) puhutaan vanhempien hengähdystauoista ja äitien omasta ajasta. Juttua varten lehden lukijoilta on kysytty, mitä he tekevät omalla ajallaan. Eräs vastaajista mainitsee lukemisen:

”Rakastan lukea kirjoja, kun saan rauhassa keskittyä. Syön myös lämpimän aterian rauhassa sekä katson lempisarjaani. Saatan myös nukkua päiväunet.”

Meidän perhe -lehden lokakuun numerossa 10/2019 on koripalloilija Lauri Markkasen puolison Verna Ahon haastattelu *Nuoret & varakkaat* (s. 22-27), jossa Aho kertoo, millaista on olla kotiäitinä Amerikassa. Hän pohtii myös, mitä haluaa säilyttää omasta lapsuudestaan lapsilleen:

”Iltasadun jälkeen äiti luki sängynpäädyssä omaa kirjaansa niin pitkään, että pieni Verna nukahti. Pistorasiaan kytkettävässä yövalossa loisti Pluto-koiran kuva. Sellaista turvallisuudentunnetta Verna haluaa välittää Alvarillekin”

Tekstissä ei mainita kirjoja nimeltä, eikä muuten puhuta lukemisesta. Tässä otoksessa lukeminen liittyy lapsuuden turvalliseen miljööseen ja rauhoittumiseen.

Meidän perhe -lehden marraskuun numerossa 11/2019 Perheet kertovat -palstalla on artikkeli *Apu on lähellä* (s. 40-44). Artikkeleihin on haastateltu mm. Huurulaisten perhettä, jonka mummola on samassa pihapiirissä:

”Eri sukupolvilla on monesti erilainen elämänrytmi. Isovanhemmilla voi olla eri tavalla aikaa istuutua rauhassa lukemaan lapsen kanssa kirjaa. -Itse suhaan jatkuvasti ympäriinsä, koska on muka kiire. Isovanhemmat antavat erilaista aikuisen mallia kuin oma sukupolveni, mikä on arvokasta.”

Tekstissä ei mainita kirjoja nimeltä, mutta otteessa lukeminen viittaa rauhoittumiseen, kohtaamiseen, yhteiseen hetkeen ja pysähtymiseen kiireen keskellä. Vauva -lehden huhtikuun numerossa 4/2019 *Uskallanko hankkia toisen lapsen?* -artikkelissa (s. 62-67) Ida Valpas pohtii ajatuksiaan vaikeasta vauvavuodesta. Myös hänen ajatuksissaan lukeminen viittaa kiireettömään aikaan:

”Taaperon äitinä olen vihdoin alkanut löytää oman identiteettini uudelleen äitiyden rinnalle. Ehdin taas lukea kirjaa, istua kahvilassa tekemässä töitä ja laittaa ruokaa omaksi ilokseni. Haluaisin opiskella lisää ja lähteä häämatkalle, jolle emme vielä mieheni kanssa päässeet. Vauvan tulo sitoisi minut taas ainakin vuodeksi lastenhoitoon – ja tällä kertaa kuvioissa olisi myös aktiivinen taapero. Nämä ajatukset eivät varsinaisesti herätä vauvakuumetta.”

Vauva-lehden joulukuun numerossa 12/2019 *Kolmosten kanssa* -artikkelissa (s. 10-16) Jutta ja Teemu Kivimaa puhuvat vauva-ajasta. Heidän perheeseensä on syntynyt kolmoset. Tämä on vaikuttanut ajankäyttöön:

”Teemu on kantanut varastoon pleikkarinsa, jota ennen pelasi mielellään iltaisin. Lukutoukka Jutta on lukenut viimeksi kirjan synnytyssairaalassa, vaikka luki aiemmin romaanin parissa päivässä.”

Tässä lukeminen viittaa omaan aikaan ja tekemiseen, joka vaatii oman aikansa.

5.3.2 Lukeminen perheen yhteisenä hetkenä

Useassa artikkelissa lukemiseen viitataan perheen yhteisenä hetkenä, esimerkiksi yhteisen iltasadun lukemisena. Tällaisia viittauksia on 17 artikkelissa: Kaksplus-lehdessä kolme, Meidän perhe -lehdessä kahdeksan ja Vauva-lehdessä kuusi.

Kaksplus-lehden numerossa 2/2018 kansanedustaja Jani Toivola kertoo haastattelussaan *Nautinko vauva-ajasta tarpeeksi?* (s. 63) mietteitään vanhemmuudestaan. Hän kertoo iltasadun lukemisen olevan hänen lempihetkensä, sillä iltasadun lukeminen on tilaisuus olla lähekkäin rauhassa. Numeron 5/2018 artikkelissa *Ruuhkavuodet maailmalla – onko niitä?* (s. 18-22) haastatellaan sveitsiläistä, hongkongilaista ja amerikkalaista perhettä heidän arjestaan ja esitellään kunkin perheen tavallinen päivä. Iltasatu mainitaan sekä hongkongilaisen Tungin perheen että yhdysvaltalaisen Gilmoren perheen iltarutiinina. Gilmoren perhe käy myös kirjastossa satutunnilla. Numeron 10/2018 artikkelissa *6 kysymystä sisarusuhteista* (s. 32-34) mainitaan lukeminen yhteisenä tekemisenä. Artikkelin mukaan yhdessä oleminen on tärkeä osa sisaruutta ja jo pienelläkin lapsella on tarkka tietoisuus siitä, että sisarukset ovat samaa perhettä ja perhe on yhtä. Yhdessä lukeminen mainitaan yhtenä esimerkkinä tätä vahvistavasta toiminnasta.

Meidän perhe -lehden maaliskuun numerossa 3/2018 3XPerhe-palstalla *Yöksi parkkiin* -artikkelissa (s.36) on aiheena perheiden säännöt lasten kännykän käyttöön. Yksi haastatelluista perheistä on Karjulan perhe, jossa lasten kännykän käyttö on ”vähäistä, koska muutakin ohjelmaa on yllin kyllin”. Pojat harrastavat jalkapalloa, piirtävät, lukevat ja pelaavat lautapelejä. Tekstissä lukeminen viittaa mielikuvitusta aktivoivaan toimintaan sekä ääneen lukeminen perheen yhteiseen hetkeen vastapainona kännyköille.

Meidän perhe -lehden maaliskuun numeron 3/2018 Käännekohta-palstalla *Hakamaan sitkeä Maija* -artikkelissa (s. 68-73) kerrotaan Maija Suutarisen perheestä, jonka arki muuttui, kun raskaana ollut Maija joutui auto-onnettomuuteen. Toipilaana Maija istui pyörätuolissa. Maija kertoo toipilasajastaan:

”Pötkötimme Sannin [tyttären] kanssa sängyssä niin, että hän oli kainalossa vähemmän kipsatun käteni puolella. Siinä söimme ja luin hänelle joka ilta iltasadun, jotta saimme viettää aikaa yhdessä.”

Jokailtainen lukuhetki tyttären kanssa viittaa yhteiseen hetkeen.

Meidän perhe -lehden elokuun numerossa 8/2018 Jutta Gustafsbergin ja Juha Rouvisen haastattelun *Onni saa näkyä* (s. 18-22) yhteydessä kuvatekstissä kerrotaan, että iltaisin Jutta ja Juha lukevat toisilleen ääneen. ””On vain ihana kuunnella Jutan ääntä”, Juha sanoo. Hän lukee jutalle yleensä elämäkertoja.” Lukeminen on siis heidän yhteinen juttunsa. Juha kertoo haastattelussa kannustavansa myös perheen lapsia lukemisen pariin.

Meidän perhe -lehden elokuun numerossa 8/2018 Ile Uusivuori kertoo kolumnissaan (s.74) lapsistaan, jotka ovat aina nukkuneet huonosti ja mainitsee yrittäneensä nukuttaa heitä Mikko Mallikkaalla, unijäniksellä ja yritysjohtajien elämäkertoilla. Tässä yhteydessä erityylisten kirjojen mainitseminen on tyylikeino, joten Mikko Mallikkaan voi nähdä edustavan perinteisiä lastenkirjoja, unijänis lienee viittaus moderniin mindfulnessia yhdistävään iltasatuun (Carl-Johan Forssén Ehrlin: Kani joka tahtoi nukahtaa), kun taas yritysjohtajien elämäkerrat ovat yleensä aikuisille suunnattua luettavaa, joten niiden sisällön monimutkaisuuden saattaisi arvella tuovan unen lapsen silmään. Joka tapauksessa iltasadun lukemisen aikaan ollaan yhdessä, on satu sitten sisällöltään kuinka unettava tahansa.

Meidän perhe -lehden marraskuun numerossa 11/2018 haastattelussa *Kirjat auttavat tietämään, mitä lapseni ajattelee* (s.66-68) kirjailija Jukka Itkonen puhuu vuolaasti siitä, millainen merkitys yhteisillä lukuhetkillä heidän perheessään on. Yhdessä lukeminen vie kolme nuorinta sisarusta samaan maailmaan ja antaa Itkoselle mahdollisuuden tunnustella keskimmäisen lapsen kuulumisia. Meidän perhe -lehden elokuun numerossa 8/2019 Lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen mainitsee lukemisen haastattelussaan *Vanhemmat stressaavat liikaa lapsen virikkeistä* (s. 27). Tekstissä mainitaan lukeminen yhteisenä kehittäväenä toimintana:

”Virikkeistä parhaat ovat usein ilmaisia. Esimerkiksi ääneen lukeminen niin, että lapsi on sylissä tai kainalossa, kehittää montaa aistia ja tuo emotionaalista turvallisuutta.”

Lehden saman numeron Käännekohta-palstalla on *Takaisin jaloilleen* -haastattelu (s. 72-77) harvinaista hermojuuritulehdusta sairastavasta Eetusta. Sairaus teki Eetusta vuodepotilaan. Eetun äiti kertoo lukeneensa yhdessä Eetun kanssa:

”Eetu vietti kuukauden sairaalassa. Hän ei pystynyt eikä jaksanut tehdä juuri mitään, joten luimme, pelasimme ja katsoimme paljon elokuvia. Yritin tehdä sairaalassa olosta mahdollisimman mukavan Eetulle, Emilia sanoo.”

Meidän perhe -lehden joulukuun numerossa 12/2019 *Onko pakko leikkiä?* -artikkelissa (s. 60-64) pohditaan, pitääkö vanhemman leikkiä lapsensa kanssa, jos se ei tunnu omalta jutulta. Artikkeleihin haastateltu Sanna Isosävi on psykologian tohtori sekä lapsen ja vanhemman vuorovaikutukseen erikoistunut psykoterapeutti. Hän nostaa esille lukemisen avulla yhteisessä mielikuvitusmaailmassa olemisen:

”-Ei kaikkien silti tarvitse tykätä leikkimisestä. Olisi kuitenkin hyvä, jos vanhempi ja lapsi voisivat joskus olla yhdessä mielikuvitusmaailmassa. Yhteisistä kiireettömistä hetkistä muodostuu lapselle tärkeitä muistoja, mutta ei niiden tarvitse olla pelkkää leikkimistä. Myös esimerkiksi kirjoihin uppoutuminen on samaa ilmiötä ja yleensä vanhempi ja lapsi löytävätkin yhdessä molemmille parhaiten toimivat tavat yhdessä oloon, Isosävi huomauttaa”

Vauva-lehden maaliskuun numerossa 3/2018 *Enää en panikoi, miten selviän* -artikkelin (s. 68-73) kirjoittaja Jenny Brandt pohtii jaksamistaan lapsiperhearjessa. Hän kertoo kokeneensa, että toinen lapsi syntyy aivan liian pian esikoisen jälkeen ja olleensa huolissaan siitä, miten saa aikansa riittämään molemmille lapsilleen. Esikoinen oli juuri täyttänyt vuoden, kun Brandt sai toisen lapsen.

”Synnytyksen jälkeisessä hormonimyrskyssä vetistelen esikoisen vauvakuvien äärellä ja murehdin yhteisiä menetettyjä hetkiämme: leppoisia kauppareissuja ja lukutuokioita, joissa kahdenkeskistä aikaa tuntui riittävän loputtomiin.”

Vaikka jutussa mainitaan lukuhetket vain yhdessä lauseessa, jo se ilmentää mielikuvaa lukuhetkistä vanhemman ja lapsen yhteisenä hetkenä, jolla on arvoa. Kirjoittaja on

huolissaan siitä, että toinen lapsi ei saa osakseen samanlaista hetkeä, koska kahden lapsen perheessä on enemmän kiirettä kuin yhden lapsen kanssa. Tekstissä lukuhetki on myös hetki lapsen kohtaamiselle.

Vauva-lehden kesä-heinäkuun numerossa 6-7/2018 *Kahdella kielellä* -artikkelissa (s. 76-79) haastatellaan Safaein perhettä, jossa vanhemmat ovat aluksi puhuneet kahdestaan englantia, mutta Suomeen muutettuaan suomesta on tullut kotikieli ja isän kieli persia on otettu arkeen mukaan myöhemmin. Perheen äiti mainitsee jutussa muun muassa, että heillä on paljon persiänkielisiä kirjoja, mutta hänestä ei ole niiden kanssa iloa, koska hän ei itse osaa persiaa. Vaikuttaa siis siltä, että hän kokee, että hänen puutteellinen kielitaitonsa on esteenä yhteiselle hetkelle kirjojen parissa. Vauva-lehden lokakuun numerossa 10/2019 Ymmärrä lasta -palstalla artikkeli *Muistiin merkitty* (s. 51) käsittelee lapsen muistin kehittymistä. Yhteiset lukuhetket mainitaan artikkelissa 2-vuotiaan kohdalla: ”Lukuhetket lapsen kanssa kehittävät niin muistia kuin puhetta: lapsi oppii eläytymään, kuvailemaan asioita ja painamaan niitä mieleensä.”

Vauva-lehden kesä-heinäkuun numerossa 6-7/2019 Käännekohta-palstan artikkeli *Tavallisen täydellistä* (s. 35-39) kertoo reumasairaana äidin Jonna Sibakowin tarinan. Hän siirsi reumalääkkeen aloitusta raskauden toivossa, mutta raskaaksi tulemiseen meni aikaa ja aika alkoi jo käydä vähiin terveyden tilan takia.

”Tavallinen arki lapsen kanssa voi tuntua joka päivä pieneltä ihmeeltä, jos sellaisesta on saanut pitkään vain haaveilla. Edelleen Jonna saattaa liikuttua kyyneliin istuessaan sängyn reunalla lukemassa iltasatua.”

Tässä tekstissä lukeminen viittaa yhteiseen hetkeen, jolla on suuri arvo ja johon liittyy suuri tunnelataus. Vauva-lehden syyskuun numerossa 9/2019 puhutaan isän ja lapsen suhteesta artikkelissa *Tilaa tulla isäksi* (s.22-25). Artikkelisiin haastatellut psykologi Leea Mattila sekä terveydenhoitaja Inkeri Orjo kumpikin mainitsevat isän ja lapsen yhteiset lukuhetket. Vauva-lehden joulukuun numerossa 12/2019 *Saimme lahjaksi aikaa* -artikkeli (s. 30-35) kertoo Johanna Lumpeesta, joka parani syövästä tuntemattoman luovuttajan kantasolujen ansiosta. Myös hänen haastattelussaan lukemiseen viitataan yhteisenä ilahduttavana tekemisenä:

”Johanna iloitsee siitä, että on iltaisin kotona lukemassa pojilleen iltasadut ja voi lähteä viikonloppuna kivaan lastentapahtumaan. -Kun elämä on meinattu ottaa pois, siitä osaa nauttia uudella tavalla.”

5.3.3 Lukeminen tiedonhankintana

Lukeminen mainitaan useassa artikkelissa tiedonhankinnan ja oman maailmankuvan laajentamisen välineenä. Toisinaan haastateltavat mainitsevat toivovansa, että olisivat lukeneet enemmän, jotta olisivat tienneet jostain aiheesta enemmän tai olisivat osanneet valmistautua paremmin. Lukemiseen viitataan tiedonhankintana kahdeksassa artikkelissa. Näistä viisi on Meidän perhe -lehdessä ja kolme Vauva-lehdessä.

Meidän perhe -lehden helmikuun numerossa 1-2/2018 Sanna Stellan esitellään kolumninsa (s. 82) yhteydessä henkilönä, joka ”on kolmen lapsen äiti, joka ei ole lukenut kasvatustapaa, mutta toisinaan ajattelee, että ehkä pitäisi”. Stellan kirjoittaa kolumnia kokemuksistaan lapsiperhearjesta. Meidän perhe -lehden maaliskuun numerossa 3/2018 *Ei tämä tapahdu minulle* -artikkelissa (s.62-66) Hanna Neuvonen kertoo kokemuksistaan parisuhdeväkivallasta. Jutussa mainitaan ystävä, joka on ”hakenut kirjahyllystään kirjan, joka on tarkoitettu oppaaksi perheväkivaltaa kokeville naisille.” Vaikka Neuvonen kertoo tunnistaneensa kirjasta monta kohtaa, hän on silti sitä mieltä, ettei aihe kosketa häntä. Kirjaa ei mainita nimeltä, mutta tekstissä kirjan ojentaminen rinnastuu avunannon eleeseen, ystävän yritykseen saada Neuvonen huomaamaan oma tilanteensa ja saamaan siitä tietoa.

Meidän perhe -lehden huhtikuun numerossa 4/2018 Pippa Laukka kertoo haastattelussaan *Kotona kaikki tunteet ovat sallittuja* (s. 58-60), että kirjoittaessaan tyttärensä linan kanssa nuorille suunnattua kirjaa hän kysyi nuorilta, mistä nämä haluaisivat lukea. Hän kertoo, että suosituimpia aiheita olivat lihasten erottuminen, vaikka vastaajat eivät olleet fitness-maailmasta.

Meidän perhe -lehden heinäkuun numerossa 7/2018 *Jokainen lapsi tarvitsee vähän seikkailua* -artikkelissa (s. 42) lastentarhanopettaja Vesa-Pekka Karinen kertoo

esikoululaisten kanssa tekemistään seikkailuretkistä, joilla on mm. etsitty kaupungin vanhinta kirjaa kirjaston varastosta. Tässä yhteydessä kirja, kuten muutkin seikkailuun innoittajat, on avain uteliaisuuteen ja tiedon äärelle. Se on väline, jonka tutustuttaa ympäristöön.

Meidän perhe -lehden maaliskuun numeron 3/2019 Käännekohta-palstalla *Aamutähneni*-artikkeli (s. 74-79) haastatellaan Aino Leppästä, joka on saanut tyttärensä Jennyn 17-vuotiaana. Tekstissä mainitaan lukeminen ja sillä viitataan tiedon hankintaan ja uuteen elämäntilanteeseen valmistautumiseen:

”Jälkeenpäin ajateltuna olisi ehkä kannattanut lukea jokin neuvolan suosittelema opus ennen vauvan syntymää. Minulla ei raskaana ollessani ollut hajuakaan, millaista vauvan kanssa tulisi olemaan. En esimerkiksi tiennyt, missä iässä vauvalle voisi antaa kiinteitä maisteltavaksi.”

Vauva-lehden huhtikuun numerossa 4/2019 *Kohti uutta arkea* -artikkelissa (s. 24-27) annetaan vinkkejä päivähoidon aloittamiseen ja vertaillaan eri vaihtoehtoja. Myös tässä yhteydessä lukemisella viitataan uuteen elämäntilanteeseen valmistautumiseen:

”Kun hoitopaikka on varmistunut, kannattaa lainata kirjastosta satukirjoja hoidon aloittamisesta ja päiväkotielämästä ja lukea niitä lapsen kanssa. Etukäteen voi myös käydä tutustumassa hoitopaikan tiloihin tai leikkimässä päiväkodin pihalla.”

Vauva-lehden lokakuun numerossa 10/2019 *Pian hän on täällä* -artikkeli (s. 10-17) käsittelee synnytykseen valmentautumista. Artikkelissa Valeäiti-blogin kirjoittaja Hanne Kettunen kertoo valmistautuneensa kolmanteen synnytykseensä ensimmäistä kertaa lukemalla synnytyksen kulusta. Faktojen tietäminen auttoi häntä paljon valmistautumisessa. Se auttoi häntä myös ottamaan entistä aktiivisemmän roolin synnytyksessä.

Vauva-lehden joulukuun numerossa 12/2019 *Kumpi kasvattaa paremmin?* -artikkelissa (s. 64-68) Ida Valpas pohtii hänen ja hänen puolisonsa kasvatustapojen eroja ja tilanteita, joissa nämä erot näkyivät.

”Ida Valpas vaali rutiineja ja sanoitti tunteita samalla kun puoliso tuhahteli kasvatusoppaille. Riidat ratkesivat, kun he oppivat puhumaan vanhemmuudesta.”

Artikkelissa mainitaan useaan otteeseen kasvatusoppaat ja niiden lukeminen. Kirjoja ei mainita tekstissä nimeltä. Mielestäni kasvatusoppaiden tuominen esille viittaa tässä yhteydessä kasvatuksen monipuoliseen tarkasteluun vastakohtana sille, että toistaisi suoraan omasta lapsuudestaan oppimiaan toimintatapoja.

5.3.4 Lukeminen identiteetin rakentamisen ja tunnetaitojen oppimisen välineenä

Monessa artikkelissa lukemisesta puhutaan oman identiteetin ja tunnetaitojen kehittymisen välineenä. Kirjojen ja tarinoiden kerrotaan auttavan tunnetaidoista erityisesti pelkojen lievittämiseen. Kirjat voivat auttaa vahvistamaan omaa kulttuurista identiteettiä, omaa minäkuvaa ja löytämään oma paikkansa maailmassa. Tähän liittyy myös luetunymmärtämisen taito. Lukemiseen viitataan tällä tavoin 11 artikkelissa. Näistä kaksi on Kaksplus-lehdessä, seitsemän Meidän perhe -lehdessä ja kaksi Vauva-lehdessä.

Kaksplus-lehden numerossa 1/2018 kirjailija Satu Rämön haastattelun *Islannissa ei eletä lapsen ehdoilla* (s. 46-47) kuvatekstissä kerrotaan, että Rämö haluaa lukea lapsilleen suomeksi, jotta suomen kieli säilyy. Tämä voi viitata niin kieli-identiteettiin kuin taitoon käyttää kieltä. Numeron 2/2018 artikkelissa *Syökö Netflix teatterin?* (38-39) pohditaan digisisältöjen vaikutusta lastenkulttuuriin, myös lukemiseen.

Meidän perhe -lehden elokuun numerossa 8/2018 on Italiassa asuvan kirjailija Vera Valan haastattelu (s. 58-60), jossa Vala kertoo Suomen ja Italian eroista. Hänen mukaansa Italiassa lapsi ei saa kulkea yksin minnekään. Tämän takia Vala vie tyttärtään karateen ja lukee hänelle tarinoita oman tiensä kulkijoista. Tässä lukeminen viittaa uusien näkökulmien löytämiseen ja oman identiteetin kehittymiseen. Marraskuun numerossa 11/2018 haastattelussa *Kirjat auttavat tietämään, mitä lapseni ajattelee* (s.66-68) kirjailija Jukka Itkonen toteaa, että yhteiset satuhetket ovat hyvä tilaisuus

mieltä oikeudenmukaisuutta ja vääryyttä. Lukeminen onkin hänen mukaansa hyvä tapa opetella sanomaan tunteet ääneen ja tarina hyvä paikka keskustella. Meidän perhe -lehden heinäkuun numerossa 7/2019 annetaan vinkkejä lapsen yökyläilyyn artikkelissa *Hyvää yötä!* (s.43-44). Tässä artikkelissa lukeminen liittyy perheen omiin rutiineihin ja lapsen ymmärrykseen siitä, mitkä tavat ovat oman perheen tapoja ja mitkä toisten:

”Lapselle on arvokasta tutustua erilaisiin perheisiin ja tapoihin. Maailma avartuu lapselle: kaikissa perheissä ei esimerkiksi luetakaan iltakirjaa, vaan heillä voi olla toisenlaisia tapoja.”

Vauva-lehden huhtikuun numerossa 4/2018 *Puhu vauvalle tunteista* -artikkelissa (s. 34-37) käsitellään pienen lapsen tunnetaitojen vahvistamista. Tässä yhteydessä mainitaan lukemisen merkitys:

”taide ja tarinat ovat hyvä tapa tutustua tunteisiin. Vauvalle kannattaakin lukea satuja alusta asti. Yhteisissä lukuhetkissä on arvokasta jo se, että rauhoitutaan lähekkäin yhteisen elämyksen äärelle.”

Meidän perhe -lehden toukokuun numerossa 5/2019 Puheenaihe -palstalla (s. 6) on ohjaaja Jonas Berghällin haastattelu, jossa hän kertoo olevansa huolissaan poikien ja miesten yksinäisyydestä. Hän yhdistää tähän myös huolensa poikien lukutaidosta, sillä ero poikien ja tyttöjen lukutaidon välillä on hänen mukaansa valtava ja se vaikuttaa kaikkeen, koulutusmahdollisuuksista sosiaalisiin suhteisiin.

Meidän perhe -lehden toukokuun numerossa 5/2019 on muusikko Astrid Swanin haastattelu *Äiti on tässä* (s. 26-30), jossa hän kertoo sairastumisestaan ja siitä, kuinka halusi käsitellä kuolemanpelkoa lukemalla lapselleen satuja, joissa päähenkilöt olivat menettäneet vanhempansa tai joistain muusta syystä perheettömiä. Sadut antoivat keinon lähestyä sitä, millä tavalla vanhempien rakkaus voi voittaa kuoleman. Mielestäni tässä yhteydessä lukeminen viittaa tulevaan valmistautumiseen ja ymmärryksen lisäämiseen. Satuhahmot ovat esikuvia lapselle ja antavat turvaa selvitä vaikeasta tilanteesta. Lukemalla voi käsitellä tunteita, joita vaikea tilanne herättää. Kesäkuun numerossa 6/2019 Muusikko Samae Koskinen kertoo haastattelussaan *Isä peloton* (s.22-26) käyvänsä esikoisensa kanssa kirjastossa. Koskinen on käsitellyt esikoisensa kanssa kirjojen avulla pelottavia asioita, kuten kuolemaa ja pikkusisaruksen syntymää.

Lokakuun numerossa 10/2019 s. 47-48 *Totuta lapsi eläimiin* -artikkelissa kerrotaan, mistä lapsen eläinpelko kumpuaa ja mitä sille voi tehdä. Apukeinona mainitaan lukeminen:

”Monet lapset samastuvat saduissa ja tarinoissa mieluummin eläin- kuin ihmishahmoihin. Lapsen kiinnostusta kirjojen eläimiin kannattaa käyttää hyödyksi pelon suitsemisessa. Lainatkaa kirjastosta iltasatukirja lempeästä koirasta tai neuvokkaasta kissasta.”

Vauva-lehdessä lokakuun numerossa 10/2018 *Hyvässä hoidossa* -artikkelissa (s. 78-81) vanhemmat kertovat ajatuksiaan kotihoidosta ja päiväkodista. Jutussa mainitaan ohimennen, että perheen lapsi pääsi eroon ukkosen pelosta, kun kotona luettiin sääk kirjoista, miten salamet syntyvät ja mistä ukkosessa on kyse.

Vauva-lehden helmikuun numerossa 1-2/2019 artikkeli *Voiko se olla jo uhmaa?* (s. 30-33) käsittelee lapsen uhmaikää. Tekstin lopussa mainitaan, että ”kirjastosta kannattaa kysyä vinkejä kirjoista, jotka opettavat käsittelemään tunteita.”

5.3.5 Mekaaninen lukutaito

Lukemiseen viitataan lukutaidon kehittymisen kontekstissa kahdessa artikkelissa, jotka ovat kummatkin Meidän perhe -lehdessä.

Meidän perhe -lehden maaliskuun numerossa 3/2018 Lue meille äitikulta -blogin kirjoittaja Tiia Aaltosen teksti *Lukemisen salat* (s. 67) esittelee lyhyesti lukutaidon alkeita. Meidän perhe -lehden huhtikuun numerossa 4/2018 Terveys-palstalla artikkeli *Suojaa lapsen näköä* (s. 46) kertoo jo alaotsikossaan, että ”myös silmille on tärkeää, että ruudun vaihtaa välillä kirjaan.” Artikkelissa kerrotaan lasten silmäongelmista. Artikkelin mukaan kirjojen ja lehtien lukeminen on silmille ruutua parempi vaihtoehto, sillä silmä vaihtaa tarkennusetaisyyttä automaattisesti sivua käännettäessä. Lukeminen ja lukemaan oppiminen voivat hidastua, jos lapsella on hoitamaton piilokarsastus, koska tällöin rivit, kirjaimet ja numerot hyppivät tai näkyvät kahtena.

5.3.6 Kirja esineenä

Muutamassa artikkelissa viitataan kirjoihin esineenä ja lukemiseen leikkimisenä. Tällöin on artikkeleissa kyse lapsista, jotka ovat vielä niin pieniä, että eivät osaa lukea, mutta leikeissään matkivat kirjan käyttöä. Tällaisia viittauksia on neljässä artikkelissa. Näistä kolme on Meidän perhe -lehdessä ja yksi Vauva-lehdessä.

Meidän perhe -lehden elokuun numerossa 8/2018 *Puhu minulle* -artikkeli (s. 35-36) käsittelee lapsen puheen kehittymisen viivästymistä sekä keinoja, joilla lapsen puheen kehittymistä voi tukea. Tekstissä mainitaan muun muassa kirjan katselun olevan hyvä keino tukea puheen kehitystä. Tekstissä suositellaan, että kirja valitaan lapsen kiinnostuksen mukaan. Kirjan eduksi mainitaan se, että sanojen kohde on annettu jo valmiiksi kirjan kuvina.

Meidän perhe -lehden marraskuun numerossa 11/2018 *Hitaasti lämpiäviä* -artikkeli (s. 45-46) käsittelee arasti ja ujosti uusiin tilanteisiin suhtautuvia lapsia sekä sitä, miten tällaisia lapsia voi kannustaa. Tekstissä mainitaan, että ”kyläilyä voi helpottaa myös se, että lapsi saa ottaa mukaansa jonkin oman kirjansa tai lelunsa”. Tässä yhteydessä kirja viittaa tuttuun esineeseen, jonka läsnäolo tuo lapselle turvaa. Lisäksi lukeminen tai kirjalla leikkiminen antaa lapselle mahdollisuuden keskittyä johonkin omaan tuttuun tekemiseen vieraassa ympäristössä.

Meidän perhe -lehden kesäkuun numerossa 6/2019 muusikko Ida Elina kertoo vauva-arjestaan haastattelussaan *Nyt olen tajunnut, miten paljon hyvää maailmassa on* (s. 46-48). Hän kertoo leikkineensä tyttärensä kanssa paljon hippaa ja ”lukeneensa” kirjoja. Ida Elina kertoo, että hänen tyttärelleen on tärkeinä saada kääntää sivuja. Näin pienen lapsen lukeminen onkin vielä leikkimistä, mutta samalla lapsi opettelee kirjan käyttöä ja lukemisen ideaa.

Vauva-lehden elokuun numerossa 8/2018 *Lähde mukaan leikkiin!* -artikkelissa (s. 40-41) kerrotaan tärkeistä taidoista, joita lapsi opettelee leikkiessään. Jutussa tarkastellaan leikkiä 3 kk ikäisen, 6 kk ikäisen ja 1 -vuotiaan lapsen kehityksen näkökulmasta. 3 kk lapsen kohdalla artikkelissa sanotaan ”Vauva tutustuu leluihin kaikilla aisteillaan. Anna

pieniin käsiin helistin, värikäs rapiseva kirja tai vaikka lusikka, jota on turvallista imeskellä.” Tässä yhteydessä kyse on enemmän kirjasta esineenä kuin sen tarjoamasta tarinallisesta sisällöstä.

5.3.7 Lukemiseen liittyy ulkopuolelta asetettuja odotuksia tai arvostuksia

Muutamassa artikkelissa lukeminen näyttöytyy toimintana, johon liittyy ulkopuolelta asetettuja odotuksia tai arvostuksia. Tällaisia viittauksia on kolme: yksi Kaksplus-lehdessä ja kaksi Meidän perhe -lehdessä.

Kaksplus 8/2019 Marraskuun äiti -palstalla on näyttelijä Marja Salon haastattelu (s. 15), jossa Marja mainitsee kannustavansa lapsiaan lukemaan rahan avulla: ”Maksan heille siitä, että he lukevat. Jos lapset tarvitsevat rahaa esimerkiksi Pokemon-kortteihin, niin lukeminen on se keino, millä he tienavat eurot niihin.”

Meidän perhe -lehden joulukuun numerossa 12/2019 artikkelissa *Onko pakko leikkiä?* (s. 60-64) pohditaan aikuisen haluttomuutta osallistua lapsen leikkiin, vaikka yhdessä leikkimisestä olisi hyötyä lapsen kehitykselle. Artikkelissa siteerataan Pekka Haaviston muistelmia:

””Äiti ei oikein pitänyt leikkivistä ja mekastavista lapsista. Meidän toivottiin mieluummin keskittyvän kirjoihin. Kun eräänä vuonna toivoin rumpuja joululahjaksi, luulen, että sitä toivomusta ei koskaan toimitettu joulupukille”, kirjoittaa ulkoministeri Pekka Haavisto muutama vuosi sitten ilmestyneessä kirjassaan *Lipunnosto ja räätälin viisaus*.”

Meidän perhe -lehden joulukuun numerossa 12/2019 Käännekohta-palstalla artikkelissa *Päätin, että kaikki menee hyvin* (s. 66-71) totaaliyksinhuoltaja Maarit Saastamoinen kertoo, millaista oli, kun häneltä löytyi aivokasvain:

”Ennen leikkausta Maarit kirjoitti kaiken varalta Miskalle kirjeen. Kirjeessä hän kertoi, kuinka tärkeä Miska oli ja kuinka paljon hän tätä rakasti. Mukaan tuli pitkä lista elämänohjeita: pienempien puolta tulisi pitää, ketään ei saisi kiusata, luontoa ja ihmisiä tulisi kunnioittaa ja kirjoja lukea. Pitäisi uskaltaa olla oma itsensä, eikä mennä joukon mukana.”

Katkelmasta näkyy, että lukeminen on yksi niistä arvoista, jota Maarit haluaa välittää pojalleen Miskalle, joka on tuolloin puolitoistavuotias.

5.3.8 Lukeminen artikkelien yhteydessä olevissa valokuvissa

Tässä luvussa tarkastelen lyhyesti, miten lukeminen näkyy artikkelien yhteydessä olevissa valokuvissa. Lähes kaikki näistä tapauksista ovat henkilöhaastatteluita. Tällaiset lukemiseen ja kirjoihin liittyvät kuvat voidaan jakaa karkeasti kuviin, joissa luetaan; kuviin, joissa vietetään aikaa kirjojen ääressä sekä kuviin, joissa kirjat ovat keskeisesti esillä, mutta niitä ei lueta.

Monen haastattelun yhteydessä olevassa kuvassa luetaan. Haastattelussa ei välttämättä puhuta lainkaan lukemisesta tai lukeminen mainitaan ohimennen, esimerkiksi kuvatekstissä. Toisaalta se, että haastateltava tekee kuvassa jotain itselleen mielekästä, kuten lukee, avaa haastateltavasta olennaisen yksityiskohdan. Tällaisia artikkeleita on yhteensä 13. Näistä neljä on Kaksplus-lehdessä, seitsemän Meidän perhe -lehdessä ja kaksi Vauva-lehdessä.

Esimerkiksi Meidän perhe -lehden heinäkuun numeron 7/2019 Elsan kaksi kotia -artikkeli (s.10-16) kertoo Elsasta, joka asuu vuoroviikkoina isän ja äidin luona. Artikkelissa puhutaan vuoroviikkoasumisesta myös yleisemmällä tasolla. Kuvassa (s. 11) Elsa lukee Supermarsu-kirjaa. Artikkelissa ei muuten puhuta lukemisesta, mutta Elsa kertoo, että hänen mielestään turhauttavia hetkiä vuoroviikkoasumisessa ovat olleet ne, kun avaimet ovat unohtuneet toiseen kotiin, tai ”kesken ollut lempikirja onkin lojunut toisen kodin yöpöydällä”. Tässä yhteydessä kirja viittaa arjen rutiineihin.

Kaksplus-lehden numerossa 10/2018 Meidän tarina -palstalla artikkeli *Raskaus oli pelastus* (s.44-47) kertoo Pinjasta, joka käytti vuosia alkoholia ja huumeita päivittäin. Hänen elämänsä suunta kuitenkin muuttui, kun hän sai 19-vuotiaana tietää olevansa raskaana. Entistä elämää ei ollut helppo jättää taakseen. Tekstissä henkilöistä puhutaan anonyymisti ja juttua varten nimet ovat muutettu. Kuvassa (s. 44) Pinja istuu kahden

lapsensa kanssa sängyllä lukemassa Tatun ja Patun avaruusseikkailua. Kirja peittää henkilöiden kasvot niin, että heitä ei tunnisteta. Kuvassa kirja mielestäni symboloi myös yhteistä hetkeä kirjan äärellä, ja artikkelin aiheen yhteydessä sitä, että vaikeuksista huolimatta Pinjalla on yhä lapsensa ja tahto pitää heistä huolta. Kirja ei ole siis sinänsä kirjavinkki vaan edustaa yhteisen lukemisen arvoa.

Muutaman artikkelin kuvituksessa vietetään aikaa kirjojen äärellä, vaikka niitä ei varsinaisesti kuvassa luetakaan. Kuvissa voidaan esimerkiksi valita luettavaa tai keskustella kirjoista. Tällaisia kuvia on kuuden artikkelin yhteydessä. Näistä kolme on Kaksplus-lehdessä ja kolme Meidän perhe -lehdessä.

Meidän perhe -lehden joulukuun numerossa 12/2018 *Pistoja ja kolkutusta* -artikkeli (s. 10-16) käsittelee tilanteita, joissa isät tuntevat huonoa omatuntoa. Tekstissä ei puhuta lukemisesta, mutta kuvassa (s. 12) perheen isä viettää kahden lapsensa kanssa aikaa kirjojen äärellä. Kuvassa jokaisella on oma kuvakirja kädessä ja näyttää siltä, että he keskustelevat niistä. Samassa numerossa on myös sarjakuvataiteilija Lauri Ahtisen haastattelu *Kolmen elämän koti* (s. 54-58), jossa hän kertoo kodistaan. Kuvissa näkyy kirjahyllyjä ja kirjoja. Kuvassa (s. 56) Lauri näyttää keskustelevan tyttärensä kanssa kirjasta makuuhuoneessa. Kuvatekstissä sanotaan: ”Lauri ammentaa kirjoihinsa oman elämänsä havaintoja. Intohimoisena pyöräilijänä hän on piirtänyt lastenkirjaan laatikkopyörän. Itserakennetun pyörän paikka on makuuhuoneessa.” Kuvatekstistä ei käy ilmi, onko kyseinen kirja kuvassa näkyvä kirja, mutta polkupyörä näkyy kuvassa.

Tämän lisäksi parin artikkelin kuvissa kirjat näkyvät keskeisessä osassa, mutta niitä ei lueta kuvissa. Ne ovat värikäs osa sisustusta tai rekvisiittaa. Meidän perhe -lehden heinäkuun numerossa 7/2018 *Kodista, älä sisusta* -artikkeli (s. 46-51) kertoo bloggaaja ja toimittaja Hanne Valtarin värikkään ja käytännöllisen kodin tavaroista. Haastattelun kuvituksessa lastenkirjat ovat näkyvässä asemassa ja helposti saatavissa. Esimerkiksi sängynlaitaan on kiinnitetty pyörän kori, joka on näppärä kirjateline. Jutussa ei mainita kirjoja, mutta kuvatekstissä kerrotaan, että Valtari mielellään lukee, kun lapset leikkivät. Kaksplus-lehden numerossa 10/2018 *Muoti-palstalla* (s. 50-53) muotikuvien

rekvisiittana on käytetty kirjoja: lapset seisovat isojen kirjapinojen päällä muotivaatteissaan. Mitään lukemiseen viittaavaa ei kuitenkaan mainita.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan kirjojen ja lukemisen näkyvyyttä Kaksplus-, Meidän perhe- ja Vauva-lehdessä vuosina 2018 ja 2019. Aineistoa tarkastellaan sekä määrällisesti että laadullisesti ja ensisijaisesti siitä lähtökohdasta käsin, jossa mainittu kirja tekstissä esiintyy.

Lasten- ja nuortenkirjojen osuus kaikista nimeltä mainituista kirjoista on Kaksplus- ja Meidän perhe -lehtien kohdalla merkittävä. Sen sijaan Vauva-lehdessä aikuisille suunnatut kirjat saavat lasten- ja nuortenkirjoja enemmän näkyvyyttä. Suurin osa mainituista lasten- ja nuortenkirjoista esitellään lehdissä vain lyhyesti. Kaksplus-lehdessä nimeltä mainituista kirjoista (151 kpl) lähes kaksi kolmasosaa (62%) on lasten- ja nuortenkirjoja (94 kpl) vuonna 2018. Näistä yli puolet (55%) on kirjaesittelyitä. Vuonna 2019 lasten- ja nuortenkirjoja (56 kpl) on hieman yli kaksi kolmasosaa (69%) nimeltä mainituista kirjoista (81 kpl). Näistä suurin osa (89%) on kirjaesittelyitä. Kirjamainintojen kokonaismäärä siis laski, mutta lastenkirjojen osuus kasvoi hieman. Kaikki Kaksplus-lehdessä nimeltä mainitut kirjat on listattu taulukkoihin K1 ja K2 (liite 1 ja liite 2).

Meidän perhe-lehdessä nimeltä mainituista kirjoista (75 kpl) on lasten- ja nuortenkirjoja (52 kpl) yli kaksi kolmasosaa (69%) vuonna 2018. Yli kolme neljäsosaa (78%) kaikista mainituista lasten- ja nuortenkirjoista on kirjaesittelyjä. Vuonna 2019 lasten- ja nuortenkirjoja (46 kpl) on puolet kaikista lehdessä nimeltä mainituista kirjoista (91 kpl). Näistä lasten- ja nuortenkirjoista reilusti yli puolet (60%) on kirjaesittelyjä. Lista Meidän perhe -lehdessä nimeltä mainituista kirjoista on taulukoissa M1 ja M2 (liite 3 ja liite 4).

Vauva-lehdessä nimeltä mainituista kirjoista (37 kpl) alle puolet on lasten- ja nuortenkirjoja (17 kpl). Näistä lasten- ja nuortenkirjoista kolme neljäsosaa (75%) on kirjaesittelyjä. Vuonna 2019 Vauva-lehdessä mainituista kirjoista (30 kpl) kolmasosa on lasten- ja nuortenkirjoja (10 kpl). Näistä suurin osa (7 kpl) on kirjaesittelyitä. Kaikki Vauva-lehdessä nimeltä mainitut kirjat ovat taulukoissa V1 ja V2 (liite 5 ja liite 6). Tässä tutkimuksessa tarkastelluista kolmesta lehdestä vähiten kirjat olivat näkyvillä Vauva-lehdessä. Haastattelemani lehden tuottaja toteaa, että kirjat eivät ole suuri

painopistealue lehdessä (Huolman 2020). Kuitenkin lehden tavoitteena on esitellä monipuolisesti eri kustantajien kirjoja, ja tämä tavoite näyttää toteutuvan myös tämän tutkimuksen aineiston valossa. Myös muissa tutkituissa lehdissä nimeltä mainitut kirjat edustavat monipuolisesti eri kustantajia. Suurimmat kustantajat saavat tosin eniten näkyvyyttä kirjoilleen.

Tässä tutkimuksessa havaittiin, että Kaksplus-, Meidän perhe - ja Vauva-lehdissä nimeltä mainitut kirjat voidaan jakaa suoriin kirjavinkkeihin ja välillisiin kirjavinkkeihin sen mukaan, millaisessa yhteydessä ne lehdissä mainitaan. Suorissa kirjavinkeissä kirja on tekstin huomion keskipisteenä. Nämä ovat usein kirjaesittelyitä ja ovat palstoilla, joissa esitellään kirjoja tai muita tuotteita. Lisäksi niitä on lyhyissä haastatteluissa, joissa kirjan tekijää haastatellaan kirjoittamastaan kirjasta.

Välillisiä kirjavinkkejä on lehden sellaisessa toimitetussa sisällössä, jonka ensisijainen tarkoitus ei ole esitellä kirjoja. Pääosin tämä tarkoittaa lehtien pitkiä tietosisältöisiä artikkeleita sekä henkilöhaastatteluita. Tutkimuksessa havaittiin, että välilliset kirjavinkit voidaan teemoitella edelleen artikkeleissa lähteinä käytettyihin kirjoihin, haastatellun asiantuntijan kirjoittamiin kirjoihin, lisätietoa antaviin kirjoihin, keskustelun tueksi suositeltuihin kirjoihin sekä kirjallisuusesimerkkeinä mainittuihin kirjoihin. Lisäksi henkilöhaastatteluissa mainitut kirjat eli niistä saatavat välilliset kirjavinkit voidaan jakaa haastateltujen kirjoittamiin kirjoihin tai kirjoihin, joihin haastateltavalla on jokin muu yhteys, haastateltavan perheessä luettuihin kirjoihin sekä haastateltavan itse lukemiin kirjoihin. Lisäksi havaittiin, että välillisiä kirjavinkkejä voi saada haastatteluista, joissa kerrotaan kirjoista, joita ei mainita nimeltä, kirjasitaateista sekä toimituksen muussa yhteydessä mainitsemista kirjoista.

Lukeminen näkyy tutkimukseen valituissa lehdissä monin tavoin. Lukemisesta puhuttaessa ei välttämättä mainita kirjoja nimeltä. Tutkimuksessa havaittiin, että myös lukemiseen liittyvät viittaukset voidaan teemoitella sen mukaan, millä tavalla ja missä merkityksessä lukemisesta artikkelissa puhutaan. Lukeminen voi olla rentoutumista, tai se voi viitata perheen yhteiseen hetkeen vaikkapa iltasadun muodossa. Lukeminen voi viitata tiedonhankintaan tai se voi olla oman identiteetin rakentamisen ja tunnetaitojen

oppimisen väline. Lukemisesta voidaan puhua mekaanisena taitona ja kirjasta voidaan puhua esineenä. Lukemiseen voi myös liittyä ulkopuolelta asetettuja odotuksia tai arvostuksia. Lisäksi lukeminen voi näkyä myös artikkelien yhteydessä olevissa kuvissa, pääosin henkilöhaastatteluissa. Koska tämä tutkimus keskittyy kirjainintoihin ja lukupuheeseen, käsitellään lehtien valokuvissa näkyvää lukemista vain kevyesti.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan kirjojen näkyvyyttä tutkimukseen valituissa lehdissä niiden toimitetussa sisällössä. Tutkimuksessa ei kuitenkaan oteta kantaa lehtien toimittajien tekemiin valintoihin siitä, mainitsevatko he kirjan nimeltä kirjoittamassaan artikkelissa. Tarkoitan tällä sitä, että haastateltava voi kertoa haastattelussa lukevansa mielellään lapselleen perinteisiä satuja, kuten Punahilkkaa. Kirjoittaessaan artikkelia toimittaja kuitenkin arvioi, onko tekstissä tarpeellista mainita Punahilkkaa nimeltä. Äänikirjasovellusta arvioitaessa taas artikkelissa voidaan mainita, että automatkan sujuu mukavasti, kun takapenkkiäiset voivat kuunnella Risto Rappääjää. Yhtä hyvin voitaisiin sanoa, että automatkan sujuu mukavasti lastenkirjoja kuunnellen. Tässä tutkimuksessa huomio kiinnittyy niihin tilanteisiin, joissa kirja mainitaan tekstissä nimeltä. Toki luvussa 5.3 Kirjat ja lukuharrastus tarkastellaan myös tilanteita, joissa puhutaan lukemisesta, vaikka kirjoja ei mainittaisikaan nimeltä. Tässäkään yhteydessä ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, *miksi* kirjaa ei mainita nimeltä. Tähän asiaan paneutuminen olisikin jo toinen tutkimus.

Tässä tutkimuksessa keskitytään painettuihin julkaisuihin. Sekä Otavamedian Kaksplus-lehdellä että Sanoman Meidän perhe- ja Vauva-lehdellä on myös runsaasti sisältöä verkossa. Kaksplus-lehti siirtyi vuoden 2020 alusta kokonaan verkkoon. Tämä tarjoaa mahdollisuuden jatkotutkimukselle, jossa voitaisiin selvittää, miten kirjat ja lukeminen näkyvät näillä alustoilla julkaistavissa teksteissä. Voidaanko nämä viittaukset kenties teemoitella samalla tavoin kuin tässä tutkimuksessa käsitelty aineisto? Molemmilla sivustoilla on tuotetun sisällön lisäksi keskustelupalstat. Jatkotutkimuksessa voitaisiin lisäksi selvittää, miten kirjat ja lukeminen näkyvät näillä keskustelupalstoilla ja millä tavoin tämä näkyvyys mahdollisesti eroaa sivustojen toimitetusta sisällöstä. Haastatteleman (ks. myös Liite 15) Kaksplus-, Meidän perhe- ja Vauva-lehden tuottajat

pitävät tärkeänä, että lasten- ja nuortenkirjallisuutta nostetaan esille. Koska he lehden tekijöinä vaikuttavat lehden sisältöön, voi uskoa kirjallisuusaiheista sisältöä olevan tarjolla lehdissä jossain muodossa jatkossakin.

LÄHTEET

- Aikakausmedia (2019). Kansallinen mediatutkimus. Verkkosivusto. Viitattu 20.11.2019
<https://www.aikakausmedia.fi/tietoa-tutkimuksia/kansallinen-mediatutkimus/>
- Cremin, T., Mottram, M., Collins, F., Powell, S., & Safford, Kimberly. (2014). *Building communities of engaged readers : reading for pleasure* . London: Routledge.
- Heikkilä, T. (2014). Tilastollinen tutkimus. 9., uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- Howard, V. (2011). The importance of pleasure reading in the lives of young teens: Self-identification, self-construction and self-awareness. *Journal of Librarianship and Information Science*, 43(1), 46–55.
- Huolman, S. (2020). Vauva-lehden tuottaja, Sanoma Media Finland oy.
Sähköpostihaastattelu 16.4.2020.
- Hurtig, E. (2020). Kaksplus-lehden tuottaja tutkimuksen kohdevuosina, Otavamedia Oy.
Sähköpostihaastattelu 21.4.2020.
- Kirjakauppaliitto (2019). Mitä Suomi lukee? Verkkosivusto. Viitattu 23.11.2019.
<https://kirjakauppaliitto.fi/kirja-ala-suomessa/mita-suomi-lukee/>
- KMT 2018. Kansallinen mediatutkimus 2018. Media Audit Finland.
- Korolainen, T. (2018). Lastenkirjallisuus aikakauslehdissä: Ei-oota, puffeja, mainoksia...
Onnimanni, 2018 (1-2) 4-10
- Leino, K., Nissinen, K., Puhakka, E., Rautopuro, J. (2017). Lukutaito luodaan yhdessä. Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2016). Jyväskylä Koulutuksen tutkimuslaitos <https://ktl.jyu.fi/fi/julkaisut/julkaisuluettelo-1/julkaisujen-sivut/2017/PIRLS%202016%20RAPORTTI.pdf>
- Leino, K., Ahonen, A. K., Hienonen, N., Hiltunen, J., Lintuvuori, M., Lähteinen, S., Lämsä, J., Nissinen, K., Nissinen, V., Puhakka, E., Pulkkinen., Rautopuro, J., Sirén, M., Vainikainen, M., Vettenranta, J. (2019) PISA 2018 ensituloksia – Suomi parhaiden joukossa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:40
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-678-2>

- Martucci, K. (2016). Shared storybook reading in the preschool setting and considerations for young children's theory of mind development. *Journal of Early Childhood Research*, 14(1), 55–68.
- Mediakortit (2018). Mediakortit. Verkkosivusto www.mediakortit.fi
- Moisio, H. (2020). Meidän perhe -lehden tuottaja, Sanoma Media Finland Oy. Sähköpostihaastattelu 8.4.2020.
- Nikolajeva, M. (2013). Picturebooks and Emotional Literacy. *Reading Teacher*, 67(4), 249–254.
- Otava (2019). Kustannusosakeyhtiö Otava. Verkkosivusto. <https://otava.fi/kustantamo/otava/>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu 18.03.2020.)
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. (2015). Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Sanoma Media Finland (2019) Tuotteet. Verkkosivusto. <https://sanoma.fi/tietoa-meista/tuotteet/>
- Santos, R., Fettig, A., & Shaffer, L. (2012). Helping Families Connect Early Literacy with Social-Emotional Development. *Young Children*, 67(2), 88–93.
- Sullivan, A. (2015). The Life-Long Benefits of Reading for Pleasure. *The School Librarian*, 63(1), 5–6.
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos.). Helsinki: Tammi.

LIITE 1: TAULUKKO K1

Kaksplus-lehdessä vuonna 2018 mainitut kirjat

Kaksplus	Kirjan tiedot	Suora kirjavinkki	Väliilinen kirjavinkki	Lasten- tai nuortenkirja	Aikuisten kirja
1/2018	Mauri Kunnas: Sankareiden puuhakirja	X		X	
	Risto Räppääjä ja väärä Vincent	X		X	
	Richard Scarry: Puuhakas päivä	X		X	
	Suomalainen vauvakirja		1		X
	Unihiekkaa etsimässä		10		X
	Pehmeä matka höyhensaarille		10		X
	Susanna Erätuli: Etsijän kirja		7		X
	Kaisa Jaakkola: Reipas, rakas raskaus	X			X
	Eve Hietamies: Yösyöttö	X			X
	Reuhurinne		9	X	
	Onneli ja Anneli		9	X	
	Satu Rämö: Islantilainen kodinonni – perhe-elämää viikinkien malliin		7		X
2/2018	Astrid Lindgren: Saariston lapset		11	X	
	Astrid Lindgren: Eemeli		11	X	
	Sven Nordquist: Viiru ja Pesonen		11	X	
	Ronja Ryövärintytär		11	X	
	Mauri Kunnas: Yökirja		11	X	
	Astrid Lindgren: Mio poikani Mio		11	X	
	Risto Räppääjä		11	X	
	Tatu ja Patu		11	X	
	Lasse-Maijan etsivätoimisto		5	X	
	Pirjo Ervasti, Timo Harju ja Pia Marttala: Satu kameleontille		11		X
	Tuire Siiriäinen ja Tom Percival: Pullopostia	X		X	
	Katri Tapola ja Karoliina Pertamo: Tuttityttö ja peukalopoika	X		X	
	Jenni Erkintalo ja Reka Kiraly: Talon kulman takana	X		X	
	Jan Pienkowski: Kummitustalo	X		X	
	Kirsi Poutanen ja Johanna Luoma-Tuominen: Tapahtuipa Tarnalassa	X		X	

	Anna-Mari Kuusela ja Matias Teittinen: Räyhä Ravun kiukkupuuska	X		X	
	Marcus Pfister: Aina ei voi voittoa, Sateenkaarikala	X		X	
	Anthony Ubaud: Suuria unelmia		2		X
	Keho on leikki – avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä		3		X
	Peppi Pitkätossu		9	X	
	Punahilkka		9	X	
3/3018	Miinan Supinen: Kokkiklubi – maailman paras pizza	X		X	
	Saija Sitolahti: Kukkakirja	X			X
	Tove Jansson: Sanojen lahja		11		X
	Meri-Tuuli Väntsi, Pipsa Hurmerinta: Samassa liemessä		7		X
4/2018	Ti-ti Nallen suuri satukirja		6	X	
	Satu Rämö: Islantilainen kodinonni – Perhe-elämää viikinkien malliin		11		X
	Saariston lapset		5	X	
	Amy Hest & Jenni Desmond: Saman tähtitaivaan alla	X		X	
	Anssi Keränen: Lossi-Lassi Etelänavalla	X		X	
	Ingrid Flygaren: Putti on paras	X		X	
	Jenna ja Noora Kunnas: Hämärävaarit	X		X	
	Maikki Harjanne: Minttu ja kanavaljaat	X		X	
	Anuska Allepuz: Se on minun!	X		X	
	Pia Perkiö & Pia Sakki: Siilin satupuu	X		X	
	Jaana Parikka, Niina Halonen-Malliarakis ja Anita Puustjärvi: Vaikeudesta voimaksi		1		X
	Pienet tutkijat - Ihmeellinen kehoni	X		X	
	Tutki! Kakkaa	X		X	
	Potalla	X		X	
	Irene Naakka: Hullu kuin äidiksi tullut – äitiyden pilvilinnat ja todellisuus		7		X
	Anu Ranta: Vanhanajan huonekasvit	X			X
	Marianna Stolbow: Rakastamisen taito		2		X
5/2018	Ällö eläinkirja		11	X	
	Harry Potter		11	X	
	Supermarsu		11	X	
	Ella		11	X	
	Don Rosa: Aku Ankka		11	X	
	Lukupalat-sarja		11	X	
	Maisa		11	X	
	Puppe		11	X	
	Onni		11	X	
	Kepler		11	X	
	Tärkeitä tietoja eläimistä		11	X	

	Jukka-Hukka -tunnetaitokirjat		11	X	
	Emilia Vuorisalmi: Sekaisin lovesta		7		X
	Avril McDonald: Jukka Hukka -sarja	X		X	
	Marjatta Kureniemen satuja ja runoja: Toivoisin, että asuisin kuussa		11	X	
	Reetta Koivisto: Mestariippiirros – Keskosen oma vauvakirja	X			X
	Muumi vauvakirja	X			X
	Mauri Kunnas: Vauvakirja	X			X
	Elina Linnolahti: Suloinen tarina sinusta	X			X
	Nana Sironen ja Urpu Strellman: Vekarakas	X			X
	Virpi Kri ja Eila Rikkinen: Kultainen vauvakirja	X			X
	Ainoa Graphic Design: Oot niin ihana	X			X
	Sanna Tuovinen: Satuhieronta – Läsnaolevan kosketuksen ja sadun taikaa		1		X
	Hannele Törrönen: Vauvan kanssa vanhemmaksi		2		X
	Maja Säfström: Fantastiska fakta om djur		6	X	
	Anni Lehti, Minna Vauhkonen ja Anja Mahrenholz: Naperosta nautiskelijaksi		7		X
6/2018	Vera Salmi: Puluboi ja poni -sarja		6	X	
	Vera Salmi: Päiväkoti Heippakamu		6	X	
	Vera Salmi: Mauri-sarja		6	X	
	Anna-Karin Garhamn: Ruu lentomatalla	X		X	
	Ville Hytönen & Mira Mallius: Brontosurus Beppe	X		X	
	Antti Ollikainen: Tsuum!	X		X	
	Kaisa Happonen & Anne Vasko: Mur ja mustikka	X		X	
	Inka Nousiainen & Satu Kettunen: Olematon Olga	X		X	
	Maija ja Anssi Hurme: Varjostajat	X		X	
	Riikka Jäntti: Pikku hiiren puolukkamatka	X		X	
	Ella Brigatti: Sängynalus kansa		8	X	
	Jenni Pääskysaari: Sinä olet...		11	X	
	Risto Rappääjät		9	X	
	Pekka Töpöhännät		9	X	
	Harry Potterit		9	X	
7/2018	Timothy Knapman: Rakenna ja leiki – lentokenttä	X		X	
	Jani Toivola: Kirja tytölleni		11		X
	Paula Noronen: Supermarsun rohkeuskirja		6	X	
	Eve Hietamies: Yösyttö	X			X
	Eve Hietamies: Tarhapäivä	X			X
	Eve Hietamies: Hammaskeiju	X			X
	Satu Rämö: Islantilainen kodinonni	X			X
	Katie Kirby: Kuppi nurin	X			X

	Kuosmanen, Kurkio, Mahlberg, Ruoho-Petterssin, Serenius-Sirve: Perhekoulun käsikirja – käytännön opas vanhemmille		1		X
	Astrid Lindgren: Ronja Ryövärintytär		9	X	
8/2018	Kaisa Jaakkola: Palaudu ja vahvistu		7		X
	Kaisa Jaakkola: Hyvän olon hormonidieetti		7		X
	Kaisa Jaakkola: Reipas rakas raskaus		7		X
	Harri Hertell: Pelotta		7		X
	Harri Hertell: Kunnes opin kävelemään		7		X
	Linnea Larsson: Paidasta pöksyt	X			X
	Antoine de Saint-Exupery: Tähtien loisteessa		11		X
	Sam Taplin: Missä olet pikku kettu	X		X	
	Sari Airola: Vuh! Vuh! Kuka siellä?	X		X	
	Smriti Prasadam-Halls: Kurkkaa ja opi värejä	X		X	
	R&S Kaarla: Muumilaakson väki – lue ja leiki Muumipeikon kanssa	X		X	
	Eric Hill: Puppe eläintarhassa	X		X	
	Antti Nikunen: Urhon ja Onnan laastarikirja	X		X	
	Pipsa Possu puuhapuistossa	X		X	
	Anna Saivosalmi: Treenaa kotona – 10, 20 tai 30 minuuttia	X			X
	Lorena Pajalunga: Joogaleikki – Rohkea leijona ja kepeä perhonen	X		X	
	Jenni Tuokko: Liiku läpi raskauden	X			X
	Jutta Gustafsberg ja Juha Rouviainen: Rakkauden voimakirja		1		X
9/2018	Mervi Juusola: Kuinka minusta tuli rohkea		6	X	
	Maaretta Tukiainen & Markus Frey: Pohjolan voimaeläimet		1		X
	Sinikka ja Tiina Nopola: Siskossyndrooma – 60-luku kasvatti meidät		11		X
	Leila Saarivirta: Nukkumatin vastaisku	X		X	
	Knister & Eve Tharlet: Joko nukutaan, Niilo?	X		X	
	Carl-Johan Forssén Ehrlin: Norsu joka tahtoi nukahtaa	X		X	
	Heather Roan Robbins: Pikkukarhun nukkumaanmenokirja	X		X	
	Leeni Peltonen: Valvomo – kuinka uneton oppi nukkumaan	X			X
	Laura Andersson: Voit nukkua – kuinka opetin vauvani nukkumaan ja kuinka se muualla tehdään	X			X
	Anna Keski-Rahkonen & Minna Nalbantoglu: Unihiekkaa etsimässä	X			X
	Lasse-Maijan etsivätoimisto		9	X	
	Jenni Tuokko: Liiku läpi raskauden		1		X

	Katri Syvärisen kirja: Vuoden paras päivä	X			X
10/2018	Aino-Mari Tuuri: Lapset vai työ – Uskallanko perustaa perheen?	X			X
	Tatu ja Patu – elämä ja teot	X		X	
	Michelle Obama: Minun tarinani		11		X
	Elina Pulli: Sylisampo		11	X	
	Janine Bethan: Talven suloisimmat siirtokuvat	X		X	
	Tiina Konttila: Lasten sarjisopas	X		X	
	Heli Laaksonen: Ykköne	X		X	
	Rinna ja Sami Saramäki: Meren syvyyksiin	X		X	
	Emily Hawkins: Dinoatlas	X		X	
	Thierry Laval & Yann Couvin: Missä on mastodontti?	X		X	
	Ensimmäinen sanakirja	X		X	
	Ina May Gaskin: Spiritual Midwifery		3		X
	Michelle Obama: Minun tarinani		11		X
	Carmen Saladana: Krokopardi ja leotiili	X		X	
	Anna ja Minna Finstad: Kauhujen raitiovaunu ja muita kummia satuja		6	X	

Välilliset kirjavinkit on jaoteltu seuraavasti:

1 = artikkeleissa lähteinä käytetyt kirjat

2 = artikkeleihin haastateltujen asiantuntijoiden kirjoittamat kirjat

3 = artikkeleissa käsiteltyihin aiheisiin lisätietoa antavat kirjat

4 = keskustelun tueksi suositellut kirjat

5 = kirjallisuusesimerkkeinä mainitut kirjat

6 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat lasten- ja nuortenkirjat

7 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat aikuisille suunnatut kirjat

8 = haastateltavan muu yhteys kirjaan

9 = haastateltavan perheessä luetut kirjat

10 = haastateltavan lukemat kirjat

11 = muissa yhteyksissä mainitut kirjat

LIITE 2: TAULUKKO K2

Vuonna 2019 Kaksplus-lehdessä mainitut kirjat

Kaksplus	Kirjan tiedot	Suora kirjavinkki	Väillinen kirjavinkki	Lasten- tai nuortenkirja	Aikuisten kirja
1/2019	Julia Thurén ja Raisa Mattila: Lapsiperheen parisuhdekirja	X			X
	Andrea Beaty, David Roberts: Roosa Ruuti insinööri	X		X	
	Marika Maijala: Ruusun matka	X		X	
	Veera Salmi: Päiväkoti Heippakamu – Isabella ja tuikkiva tyttö	X		X	
	Leea Simola: Siri ja erämaan kutsu	X		X	
	Linda Bondestam: Hyvää yötä maa	X		X	
	Harlin, Utti: Kikattava Kakkainen ja Neiti Siilin avaruuskivi	X		X	
	Anna-Karin Garhamn: Ruu ja uusi tukka	X		X	
	Sami Minkkinen: Miesraskaus		11		X
	Anna-Paula Sariola, Mika Nuutila, Susanna Sainio: Odottavan äidin käsikirja		3		X
	Kati Rajasaari: Yhdeksän kuukautta elämästäni		3		X
	Kaisa Jaakkola: Reipas rakas raskaus		3		X
	Matilda Katajamäki, Outi Gyldeén: Suomalainen vauvakirja		3		X
	Anna Wahlgren: Lapsikirja		11		X
	Sami Leppämäki, Tuula Savikuja (toim.): OCD ja pakko-oireet		3		X
	Raisa Cacciatore: Keho on leikki – avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikäisellä		3		X
2/2019	Raisa Cacciatore: Kiukkukirja		1		X
	Alfven & Hofsten: Uhmakirja		1		X
	Samasta padasta 2	X			X
	Leea Mattila & Jonna Rantala: Mitä ihmettä? – opi ymmärtämään lapsesi mieltä		11		X
	Samasta padasta 2 – Puolessa tunnissa		1		X
3/2019	Guinnesin ennätystenkirja		11	X	
	Lasse-Maijan etsivätoimisto		11	X	
	Kaikessa on itua	X		X	
	Hannamari Ruohonen: Missä, olet Eppu?	X		X	
	Haridi, Davidsson, Heikkilä: Muumilaakson kertomuksia	X		X	
	Eppu Nuotio, Aino Louhi: Tämä vai tuo? Metsäretki	X		X	

	Anna-Karin Garhamn: Ruu ja vauva	X		X	
	Carl-Johan Forssén Ehrlin: Rohkean Rikun hulinaviikko	X		X	
	Karoliina Pertamo: Lintunaapurini	X		X	
	Marjatta Kureniemi: Toivoisin, että asuisin kuussa	X		X	
	Hannola, Isoniemi, Kalliomäki, Rautanen, Rönnholm, Salmivalli: Ruuhkavuosiopas – Rakenna hyvä arki ja kukoista töissä		11		X
4/2019	Nina Pirhonen: Leo Leijona sanoo ei	X		X	
5/2019	Lasse-Maija		11	X	
	Supermarsu		11	X	
	Saariston lapset		11	X	
	Sexfullness – Yhdessä jaettu nautinto		1		X
	Julia Thurén ja Raisa Mattila: Lapsiperheen parisuhdekirja		1		X
	Max Seeck: Uskollinen lukija		7		X
	Joonas Utti, Kaisa Happonen: Piste	X		X	
	Maikki Harjanne: Minttu ja Raparperitaivas	X		X	
	Anna Krogerus ja Erika Kallasmaa: Muttinen ja äiti	X		X	
	Johanna Lestelä: Tuikun tärkeä tehtävä	X		X	
	Inka Nousiainen, Satu Kettunen: Karkumatka	X		X	
	Tove Appelgren ja Salla Savolainen: Vesta-Linnea ja kaverit	X		X	
	Ville Hytönen, Mira Mallius: Beppe ja mausteyllätys	X		X	
	Satu Lindholm: Projekti vauva		11		X
6/2019	Satu Kettunen: Mörköjuhlat	X		X	
	Malin Klingenberg: Pierun elämää	X		X	
	Tom Fletcher: Tässä kirjassa asuu lohikäärme	X		X	
	Cecilia Davidsson, Filippa Widlund: Muumipeikko ja näkymätön vieras	X		X	
	Veera Salmi: Sorsa Aaltonen ja lentämisen oireet	X		X	
	Aino Havukainen ja Sami Toivonen: Tatu ja Patu, kauhea hirviö ja muita outoja juttuja	X		X	
	Shinsuke Yoshitake: Jumissa	X		X	
	Taina Laane: Äidinhoitokirja		11		X
	Raisa Cacciatore & Susanne Ingman-Friberg: Pipunan ikioma napa – jokaisella on oikeus päättää omasta kehostaan		4	X	
7/2019	Ulla Piispanen: Muskarisoppa -reseptejä varhaisiän musiikkikasvatukseen		1		X
	Sanna Räsänen: Poikien äidit		7		X
	Laura Honkasalo: Kaapin henki.	X			X
	Ninni Oljemark: Touhukaverukset – yllätysjuhlat	X		X	
	Meri ja Aleksis Korpela: Peloton peltohiiri	X		X	
	Sari Airola: Kaneli ja kaverit	X		X	
	Mauri Kunnas: Hurjan hauska unikirja	X		X	

	Åsa ja Michael Rönn, Ingrid Flygare: Pekka Töpöhäntä ja Mauri Mäyräkoira	X		X	
	Elina Hirvonen, Anna ja livari Kiiskinen, Mervi Lindman: Prinsessa rämöpää ja vessasanat	X		X	
	Mikko Pelttari, Jenna Kunnas: Näkymätön myrsky	X		X	
	Katarina Meskanen & Heidi Strengell: Rakas keho		11		X
	Tatun ja Patun ällistyttävä satukirja	X		X	
8/2019	Henna Rynänen: Jouluihin Myry	X		X	
	Annukka Kiuru, Sirkku Linnea: Tonttu Toljanteri ja joulupukin uudet vaatteet	X		X	
	Mauri Kunnas: Suomalainen tonttukirja, juhlapainos	X		X	
	Nora Surojengin, Pirkko-Liisa Surojegin: Untu ja sydäntalven salaisuus	X		X	
	Marika Rosenborg ja Tarja Törmänen: Uusperheen käsikirja		11		X
	Maria Vuorio ja Marjo Nygård: Satu meni saunaan	X		X	
	Tutki pöpöjä	X		X	
	Tutki tähtiä Milka-kissan kanssa	X		X	
	Meren syvyyksiin	X		X	
	Suuri karttakirja	X		X	
	Muumi Museokirja	X		X	
	Rakenna ja leiki – maatila	X		X	
	Missä eläimet asuvat	X		X	

Välilliset kirjavinkit on jaoteltu seuraavasti:

1 = artikkeleissa lähteinä käytetyt kirjat

2 = artikkeleihin haastateltujen asiantuntijoiden kirjoittamat kirjat

3 = artikkeleissa käsiteltyihin aiheisiin lisätietoa antavat kirjat

4 = keskustelun tueksi suositellut kirjat

5 = kirjallisuusesimerkkeinä mainitut kirjat

6 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat lasten- ja nuortenkirjat

7 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat aikuisille suunnatut kirjat

8 = haastateltavan muu yhteys kirjaan

9 = haastateltavan perheessä luetut kirjat

10 = haastateltavan lukemat kirjat

11 = muissa yhteyksissä mainitut kirjat

LIITE 3: TAULUKKO M1

Meidän perhe -lehdessä vuonna 2018 mainitut kirjat

Meidän perhe	Kirjan tiedot	Suora kirjavinkki	Väliäinen kirjavinkki	Lasten- tai nuortenkirja	Aikuisten kirja
Helmikuu 1-2/2018	James Maclaine: Kurkista tietoon	X		X	
	Kate Davies: Lihakset, luut ja muut	X		X	
	Alex Frith: 100 asiaa avaruudesta	X		X	
	Lastenmusiikkiorkesteri Ammuu: Ammuu!-laulukirja	X		X	
	Timo Parvela: Ella ja kaverit konsertissa	X		X	
	Solmu Mäkelä: Taikakirja		10	X	
	Pakko kysyä		4	X	
	Tyttöjuttuja		2	X	
	Jani Toivola: Kirja tytölleni		7		X
Maaliskuu 3/2018	Emman lumoavat letit	X		X	
	Neil Gaiman: Onneksi oli maitoa	X		X	
	Kristina Ohlsson: Lasilapset	X		X	
	Karin Erlandsson: Helmenkalastaja	X		X	
	Sari Markkanen ja Meri Qvist: Tipsun tempukirja	X		X	
	Katie Kirby: Kuppi nurin – kirja epätäydellisille vanhemmille	X			X
	Marjut Ollila: Simppeliä sormiruokailua	X			X
Huhtikuu 4/2018	Katri Kirkkopelto: Molli ja Kumma	X		X	
	Paula Noronen: Supermarsun rohkeuskirja	X		X	
	Heli Thoren: Penny ikävöi	X		X	
	Nina Nordlund: Lapset ja raha		2		X
	Voihan vammaisen!		6	X	
	Pippa ja Iina Laukka: Luonnollisesti paras		7	X	
Toukokuu 5/2018	Maja Säfström: Tärkeitä tietoja eläimistä	X		X	
	Katie Daynes: Tutki! Pöpöjä	X		X	
	Juha Laaksonen: Öinen kiitjä ja muita ötököitä	X		X	
	Sanna Wickström: Lasten oppeja äideille	X			X

Kesäkuu 6/2018	Antti Nylén, Ilja Karsikas: Eino ja suuri possukysymys	X		X	
	Anuska Allepuz: Se on minun!	X		X	
	Inka Nousiainen: Olematon Olga	X		X	
	Lydian salaisuus		10	X	
	Harry Potter -kirjat		10	X	
	Emma Ivane: Vaan 3	X			X
Heinäkuu 7/2018	Chris Riddell: Ada Gootti ja synkeä sinfonia	X		X	
	Jørn Lier Horst: Operaatio varjomies	X		X	
	Martin Widmark: Lasse-Maijan kesälomakirja	X		X	
	Tiina Strandberg: Herkkuja ihan kaikille	X			X
Elokuu 8/2018	Sankaritarinoita tytöille	X		X	
	Ida Salminen: Tarinoita suomalaisista tytöistä, jotka muuttivat maailmaa	X		X	
	Elena Favilli: Iltasatuja kapinallisille tytöille 2	X		X	
	Jutta Gustafsberg ja Juha Rouvinen: Rakkauden voimakirja		7		X
	Iltasatuja kapinallisille tytöille		9	X	
	Vera Vala: Arianna de Bellis -dekkarit		7		X
Syyskuu 9/2018	Karina Schaapman: Hiiritalon Sam ja Julia	X		X	
	Satu Erra: Todellisten prinsessojen kirja	X		X	
	Mariska: Määt ja muut	X		X	
	Elisa Tikkanen: Kirppareiden kuningatar – Näin tienaat rahaa vaatekaappisi aarteilla	X			X
	Jørn Viumdal: Viherilma – Luonnon raikkautta sisätiloihin	X			X
	Suvi Rüster: Suomen lasten kotiruoka	X			X
	Seitsemän veljestä		5		X
	Iltasatuja kapinallisille tytöille		9	X	
	Karoliina Sallinen: #Vauvavuosi		7		X
Lokakuu 10/2018	Paula Noronen: Yökoulu ja noidutut tossut	X		X	
	Magdalena Hai: Painajaispuoti ja kamala kutituspulveri	X		X	
	Katarina Mazetti: Haamuja ja hirviöitä	X		X	
	Jenni Vartiainen: Mistä syntyy tuulen voima?		2	X	
	Jenna Mäkelä: Kun pelihimo ottaa vallan		7		X
Marraskuu 11/2018	Rinna Saramäki: Merten syvyysiin	X		X	
	Martin Widmark: Ruusun salaisuus	X		X	
	Holly Black ja Cassandra Clare: Hopeanaamio	X		X	
	Heli Thoren: Minä olen joulupukki	X		X	

	Sanna Suonpää: Kototekoja – ihanasti itse tehty	X			X
	Linnea Larsson: Paidasta pöksyt	X			X
	Merja Tompuri: Tartu toimeen – opas työskentelytaitojen opettamiseen		1		X
	Astrid Lindgren: Saariston lapset		9	X	
	Veera Salmi: Puluboi		9	X	
	Jo Nesbo: Tohtori Proktori		9	X	
	Jukka Itkonen: Ihmettä kaikki		7		X
	Vuokko Malinen & Pekka Larkela: Parisuhde – uusperheen ydin		3		X
Joulukuu 12/2018	Annika Sandelin: Yönmustaa ja ihanaa	X		X	
	Linda Bondestam: Hyvää yötä, maa	X		X	
	Hannele Lampela: Prinsessa Pikkiriikin astetta paremmat iltasadut	X		X	
	Sanna Wickström: Minun unelmakarttakirjani	X		X	
	Unna Lehtipuu ja Terhi Majasalmi: Rikastamo – elämäsi fiksuimmat rahapäätökset	X			X
	Unihiekkaa etsimässä		3		X
	Lauri Ahtinen: Elias		7		X

Välilliset kirjavinkit on jaoteltu seuraavasti:

- 1 = artikkeleissa lähteinä käytetyt kirjat
- 2 = artikkeleihin haastateltujen asiantuntijoiden kirjoittamat kirjat
- 3 = artikkeleissa käsitelyihin aiheisiin lisätietoa antavat kirjat
- 4 = keskustelun tueksi suositellut kirjat
- 5 = kirjallisuusesimerkkeinä mainitut kirjat
- 6 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat lasten- ja nuortenkirjat
- 7 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat aikuisille suunnatut kirjat
- 8 = haastateltavan muu yhteys kirjaan
- 9 = haastateltavan perheessä luetut kirjat
- 10 = haastateltavan lukemat kirjat
- 11 = muissa yhteyksissä mainitut kirjat

LIITE 4: TAULUKKO M2

Vuonna 2019 Meidän perhe -lehdessä nimeltä mainitut kirjat

Meidän perhe	Kirjan tiedot	Suora kirjavinkki	Välillinen kirjavinkki	Lasten- tai nuortenkirja	Aikuisten kirja
Helmikuu 1-2/2019	Carl-Johan Forssén Ehrlin: Rohkean Rikun hulinaviikko	X		X	
	Elina Lappalainen: Ihmeellinen Minna ja suomalaiset supernaiset	X		X	
	Tom Fletcher: Tässä kirjassa asuu hirviö	X		X	
	Sanna Suonpää: Kototekoja – ihanasti itse tehty		3		X
	Outi Väisänen: Samasta padasta 2		7		X
	Corien Oranje: Aloitan huomenna	X			X
	Jenny Belitz-Henriksson: Uuteen nousuun – löydä energisempi elämä	X			X
	Heini Junkkaala: Kymmenen tikkua laudalla		6	X	
	Heli Pruuki & Terhi Ketola-Huttunen: Vihainen nainen – hyvä paha aggressio?		1		X
Maaliskuu 3/2019	Virpi-Kaarina Talvitie: Silmät kiinni, Silmu!	X		X	
	Anniina Mikama: Huijarin oppipoika	X		X	
	Kaija Puura: Näin kasvatat lapsestasi mukavan aikuisen	X			X
	Inti Chavez Perez: Respektiä – seksikirja pojille	X		X	
	Raisa Mattila: Lapsiperheen parisuhdekirja		2		X
	Aino Leppänen: Positiivinen yllätys		7		X
Huhtikuu 4/2019	Elias & Agnes Våhlund: Käsikirja supersankareille	X		X	
	Becky Albertalli: Sydänsurujen kääntöpuoli	X		X	
	Sankaritarinoita pojille (ja kaikille muille)	X		X	
	Tiina Lehmuskoski: Urheileva lapsi – vastuullinen vanhempi		7		X
	Sara Parikka: 365 – Ilon ja inspiraation vuosi		7		X
	Juli-Anna Aerila & Merja Kauppinen: Sytytä lukukipinä		1		X
	Kicki Sehlstedt: Älä silmä pieni		7		X
	Hanna Velling: Kirjosieppo		7		X
	Heli Manninen: Ehdinkö?		7		X

Toukokuu 5/2019	Karoliina Pertamo: Lintunaapurini	X		X	
	Helmi Kekkonen: Olipa kerran äiti	X			X
	Katja Lahti ja Ina Westman: Arkisatuja aikuisille	X			X
	Taru Sormusten herrasta		10		X
	Maiju Voutilainen: Itke minulle taivas		1	X	
	Veli-Matti Värri: Kasvatus ekokriisin aikakaudella		2		X
	Astrid Swan: Viimeinen kirja – Kirjoituksia elämästä		7		X
	Peppi Pitkätossu		9	X	
	Onneli ja Anneli		9	X	
	Veljeni Leijonamieli		9	X	
	Hannele Lampela: Prinsessa Pikkiiriikki		6	X	
	Anni Lehti: Perheen ruokavuosi	X			X
Kesäkuu 6/2019	Tove Jansson, Päivi Kaataja: Hemulin kasvio	X		X	
	Jenni Vartiainen: Tiedeseikkailu – vesi	X		X	
	Marika Rosenborg. Tarja Törmänen: Uusperheen käsikirja	X			X
	Nura Farah: Aurinkotyttö	X			X
	Tatu ja Patu		9	X	
	Kaija Puura: Näin kasvatat lapsestasi mukavan aikuisen		2		X
Heinäkuu 7/2019	Antti Nikunen: Autokirja	X		X	
	Elsie Gravel: Olga ja haiseva olio ulkoavaruudesta	X		X	
	Eva Franz: Osasto 23	X			X
	Lotta Sonninen: Äidin pieni pahan mielen kirja		7		X
	Marja Wickman, Elina Cerell: Festive	X			X
Elokuu 8/2019	Vuokko Hurme & Suvi-Tuuli Junttila: Leikkimään, pahvi!	X		X	
	Carolyn Keene: Neiti Etsivä ja teatterilaivan arvoitus	X		X	
	Tuomas Rajala: Isävuoro	X			X
	Samuli Siltanen: Astu matematiikan maailmaan – miten vältät negatiivisten asenteidesi välittämisen lapsillesi		7		X
	Tiina Lehmuskoski: Urheileva lapsi – vastuullinen vanhempi		2		X
	Nanna Karalahti: Sinä pystyt		7		X
	Ville Viholainen: Pätkäöiden sankarit – vanhempien selviytymisopas		7		X
	Riia Koivisto: Kukkajuttuja		7		X
Syyskuu 9/2019	Nora Lehtinen: Aion ja Matiaksen jännittävä syksy	X		X	
	Malin Klingenberg: Pierun elämää	X		X	
	Tittamari Marttinen: Seksistä selkoa	X		X	
	Antti Rönkä: Jalat ilmassa	X			X

	Sami Kuronen: Elämäni reseptit		7		X
	Bonnie J. Rough: Beyond Birds & Bees		1		X
	Inti Chavez Perez: Respektiä – seksikirja pojille		4	X	
	Uppo-nalle		9	X	
	Linda Nyberg: Lautasellinen rakkautta	X			X
Lokakuu 10/2019	Reetta Niemelä: Kammutuksia	X		X	
	Satu Kettunen: Mörköjuhlat	X		X	
	Taina Laane: Äidinhoitokirja	X			X
	Nina Nordlund: Lapset ja raha		7		X
	Mira Juntunen ja Marika Sarha: Merkityksellinen minä – nainen ruuhkavuosissa		7		X
	Lasilapset		10	X	
	Hopeapoika		10	X	
	Kivienkelit		10	X	
	Sammon vartijat		10	X	
	The Ghost network		10	X	
	Neropatin päiväkirjat		10	X	
	Harry Potterit		10	X	
	Vappu Pimiä ja Johanna Huhtamäki: Valon antajat		7		X
	Julia Tuveson: Vuokaruoka	X			X
	Les Guide feministe de la grossesse eli feministinen raskausopas		2		X
	Le Guide feministe de la parentalite eli feministinen vanhemmuusopas		2		X
	Gina Rippon: Gendered brain		1		X
Marraskuu 11/2019	Annika Sandelin: Silkkiapinan nauru	X		X	
	Pauliina Vanhatalo: Nipistäjä-Kerttu	X		X	
	Mikko Pelttari: Näkymätön myrsky	X		X	
	Ilja Karsikas: Amos ja surupuu		4	X	
	Minna Hintsala: Tapa tahtoo tietää		4	X	
	Chris Wormell: Avaruus	X		X	
Joulukuu 12/2019	Maja Lunden, Lisa Aisato: Lumisisko	X		X	
	Ari Folman, David Polonsky: Anne Frankin päiväkirja	X		X	
	Guinness Worls Records 2020	X		X	
	Pekka Haavisto: Lipunnosto ja räätälin viisaus		1		X

Välilliset kirjavinkit on jaoteltu seuraavasti:

1 = artikkeleissa lähteinä käytetyt kirjat

2 = artikkeleihin haastateltujen asiantuntijoiden kirjoittamat kirjat

3 = artikkeleissa käsiteltyihin aiheisiin lisätietoa antavat kirjat

- 4 = keskustelun tueksi suositellut kirjat
- 5 = kirjallisuusesimerkkeinä mainitut kirjat
- 6 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat lasten- ja nuortenkirjat
- 7 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat aikuisille suunnatut kirjat
- 8 = haastateltavan muu yhteys kirjaan
- 9 = haastateltavan perheessä luetut kirjat
- 10 = haastateltavan lukemat kirjat
- 11 = muissa yhteyksissä mainitut kirjat

LIITE 5: TAULUKKO V1

Vauva-lehdessä vuonna 2018 nimeltä mainitut kirjat

Vauva	Kirjan tiedot	Suora kirjavinkki	Väliäinen kirjavinkki	Lasten- tai nuortenkirja	Aikuisten kirja
Helmikuu 1-2/2018	Irene Naakka: Hullu kuin äidiksi tullut	X			X
	Potalla	X		X	
Maaliskuu 3/2018	Äiti aallokossa – Kun vauvan mukana tulikin masennus	X			X
	Terve suu		1		X
	Simppeleitä sormiruokailua	X			X
	Naperosta nautiskelijaksi	X			X
Huhtikuu 4/2018	Noora Iloranta: Aina on syytä juhlaan – koko perheen juhla	X			X
	Johanna Witick: Ossi Orava ja maailman suurin käpy		6	X	
Toukokuu 5/2018	Monna & Tuukka Pursiainen: Tästä se lähtee! Ylös, ulos treenaamaan!	X			X
	Anna Keski-Rahkonen: Unihiekkaa etsimässä		2		X
	Kaisa Jaakkola: Reipas rakas raskaus	X			X
Kesä- heinäkuu 6-7/2018	Lapsiperheen matkakäsikirja		2		X
	Lapsen hoito ja kehitys		1		X
Elokuu 8/2018	Helka Belt: Lapsellinen ero		2		X
Syyskuu 9/2018	Laura Talvitie ja Pauliina Ahonen: Nykymutsin imetyskirja	X			X
	Elina Tuomi: Itsenäisiä naisia – 70 suomalaista esikuvaa	X		X	
	Masennus		1		X
	Äiti aallokossa		1		X
Lokakuu 10/2018	Karen Kleiman & Amy Wenzel: Dropping the Baby and Other Scary Thoughts: Breaking the Cycle of 254 Unwanted Thoughts in Motherhood		10		X
	Äidin kielletyt tunteet		10		X

Marraskuu 11/2018	Jani Toivola: Kirja tytölleni	X			X
	Pikku Siili		5	X	
	Ronja Ryövärintytär		5	X	
	Tiina		5	X	
	Sanna Tuovinen ja Kati Penttinen: Satupilven hattaralla – satuhierontaa vauvalle		3		X
	Elina Pulli & Karoliina Pertamo: Sylisampo	X		X	
	Ensimmäinen sanakirja	X		X	
	Kurkkaa ja opi värejä	X		X	
	Riina ja Sami Kaarla: Muumilaakson väki rannalla	X		X	
	Mariska, Reetta Niemensivu ja Aapo Ravantti: Määt ja muut	X		X	
	Marjatta Kurenniemi, Ismo Loivamaa ja Sanna Mander: Toivoisin että asuisin kuussa	X		X	
	Mini äkkää ja tökkää – Missä on oranssi katti?	X		X	
	Taplin, Dove ja Butler: Missä olet pikku norsu?	X		X	
	Metsän eläinten konsertti	X		X	
	Riikka Jäntti: Pikku hiiren puolukkamatka	X		X	
Joulukuu 12/2018	Ami Lindholm: Vauvakirja	X			X
	Lasten matkaopas Eurooppaan	X		X	

Välilliset kirjavinkit on jaoteltu seuraavasti:

- 1 = artikkeleissa lähteinä käytetyt kirjat
- 2 = artikkeleihin haastateltujen asiantuntijoiden kirjoittamat kirjat
- 3 = artikkeleissa käsitelyihin aiheisiin lisätietoa antavat kirjat
- 4 = keskustelun tueksi suositellut kirjat
- 5 = kirjallisuusesimerkkeinä mainitut kirjat
- 6 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat lasten- ja nuortenkirjat
- 7 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat aikuisille suunnatut kirjat
- 8 = haastateltavan muu yhteys kirjaan
- 9 = haastateltavan perheessä luetut kirjat
- 10 = haastateltavan lukemat kirjat
- 11 = muissa yhteyksissä mainitut kirjat

LIITE 6: TAULUKKO V2

Vauva-lehdessä vuonna 2019 nimeltä mainitut kirjat.

Vauva	Kirjan tiedot	Suora kirjavinkki	Väillinen kirjavinkki	Lasten- tai nuortenkirja	Aikuisten kirja
Helmikuu 1-2/2019	Raisa Mattila ja Julia Thuren: Lapsiperheen parisuhdekirja	X			X
	Sara Parikka: 365 – Ilon ja inspiraation vuosi	X			X
	Äiti & Isä – kertokaa minusta	X			X
	Samasta padasta 2 – Puolessa tunnissa	X			X
Maaliskuu 3/2019	Uraäidin selviytymisopas – Tarinoita ruuhkavuosien kuningattarilta	X			X
	Kirsi Kunnas: Tiitiäisen satupuu		5	X	
	Päivi Heikkilä-Halttunen: Lue lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen		1		X
	Äiti aallokossa – kun vauvan mukana tulikin masennus		7		X
Huhtikuu 4/2019	Leena Komulainen: Mikä ihmeen mahakipsi? Vauva-arjen aakkoset	X			X
	Maria Kangaskortet: Ruutuvapaata – puuhaa leikki-ikäisille		6		X
Toukokuu 5/2019	Silja Kosola, Mona Moisala, Päivi Ruokoniemi (toim.): Lapset, nuoret ja älylaitteet – Taiten tasapainoon		1		X
	Paula Huovinen: Lastenhuoneen askartelukirja		1		X
Kesä- heinäkuu 6-7/2019	Satu Lindholm: Projekti vauva – kaikki mitä olet halunnut tietää lasten tekemisestä	X			X
	Lasten matkaopas Suomeen	X		X	
	Alku-vauvakirja	X			X
Elokuu 8/2019	Nina Pirhonen: Leo Leijona sanoo ei	X		X	
	Pienet suuret kulkuneuvot	X		X	
Syyskuu 9/2019	Taina Laane: Äidinhoitokirja	X			X
	Kaarina Helakisa: Pikku posetiivi	X		X	
	Rakas keho	X			X
Lokakuu 10/2019	Ville Viholainen: Pätkäöiden sankarit	X			X

	Hanna-Mari Nieminen: Joogaa raskausaikaan – ihme sisälläsi		2		X
	Alli siivoaa	X		X	
	Kolme iloista rosvoa		9	X	
	Lautasellinen rakkautta	X			X
Marraskuu 11/2019	Mitä tunteet ovat?	X		X	
	Jonas Hassen Khemir: Isän säännöt	X			X
	Postia tiikerille		11	X	
	Juho Jokinen: Kaikella rakkaudella		7		X
Joulukuu 12/2019	Hippu – näköispainos Oili Tannisen kirjasta vuodelta 1967	X		X	

Välilliset kirjavinkit on jaoteltu seuraavasti:

1 = artikkeleissa lähteinä käytetyt kirjat

2 = artikkeleihin haastateltujen asiantuntijoiden kirjoittamat kirjat

3 = artikkeleissa käsitelyihin aiheisiin lisätietoa antavat kirjat

4 = keskustelun tueksi suositellut kirjat

5 = kirjallisuusesimerkkeinä mainitut kirjat

6 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat lasten- ja nuortenkirjat

7 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat aikuisille suunnatut kirjat

8 = haastateltavan muu yhteys kirjaan

9 = haastateltavan perheessä luetut kirjat

10 = haastateltavan lukemat kirjat

11 = muissa yhteyksissä mainitut kirjat

LIITE 7: TAULUKKO K3

Suorat kirjavinkit Kaksplus -lehdessä vuonna 2018

Kaksplus	Kirjan tiedot	Kustantaja	Julkaisuvuosi	Kansikuva	Esittelyteksti	Hinta	Palsta
1/2018	Mauri Kunnas: Sankareiden puuhakirja	Otava	[2010]**	X	X	X	Mitäs nyt?
	Risto Rämpääjä ja väärä Vincent	Tammi	[2017]*	X	X	X	Mitäs nyt?
	Richard Scarry: Puuhakas päivä	Tammi	[1995]*	X	X	X	Mitäs nyt?
	Kaisa Jaakkola: Reipas, rakas raskaus	Tammi	[2015]*	X	X	X	Ihana arki
	Eve Hietamies: Yösyöttö	Otava	[2010]*	X	X	X	Ihana arki
2/2018	Tuire Siiriäinen ja Tom Percival: Pullopostia	Blueberry & Pie	[2017]*4	X	X	-	Mitäs nyt?
	Katri Tapola ja Karoliina Pertamo: Tuttityttö ja peukalopoika	Teos	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Jenni Erkintalo ja Reka Kiraly: Talo kulman takana	Etana Editions	[2016]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Jan Pienkowski: Kummitustalo	Otava	[1979]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Kirsi Poutanen ja Johanna Luoma-Tuominen: Tapahtuipa Tarnalassa	Cozy Publishing	[2017]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Anna-Mari Kuusela ja Matias Teittinen: Rähä Ravun kiukkupuuska	Mäkelä	[2017]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Marcus Pfister: Aina ei voi voittaa, Sateenkaarikala	Lasten Keskus	[2017]*	X	X	-	Mitäs nyt?
3/2018	Miinan Supinen: Kokkiklubi – maailman paras pizza	WSOY	[2017]*	-	X	-	Huhtikuun äiti
	Saija Sitolahti: Kukkakirja	[Otava]*	[2018]*	X	X	X	Mitäs nyt?
4/2018	Amy Hest & Jenni Desmond: Saman tähtitaivaan alla	Lasten Keskus	[2017]*	X	X	-	Mitäs nyt?

	Anssi Keränen: Lossi-Lassi Etelänavalla	Tammi	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Ingrid Flygaren: Putti on paras	Tammi	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Jenna ja Noora Kunnas: Hämärävaarit	Otava	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Maikki Harjanne: Minttu ja kanavaljaat	Otava	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Anuska Allepuz: Se on minun!	Lasten Keskus	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Pia Perkiö & Pia Sakki: Siilin satupuu	Tammi	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Pienet tutkijat - Ihmeellinen kehoni	Tactic	[2015]*	X	X	-	Potta haltuun
	Tutki! Kakkaa	[Sanoma Pro Oy]*	[2017]*	X	X		Potta haltuun
	Potalla	[Lasten Keskus]*	[2012]*	X	X	-	Potta haltuun
	Anu Ranta: Vanhanajan huonekasvit	Otava	[2016]*	X	X	X	Ihana arki
5/2018	Avril McDonald: Jukka Hukka -sarja	PS-kustannus	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Reetta Koivisto: Mestaripiirros – Keskosen oma vauvakirja	Kirpunkoti	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Muumi vauvakirja	Otava	[2017]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Mauri Kunnas: Vauvakirja	Otava	[2008]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Elina Linnolahti: Suloinen tarina sinusta	[Linnolahti Photography] *6	[2006]*5	X	X	-	Mitäs nyt?
	Nana Sironen ja Urpu Strellman: Vekarakas	Art House	[2013]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Virpi Kri ja Eila Rikkinen: Kultainen vauvakirja	Otava	[2007]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Oot niin ihana	Ainoa Graphic Design	[2016]*	X	X	-	Mitäs nyt?
6/2018	Anna-Karin Garhamn: Ruu lentomatalla	Otava	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Ville Hytönen & Mira Mallius: Brontosurus Beppe	Into Kustannus	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?

	Antti Ollikainen: Tsuuum!	S&S	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Kaisa Happonen & Anne Vasko: Mur ja mustikka	Tammi	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Inka Nousiainen & Satu Kettunen: Olematon Olga	Otava	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Maija ja Anssi Hurme: Varjostajat	S&S	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Riikka Jäntti: Pikku hiiren puolukkamatka	Tammi	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
7/2018	Timothy Knapman: Rakenna ja leiki – lentokenttä	Otava	[2017]*	X	X	X	Mitäs nyt?
	Eve Hietamies: Yösyöttö	Otava	[2010]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Eve Hietamies: Tarhapäivä	Otava	[2012]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Eve Hietamies: Hammaskeiju	Otava	[2017]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Satu Rämö: Islantilainen kodinonni	WSOY	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Katie Kirby: Kuppi nurin	Gummerus	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
8/2018	Linnea Larsson: Paidasta pöksyt	Nemo	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Sam Taplin: Missä olet pikku kettu	Nemo	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Sari Airola: Vuh! Vuh! Kuka siellä?	Teos	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Smriti Prasadam-Halls: Kurkkaa ja opi värejä	Gummerus	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	R&S Kaarla: Muumilaakson väki – lue ja leiki Muumipeikon kanssa	Tammi	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Eric Hill: Puppe eläintarhassa	Otava	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Antti Nikunen: Urhon ja Onnan laastarikirja	WSOY	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Pipsa Possu puuhapuistossa	Otava	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Anna Saivosalmi: Treenaa kotona – 10, 20 tai 30 minuuttia	Tammi	[2018]*	X	X	-	Liikuntaa, missä välissä?

	Lorena Pajalunga: Joogaleikki – Rohkea leijona ja kepeä perhonen	Nemo	[2018]*	X	X	-	Liikuntaa, missä välissä?
	Jenni Tuokko: Liiku läpi raskauden	Nemo	[2016]*	X	X	-	Liikuntaa, missä välissä?
9/2018	Leila Saarivirta: Nukkumatin vastaisku	Otava	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Knister & Eve Tharlet: Joko nukuttaa, Niilo?	Lasten Keskus	[2017]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Carl-Johan Forssén Ehrlin: Norsu joka tahtoi nukahtaa	Otava	[2017]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Heather Roan Robbins: Pikkukarhun nukkumaanmenokirja	Minerva	[2017]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Leeni Peltonen: Valvomo – kuinka uneton oppi nukkumaan	Otava	[2016]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Laura Andersson: Voit nukkua – kuinka opetin vauvani nukkumaan ja kuinka se muualla tehdään	Atena	[2016]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Anna Keski-Rahkonen & Minna Nalbantoglu: Unihiekkaa etsimässä	Duodecim	[2011]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Katri Syvärinen: Vuoden paras päivä	Otava	[2018]*	X	X	X	Ihana arki
10/2018	Aino-Mari Tuuri: Lapset vai työ – Uskallanko perustaa perheen?	Minerva	2018	-	X	-	Joulukuun äiti
	Tatu ja Patu – elämä ja teot	Otava	[2018]*	X	X	X	Mitäs nyt?
	Janine Bethan: Talven suloisimmat siirtokuvat	[Otava]*	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Tiina Konttila: Lasten sarjisopas	S&S	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Heli Laaksonen: Ykköne	WSOY	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Rinna ja Sami Saramäki: Meren syvyyksiin	WSOY	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?

	Emily Hawkins: Dinoatlas	Nemo	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Thierry Laval & Yann Couvin: Missä on mastodontti?	Nemo	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Ensimmäinen sanakirja	Gummerus	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Carmen Saladana: Krokopardi ja leotiili	Nemo	[2019]***	X	X	X	Kauden parhaat

Sulkeissa oleva kustantajatieto [Kustantaja] tarkoittaa, että tieto kustantajasta on puuttunut lehdestä ja se on selvitetty muusta lähteestä.

*kustantajatieto haettu kansalliskirjaston tietokannasta www.kansalliskirjasto.finna.fi [haettu 10.3.2020]

*6 tieto Linnolahti Photographyn verkkosivuilta: <https://www.linnolahtiphotography.fi/> [haettu 10.3.2020]

Sulkeissa oleva tieto julkaisuvuodesta [julkaisuvuosi] tarkoittaa, että tieto julkaisuvuodesta on puuttunut lehdesetä ja se on selvitetty muusta lähteestä.

*tieto julkaisuvuodesta haettu kansalliskirjaston tietokannasta www.kansalliskirjasto.finna.fi [haettu 10.3.2020]

** tieto julkaisuvuodesta Otava: <https://otava.fi/kirjat/sankareiden-puuhakirja/> [haettu 13.3.2020]

*** tieto julkaisuvuodesta Otava/Nemo: <https://otava.fi/kirjat/krokopardi-ja-leotiili/> [haettu 13.3.2020]

*4 tieto julkaisuvuodesta <https://messukeskus.com/press-release/uutta-suomessa-personoitu-lastenkirja-pullopastia-tuo-lapsen-ja-aikuisen-mukaan-tarinaa/> [haettu 20.3.2020]

*5 tieto julkaisuvuodesta kysytty tekijältä sähköpostitse [21.3.2020]

LIITE 8: TAULUKKO K4

Suorat kirjavinkit Kaksplus-lehdessä vuonna 2019

Kaksplus	Kirjan tiedot	Kustantaja	Julkaisuvuosi	Kansikuva	Esittelyteksti	Hinta	Palsta
1/2019	Julia Thurén ja Raisa Mattila: Lapsiperheen parisuhdekirja	Otava	2019	-	X	-	Tammikuun äiti
	Andrea Beaty, David Roberts: Roosa Ruuti insinööri	Aula&co	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Marika Maijala: Ruusun matka	Etana Editions	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Veera Salmi: Päiväkoti Heippakamu – Isabella ja tuikkiva tyttö	Otava	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Leea Simola: Siri ja erämaan kutsu	Myllylahti	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Linda Bondestam: Hyvää yötä maa	Teos &Förlaget	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Harlin, Utti: Kikattava Kakkiainen ja Neiti Siilin avaruuskivi	Otava	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Anna-Karin Garhamn: Ruu ja uusi tukka	Otava	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
2/2019	Samasta padasta 2	ReadMe.fi	[2019]*	X	X	X	Mitäs nyt?
3/2019	Kaikessa on itua	[Lasten Keskus]*	[2017]*	X	X	X	Mitäs nyt?
	Hannamari Ruohonen: Missä, olet Eppu?	[WSOY]*	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Haridi, Davidsson, Heikkilä: Muumilaakson kertomuksia	[Tammi]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Eppu Nuotio, Aino Louhi: Tämä vai tuo? Metsäretki	[Bazar]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Anna-Karin Garhamn: Ruu ja vauva	[Otava]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Carl-Johan Forssén Ehrlin: Rohkean Rikun hulinaviikko	[Otava]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Karoliina Pertamo: Lintunaapurini	[S&S]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?

	Marjatta Kureniemi: Toivoisin, että asuisin kuussa	[WSOY]*	[2018]*	X	X	-	Mitäs nyt?
4/2019	Nina Pirhonen: Leo Leijona sanoo ei	[Otava]*	[2019]*	-	X	-	Kesäkuun äiti
5/2019	Joonas Utti, Kaisa Happonen: Piste	[WSOY]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Maikki Harjanne: Minttu ja Raparperivaras	[Otava]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Anna Krogerus ja Erika Kallasmaa: Muttinen ja äiti	[WSOY]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Johanna Lestelä: Tuikun tärkeä tehtävä	[Otava]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Inka Nousiainen, Satu Kettunen: Karkumatka	[Otava]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Tove Appelgren ja Salla Savolainen: Vesta-Linnea ja kaverit	[Tammi]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Ville Hytönen, Mira Mallius: Beppe ja mausteyllätys	[Into]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
6/2019	Satu Kettunen: Mörköjuhlat	[Tammi]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Malin Klingenberg: Pierun elämää	[S&S]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Tom Fletcher: Tässä kirjassa asuu lohikäärme	[WSOY]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Cecilia Davidsson, Filippa Widlund: Muumipeikko ja näkymätön vieras	[Tammi]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Veera Salmi: Sorsa Aaltonen ja lentämisen oireet	[Otava]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Aino Havukainen ja Sami Toivonen: Tatu ja Patu, kauhea Hirviö-hirviö ja muuta outoja juttuja	[Otava]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Shinsuke Yoshitake: Jumissa	[Nemo]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
7/2019	Laura Honkasalo: Kaapin henki	[Kirjapaja]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Ninni Oljemark: Touhukaverukset – yllätysjuhlat	[Otava]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Meri ja Aleksis Korpela: Peloton peltohiiri	[Otava]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Sari Airola: Kaneli ja kaverit	[Teos]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?

	Mauri Kunnas: Hurjan hauska unikirja	[Otava]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Åsa ja Michael Rönn, Ingrid Flygare: Pekka Töpöhäntä ja Mauri Mäyräkoira	[Gummerus]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Elina Hirvonen, Anna ja livari Kiiskinen, Mervi Lindman: Prinsessa rämäpää ja vessasanat	[Tammi]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Mikko Pelttari, Jenna Kunnas: Näkymätön myrsky	[Otava]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Tatun ja Patun ällistyttävä satukirja	[Otava]*	[2017]*	X	X	X	Ihana arki
8/2019	Henna Rynnänen: Jouluihin Myry	[Tammi]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Annukka Kiuru, Sirkku Linnea: Tonttu Toljanteri ja joulupukin uudet vaatteet	[Minerva]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Mauri Kunnas: Suomalainen tonttukirja, juhlapainos	[Otava]*	[2019]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Nora Surojengin, Pirkko-Liisa Surojengin: Untu ja sydäntalven salaisuus	[Otava]*	[2012]*	X	X	-	Mitäs nyt?
	Maria Vuorio ja Marjo Nygård: Satu meni saunaan	[Tammi]*	[2012]*	X	X	-	Ihana arki
	Tutki pöpöjä	[Sanoma Pro oy]*	[2017]*	X	X	X	Joulu
	Tutki tähtiä Milka-kissan kanssa	[Nemo]*	[2019]*	X	X	X	Joulu
	Meren syvyksiin	[WSOY]*	[2018]*	X	X	X	Joulu
	Suuri karttakirja	Nemo	[2018]*	X	X	X	Joulu
	Muumi Museokirja	[WSOY]*	[2019]*	X	X	X	Joulu
	Rakenna ja leiki – maatila	[Otava]*	[2019]*	X	X	X	Joulu
	Missä eläimet asuvat	[Nemo]*	[2019]*	X	X	X	Joulu

Sulkeissa oleva kustantajatieto [Kustantaja] tarkoittaa, että tieto kustantajasta on puuttunut lehdestä ja se on selvitetty muusta lähteestä.

* Kustantajatieto on haettu Kansalliskirjaston tietokannasta <https://kansalliskirjasto.finna.fi/> [haettu: 14.3.2020]

Sulkeissa oleva tieto julkaisuvuodesta [julkaisuvuosi] tarkoittaa, että tieto julkaisuvuodesta on puuttunut lehdesetä ja se on selvitetty muusta lähteestä.

* tieto julkaisuvuodesta on haettu Kansalliskirjaston tietokannasta <https://kansalliskirjasto.finna.fi/>
[haettu: 14.3.2020]

LIITE 9: TAULUKKO M3

Suorat kirjavinkit Meidän perhe -lehdessä vuonna 2018

Meidän perhe	Kirjan tiedot	Kustantaja	Julkaisuvuosi	Kansikuva	Esittelyteksti	Hinta	Paista
Helmikuu 1-2/2018	James Maclaine: Kurkista tietoon	Tammi	[2017]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Kate Davies: Lihakset, luut ja muut	Nemo	[2017]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Alex Frith: 100 asiaa avaruudesta	Lasten Keskus	[2017]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Lastenmusiikkiorkesteri Ammuu: Ammuu!-laulukirja	Teos	[2017]*	X	X	X	Kaikki kotona
	Timo Parvela: Ella ja kaverit konsertissa	Tammi	[2018]*	X	X	X	Kaikki kotona
Maaliskuu 3/2018	Emman lumoavat letit	Minerva Kustannus	2018	X	X	-	Mun juttu
	Neil Gaiman: Onneksi oli maitoa	Jalava	[2017]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Kristina Ohlsson: Lasilapset	WSOY	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Karin Erlandsson: Helmenkalastaja	S&S	[2017]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Sari Markkanen ja Meri Qvist: Tipsun temppukirja	Avain	[2018]*	X	X	X	Kaikki kotona
	Katie Kirby: Kuppi nurin – kirja epätäydellisille vanhemmille	Gummerus	[2018]*	X	X	X	Kaikki kotona
	Marjut Ollila: Simppeliä sormiruokailua	WSOY	[2018]*	X	X	X	Helppo nakki
Huhtikuu 4/2018	Katri Kirkkopelto: Mollin ja Kumma	Lasten Keskus	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Paula Noronen: Supermarsun rohkeuskirja	Tammi	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Heli Thorén: Penny ikävöi	Cozy Publishing	[2017]*	X	X	X	Mitä tehtäis
Toukokuu 5/2018	Maja Säfström: Tärkeitä tietoja eläimistä	Nemo	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis

	Katie Daynes: Tutki! Pöppöjä	[Sanoma Pro Oy]*	[2017]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Juha Laaksonen: Öinen kiitjä ja muita ötököitä	Tammi	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Sanna Wickström: Lasten oppeja äideille	Otava	[2018]*	X	X	X	Kaikki kotona
Kesäkuu 6/2018	Antti Nylen, Ilja Karsikas: Eino ja suuri possukysymys	Otava	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Anuska Allepuz: Se on minun!	Lasten Keskus	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Inka Nousiainen: Olematon Olga	Otava	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Emma Ivane: Vaan 3	Cozy Publishing	[2018]*	X	X	X	Kaikki kotona
Heinäkuu 7/2018	Chris Riddell: Ada Gootti ja synkeä sinfonia	Gummerus	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Jørn Lier Horst: Operaatio varjomies	Otava	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Martin Widmark: Lasse-Maijan kesälomakirja	Tammi	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Tiina Strandberg: Herkkuja ihan kaikille	Tammi	[2018]*	X	X	X	Helppo nakki
Elokuu 8/2018	Ida Salminen: Tarinoita suomalaisista tytöistä, jotka muuttivat maailmaa	S&S	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Sankaritarinoita tytöille	Into	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Elena Favilli: Iltasatuja kapinallisille tytöille 2	S&S	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
Syyskuu 9/2018	Karina Schaapman: Hiiritalon Sam ja Julia	Nemo	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Satu Erra: Todellisten prinsessojen kirja	Tammi	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Mariska: Määt ja muut	Tammi	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Elisa Tikkanen: Kirppareiden kuningatar – Näin tienaat rahaa vaatekaappisi aarteilla	Atena	[2018]*	X	X	X	Kaikki kotona
	Jørn Viumdal: Viherilma – Luonnon raikkautta sisätiloihin	Bazar	[2018]*	X	X	X	Kaikki kotona
	Suvi Ruster: Suomen lasten kotiruoka	Otava	[2018]*	X	X	X	Helppo nakki

Lokakuu 10/2018	Paula Noronen: Yökoulu ja noidutut tossut	Tammi	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Magdalena Hai: Painajaispuoti ja kamala kutituspulveri	WSOY	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Katarina Mazetti: Haamuja ja hirviöitä	Otava	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
Marraskuu 11/2018	Rinna Saramäki: Meren syvyyksiin	[WSOY]*	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Martin Widmark: Ruusun salaisuus	Tammi	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Holly Black, Cassandra Clare: Hopeanaamio	Otava	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Heli Thoren: Minä olen joulupukki	Cozy Publishing	[2018]**	X	X	X	Kaikki kotona
	Sanna Suonpää: Kototekoja – ihanasti itse tehty	Tammi	[2018]*	X	X	X	Kaikki kotona
	Linnea Larsson: Paidasta pöksyt	Nemo	[2018]*	X	X	X	Kaikki kotona
Joulukuu 12/2018	Annika Sandelin: Yönmustaa ja ihanaa	Teos	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Linda Bondestam: Hyvää yötä, maa	Teos	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Hannele Lampela: Prinsessa Pikkiriikin astetta paremmat iltasadut	Otava	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Sanna Wickström: Minun unelmakarttakirjani	Otava	[2018]*	X	X	X	Kaikki kotona
	Unna Lehtipuu ja Terhi Majasalmi: Rikastamo – elämäsi fiksuimmat rahapäätökset	Otava	[2018]*	X	X	X	Kaikki kotona

Sulkeissa oleva kustantajatieto [Kustantaja] tarkoittaa, että tieto kustantajasta on puuttunut lehdestä ja se on selvitetty muusta lähteestä.

*kustantajatieto haettu kansalliskirjaston tietokannasta www.kansalliskirjasto.finna.fi [haettu 9.3.2020]

Sulkeissa oleva tieto julkaisuvuodesta [julkaisuvuosi] tarkoittaa, että tieto julkaisuvuodesta on puuttunut lehdesetä ja se on selvitetty muusta lähteestä.

*tieto julkaisuvuodesta haettu kansalliskirjaston tietokannasta www.kansalliskirjasto.finna.fi
[haettu 9.3.2020]

** tieto julkaisuvuodesta on haettu kirjasammon tietokannasta www.kirjasampo.fi [haettu
9.3.2020]

LIITE 10: TAULUKKO M4

Suorat kirjavinkit Meidän perhe -lehdessä vuonna 2019

Meidän perhe	Kirjan tiedot	Kustantaja	Julkaisuvuosi	Kansikuva	Esittelyteksti	Hinta	Palsta, sivu
Helmikuu 1-2/2019	Carl-Johan Forssén Ehrlin: Rohkean Rikun hulinaviikko	Otava	[2019]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Elina Lappalainen: Ihmeellinen Minna ja suomalaiset supernaiset	Tammi	[2019]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Tom Fletcher: Tässä kirjassa asuu hirviö	WSOY	[2018]*	X	X	X	Mitä tehtäis
	Corien Oranje: Aloitan huomenna	Nemo	[2019]*	X	X	X	Kaikki kotona
	Jenny Belitz-Henriksson: Uuteen nousuun – löydä energisempi elämä	Tammi	[2019]*	X	X	X	Kaikki kotona
Maaliskuu 3/2019	Virpi-Kaarina Talvitie: Silmät kiinni, Silmu!	S&S	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Anniina Mikama: Huijarin oppipoika	WSOY	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Kaija Puura: Näin kasvatat lapsestasi mukavan aikuisen	WSOY	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Inti Chavez Perez: Respektiä – seksikirja pojille	Gummerus	[2019]*	-	X	-	Puheenaihe
Huhtikuu 4/2019	Elias & Agnes Våhlund: Käsikirja supersankareille	S&S	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Becky Albertalli: Sydänsurujen kääntöpuoli	Otava	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Sankaritarinoita pojille (ja kaikille muille)	Into	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
Toukokuu 5/2019	Karoliina Pertamo: Lintunaapurini	S&S	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Helmi Kekkonen: Olipa kerran äiti	Siltala	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe

	Katja Lahti ja Ina Westman: Arkisatuja aikuisille	S&S	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Anni Lehti: Perheen ruokavuosi	ReadMe.fi	[2019]*	X	X	X	Helppo nakki
Kesäkuu 6/2019	Tove Jansson, Päivi Kaataja: Hemulin kasvio	WSOY	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Jenni Vartiainen: Tiedeseikkailu – vesi	[Sanoma Pro Oy]*	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Marika Rosenborg. Tarja Törmänen: Uusperheen käsikirja	Otava	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Nura Farah: Aurinkotyttö	Otava	[2019]*	-	X	-	Puheenaihe
Heinäkuu 7/2019	Antti Nikunen: Autokirja	WSOY	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Elsie Gravel: Olga ja haiseva olio ulkoavaruudesta	WSOY	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Eva Franz: Osasto 23	S&S	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Marja Wickman, Elina Cerell: Festive	Cozy Publishing	[2019]*	X	X	X	Helppo nakki
Elokuu 8/2019	Vuokko Hurme & Suvi-Tuuli Junntila: Leikkimään, pahvi!	S&S	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Carolyn Keene: Neiti Etsivä ja teatterilaivan arvoitus	Tammi	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Tuomas Rajala: Isävuoro	Atena	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
Syyskuu 9/2019	Nora Lehtinen: Ainin ja Matiaksen jännittävä syksy	Pieni Karhu	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Malin Klingenberg: Pierun elämää	S&S	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Tittamari Marttinen: Seksistä selkoa	Avain	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Antti Rönkä: Jalat ilmassa	[Gummerus]*	[2019]*	-	X	-	Puheenaihe
	Linda Nyberg: Lautasellinen rakkautta	Nemo	[2019]*	-	X	X	Helppo nakki
Lokakuu 10/2019	Reetta Niemelä: Kammutuksia	Lasten Keskus	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Satu Kettunen: Mörköjuhlat	Tammi	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe

	Taina Laane: Äidinhoitokirja	Kirjapaja	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Julia Tu vesson: Vuokaruoka	Atena	[2019]*	X	X	X	Helppo nakki
Marraskuu 11/2019	Annika Sandelin: Silkkiapinan nauru	Teos	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Pauliina Vanhatalo: Nipistäjä-Kerttu	S&S	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Mikko Pelttari: Näkymätön myrsky	Otava	[2019]*	X	X	X	Puheenaihe
	Chris Wormell: Avaruus	Nemo	[2019]*	X	X	X	Mitä tehtäis
Joulukuu 12/2019	Maja Lunden, Lisa Aisato: Lumisisko	S&S	[2019]*	-*	X	X	Puheenaihe
	Ari Folman, David Polonsky: Anne Frankin päiväkirja	Tammi	[2019]*	-*	X	X	Puheenaihe
	Guinness World Records 2020	Otava	[2019]*	X	X	X	Mitä tehtäis

Sulkeissa oleva kustantajatieto [Kustantaja] tarkoittaa, että tieto kustantajasta on puuttunut lehdestä ja se on selvitetty muusta lähteestä.

*kustantajatieto haettu kansalliskirjaston tietokannasta www.kansalliskirjasto.finna.fi [haettu 9.3.2020]

Sulkeissa oleva tieto julkaisuvuodesta [julkaisuvuosi] tarkoittaa, että tieto julkaisuvuodesta on puuttunut lehdesetä ja se on selvitetty muusta lähteestä.

*tieto julkaisuvuodesta haettu kansalliskirjaston tietokannasta www.kansalliskirjasto.finna.fi [haettu 9.3.2020]

-* Kansikuva-sarakkeessa: kirjoista ei ole kansikuvaa, mutta esittelyn yhteydessä on kuva kirjan sisäsivuilta.

LIITE 11: TAULUKKO V3

Suorat kirjavinkit Vauva-lehdessä vuonna 2018

Vauva	Kirjan tiedot	Kustantaja	Julkaisu vuosi	Kansikuva	Esittelyteksti	Hinta	Palsta
Helmikuu 1-2/2018	Irene Naakka: Hullu kuin äidiksi tullut	Minerva kustannus	2018	X	X	-	Muruset
	Potalla	Lasten Keskus	[2012] *	X	X	X	Ostoskori
Maaliskuu 3/2018	Äiti aallokossa – kun vauvan mukana tulikin masennus	Kirjapaja	2018	X	X	-	Muruset
	Simppeleä sormiruokailua	WSOY	[2018] *	X	X	X	Ostoskori
	Naperosta nautiskelijaksi	ReadMe	[2018] *	X	X	X	Ostoskori
Huhtikuu 4/2018	Nora Iloranta: Aina on syytä juhlaan – koko perheen juhla kirja	Otava	2018	X	X	X	Muruset
Toukokuu 5/2018	Monna & Tuukka Pursiainen: Ylös, ulos treenaamaan!	Tammi	2018	X	X	-	Muruset
	Kaisa Jaakkola: Reipas, rakas raskaus	Tammi	2015	X	X	-	Ostoskori
Syyskuu 9/2018	Laura Talvitie ja Pauliina Ahonen: Nykymutsin imetyskirja	Otava	2018	-	X	-	Muruset
	Elina Tuomi: Itsenäisiä naisia – 70 suomalaista esikuvaa	Kustantamo S&S	2018	X	X	X	Muruset
Marraskuu 11/2018	Jani Toivola: Kirja tytölleni	[WSOY]*	[2018] *	X	X	X	Aihe vapaa
	Elina Pulli & Karoliina Pertamo: Syllisampo	Lasten Keskus	2018	X	X	X	Lahjaksi lukuhetkiä
	Ensimmäinen sanakirja	Gummerus	2018	X	X	X	Lahjaksi lukuhetkiä
	Kurkkaa ja opi värejä	Gummerus	2018	X	X	X	Lahjaksi lukuhetkiä
	Riina ja Sami Kaarla: Muumilaakson väki rannalla	Tammi	2018	X	X	X	Lahjaksi lukuhetkiä
	Mariska, Reetta Niemensivu ja Aapo Ravantti: Määt ja muut	Tammi	2018	X	X	X	Lahjaksi lukuhetkiä

	Marjatta Kurenniemi, Ismo Loivamaa ja Sanna Mander: Toivoisin että asuisin kuussa	WSOY	2018	X	X	X	Lahjaksi lukuhetkiä
	Mini äkkää ja tökkää – Missä on oranssi katti?	Lasten Keskus	2018	X	X	X	Lahjaksi lukuhetkiä
	Taplin, Dove ja Butler: Missä olet pikku norsu?	Nemo	2018	X	X	X	Lahjaksi lukuhetkiä
	Metsän eläinten konsertti	Nemo	2018	X	X	X	Lahjaksi lukuhetkiä
	Riikka Jäntti: Pikku hiiren puolukkamatka	Tammi	2018	X	X	X	Lahjaksi lukuhetkiä
Joulukuu 12/2018	Ami Lindholm: Vauvakirja	[Kosmos]*	[2017] *	-	X	-	Muruset
	Lasten matkaopas Eurooppaan	Avain	2018	X	X	X	Ostoskori

Sulkeissa oleva kustantajatieto [Kustantaja] tarkoittaa, että tieto kustantajasta on puuttunut lehdestä ja se on selvitetty muusta lähteestä.

*kustantajatieto haettu kansalliskirjaston tietokannasta www.kansalliskirjasto.finna.fi [haettu 10.3.2020]

Sulkeissa oleva tieto julkaisuvuodesta [julkaisuvuosi] tarkoittaa, että tieto julkaisuvuodesta on puuttunut lehdesetä ja se on selvitetty muusta lähteestä.

*tieto julkaisuvuodesta haettu kansalliskirjaston tietokannasta www.kansalliskirjasto.finna.fi [haettu 10.3.2020]

LIITE 12: TAULUKKO V4

Suorat kirjavinkit Vauva-lehdessä vuonna 2019

Vauva	Kirjan tiedot	Kustantaja	Julkaisuvuosi	Kansikuva	Esittelyteksti	Hinta	Palsta
Helmikuu 1-2/2019	Raisa Mattila, Julia Thuren: Lapsiperheen parisuhdekirja	Otava	2019	-	X	-	Muruset
	Sara Parikka: 365 – Ilon ja inspiraation vuosi	WSOY	2019	X	X	-	Muruset
	Äiti & Isä – kertokaa minusta	WSOY	2019	X	X	-	Muruset
	Samasta padasta 2 – Puolella tunnissa	Readme.fi	2019	X	X		Muruset
Maaliskuu 3/2019	Uraäidin selviytymisopas – Tarinoita ruuhkavuosien kuningattarilta	Atena	2019	-	X	-	Muruset
Huhtikuu 4/2019	Leena Komulainen: Mikä ihmeen mahakipsi? Vauva- arjen aakkoset	Avain	2019	-	X	-	Hän
Kesä- heinäkuu 6-7/2019	Satu Lindholm: Projekti vauva – kaikki mitä olet halunnut tietää lasten tekemisestä	Atena	2019	-	X	-	Hän
	Lasten matkaopas Suomeen	Avain	2019	X	X	X	Rusinat pullasta
	Alku-vauvakirja	Kosmos	[2019]*	X	X	X	Rusinat pullasta
Elokuu 8/2019	Nina Pirhonen: Leo Leijona sanoo ei	Otava	2019	-	X	-	Hän
	Pienet suuret kulkuneuvot	Lasten Keskus	2019	X	X	X	Rusinat pullasta
Syyskuu 9/2019	Taina Laane: Äidinhoitokirja	Kirjapaja	[2019]*	-	X	-	Hän
	Kaarina Helakisa: Pikku posetiivi	Otava	2019	X	X	X	Rusinat pullasta
	Rakas keho	Tuuma	2019	X	X	X	Rusinat pullasta
Lokakuu 10/2019	Ville Viholainen: Pätkäöiden sankarit	Otava	[2019]*	-	X	-	Hän
	Alli siivoaa	Minerva	2019	X	X	X	Rusinat pullasta

	Lautasellinen rakkautta	Nemo	2019	X	X	X	Rusinat pullasta
Marraskuu 11/2019	Mitä tunteet ovat?	Lasten Keskus	2019	X	X	X	Rusinat pullasta
	Jonas Hassen Khemir: Isän säännöt	Johnny Kniga	2019	X	X	X	Rusinat pullasta
Joulukuu 12/2019	Hippu – näköispainos Oili Tannisen kirjasta vuodelta 1967	Otava	[1967]*	X	X	X	Rusinat pullasta

Sulkeissa oleva tieto julkaisuvuodesta [julkaisuvuosi] tarkoittaa, että tieto julkaisuvuodesta on puuttunut lehdesetä ja se on selvitetty muusta lähteestä.

* Tieto julkaisuvuodesta haettu kansalliskirjaston tietokannasta www.kansalliskirjasto.finna.fi [haettu 20.3.2020]

LIITE 13: TAULUKKO A

Välillisten kirjavinkkien määrä sen mukaan, missä yhteydessä ne on mainittu

	Kaksplus		Meidän perhe		Vauva		Yhteensä
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	
1 = artikkeleissa lähteinä käytetyt kirjat	7	6	1	6	4	3	27 (13,2%)
2 = artikkeleihin haastateltujen asiantuntijoiden kirjoittamat kirjat	3	0	3	6	3	1	16 (7,96%)
3 = artikkeleissa käsiteltyihin aiheisiin lisätietoa antavat kirjat	2	6	2	1	1	0	12 (5,97%)
4 = keskustelun tueksi suositellut kirjat	0	1	1	3	0	0	5 (2,49%)
5 = kirjallisuusesimerkkeinä mainitut kirjat	2	0	1	0	3	1	7 (3,48%)
6 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat lasten- ja nuortenkirjat	8	0	1	2	1	1	13 (6,47%)
7 = henkilöhaastatteluissa mainitut haastateltujen kirjoittamat aikuisille suunnatut kirjat	11	2	8	17	0	2	40 (19,9%)
8 = haastateltavan muu yhteys kirjaan	1	0	0	0	0	0	1 (0,5%)
9 = haastateltavan perheessä luetut kirjat	9	0	5	5	0	1	20 (9,95%)
10 = haastateltavan lukemat kirjat	2	0	3	8	2	0	15 (7,46%)
11 = muissa yhteyksissä mainitut kirjat	30	13	0	0	0	1	44 (21,89%)
Yhteensä	76	28	25	48	14	10	201

LIITE 14: TAULUKKO B

Artikkelien määrä sen mukaan, millaisissa yhteyksissä niissä viitataan lukemiseen

	Kaksplus		Meidän perhe		Vauva		Yhteensä
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	
Lukeminen rentoutumisena	2	-	2	3	-	2	9
Lukeminen perheen yhteisenä hetkenä	3	-	5	3	2	4	17
Lukeminen tiedonhankintana	-	-	4	1	-	3	8
Lukeminen identiteetin rakentamisen ja tunnetaitojen oppimisen välineenä	2	-	3	4	1	1	11
Mekaaninen lukutaito	-	-	2	-	-	-	2
Kirja esineenä	-	-	2	1	1	-	4
Lukemiseen liittyy ulkopuolelta asetettuja odotuksia tai arvostuksia	-	1	-	2	-	-	3
Yhteensä	7	1	18	14	4	10	

LIITE 15

Tutkimukseen valittujen lehtien kirjallisuusaiheista vastaaville tuottajille sähköpostitse lähetetyt kysymykset:

Millä tavoin valikoituvat ne lasten- ja nuortenkirjat, jotka saavat näkyvyyttä lehdessä?

Kuka valitsee, mitä kirjoja lehdessä nostetaan esille?

Miten paljon teille tarjotaan kirja-aineistoa ja kuinka suuri osa siitä päätyy lehteen?

Koetko, että lasten- ja nuortenkirjallisuutta tarvitsee nostaa esille?